

Natura 2000 ontwerp- beheerplan

Bergvennen & Brecklenkampse Veld

Colofon

Uitgave

Provincie Overijssel

Datum

oktober 2021

Auteur

Natuur en Milieu

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

Website www.overijssel.nl

Email postbus@overijssel.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Wat is Natura 2000?	7
1.2	De aanwijzing van een Natura 2000-gebied	7
1.3	Instandhoudingsdoelstellingen	8
1.4	Het Natura 2000-beheerplan	10
1.5	Proces	11
1.5.1	Algemeen	11
1.5.2	Beheerplan Bergvennen & Brecklenkampse Veld na het PAS	11
1.5.3	Gebiedsproces Bergvennen en Brecklenkampse Veld	12
1.6	Leeswijzer	12
2	Gebiedsbeschrijving	13
2.1	Inleiding	13
2.2	Landschapsecologische systeemanalyse	14
2.2.1	Karakteristiek	14
2.2.2	Vegetatie	16
2.2.3	Fauna	17
2.3	Ecologische vereisten en trends	18
2.3.1	Habitattypen	18
2.3.2	Conclusie	24
3	Instandhoudingsdoelstellingen	25
3.1	Kernopgaven	25
3.2	Instandhoudingsdoelstellingen	25
3.3	Knelpunten	26
3.3.1	Verdroging	26
3.3.2	Vermesting	28
3.3.3	Verzuring	28
3.3.4	Beheer	28
3.3.5	Atmosferische stikstofdepositie	29
3.3.6	Kennisleemtes op gebiedsniveau	30
3.4	Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling	30
4	Beleid, plannen en regelgeving	34
4.1	Europees niveau	34
4.2	Rijksniveau	34
4.3	Provinciaal niveau	37
4.4	Waterschap	38
4.5	Gemeentelijk niveau	39
5	Bestaande activiteiten beheerplan	40
5.1	Inleiding	40
5.2	Vrijstelling vergunningplicht bestaande activiteiten	40
5.2.1	Voorwaarden en beperkingen	41
5.3	Methodiek	41
5.3.1	Inleiding	41
5.3.2	Effectenindicator	42
5.3.3	Centrale Beoordeling	43
5.3.4	Aanvullende informatie provincie en partners	43
5.4	Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten	44
5.4.1	Drinkwaterwinning	44
5.4.2	Industriële grondwateronttrekkingen	44
5.4.3	Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap	45
5.4.4	Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten	45

5.4.5	Berekening met oppervlaktewater	46
5.4.6	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	47
5.4.7	Riooloverstorten	47
5.4.8	Beheer en onderhoud waterinfrastructuur	47
5.4.9	Peilbeheer	48
5.4.10	Rijks- en provinciale wegen	49
5.4.11	Industriële en overige bedrijven met een SBI-code	49
5.4.12	Agrarische activiteiten	50
5.4.13	Recreatie en Toerisme	53
5.4.14	Luchtvaart	54
5.4.15	Motorcrossterreinen	55
5.4.16	Zandwinningen	55
5.4.17	Energiecentrales	55
5.4.18	Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties	55
5.4.19	Natuurbeheer	56
5.4.20	Jacht, faunabeheer en schadebestrijding	59
5.4.21	Muskusrattenbestrijding	62
5.5	Cumulatietoets	63
5.5.1	Wat is cumulatie	63
5.5.2	Beoordeling cumulatie in het Natura 2000-beheerplan	63
5.5.3	Cumulatieve effecten	63
6	Instandhoudingsmaatregelen	65
6.1	Totstandkoming maatregelen	65
6.2	Herstelmaatregelen	67
6.2.1	Externe maatregelen ten behoeve van instandhoudingsdoelen	67
6.2.2	Externe maatregelen ten behoeve van uitbreidingsdoelen	70
6.2.3	Interne maatregelen	70
6.2.4	Bemestingsmaatregelen	71
6.2.5	Effecten op habitattypen	72
6.2.6	Maatregelen voor VHR-soorten	81
6.2.7	Interactie herstelmaatregelen met andere habitattypen en -soorten	81
6.3	Overige maatregelen	81
6.4	Effecten tijdens uitvoeringsfase	81
7	Sociaal-economisch perspectief	83
7.1	Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen	83
7.2	Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening	83
7.2.1	Nieuwe activiteiten	83
7.3	De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur	83
8	Uitvoeringsprogramma	84
8.1	Uitvoering	84
8.2	Monitoring	84
8.2.1	Rapportage en beoordeling	85
8.2.2	Informatie	85
8.2.3	Data	86
8.2.4	Natuurmonitoring	86
8.2.5	Monitoring Natuurherstelmaatregelen	87
8.2.6	Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan	87
8.3	Financiering	88
8.3.1	Dekking	88
8.3.2	Schadevergoeding	89
9	Vergunningverlening en handhaving	90
9.1	Vergunningverlening	90
9.1.1	Vergunningplicht	90

9.1.2	Vergunningverlening algemeen	90
9.1.3	Stikstofgerelateerde effecten	91
9.1.4	Niet-stikstof gerelateerde effecten	92
9.2	Toezicht en handhaving	92

Bijlage 1 Habitattypenkaart

Bijlage 2 Maatregelenkaart

Bijlage 3 Invloedsafstand perceelontwatering

Bijlage 4 Onderbouwing verlaging grondwaterstand in een gedraineerd perceel

Bijlage 5 Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen

Bijlage 6 Beoordeelde recreatiebedrijven

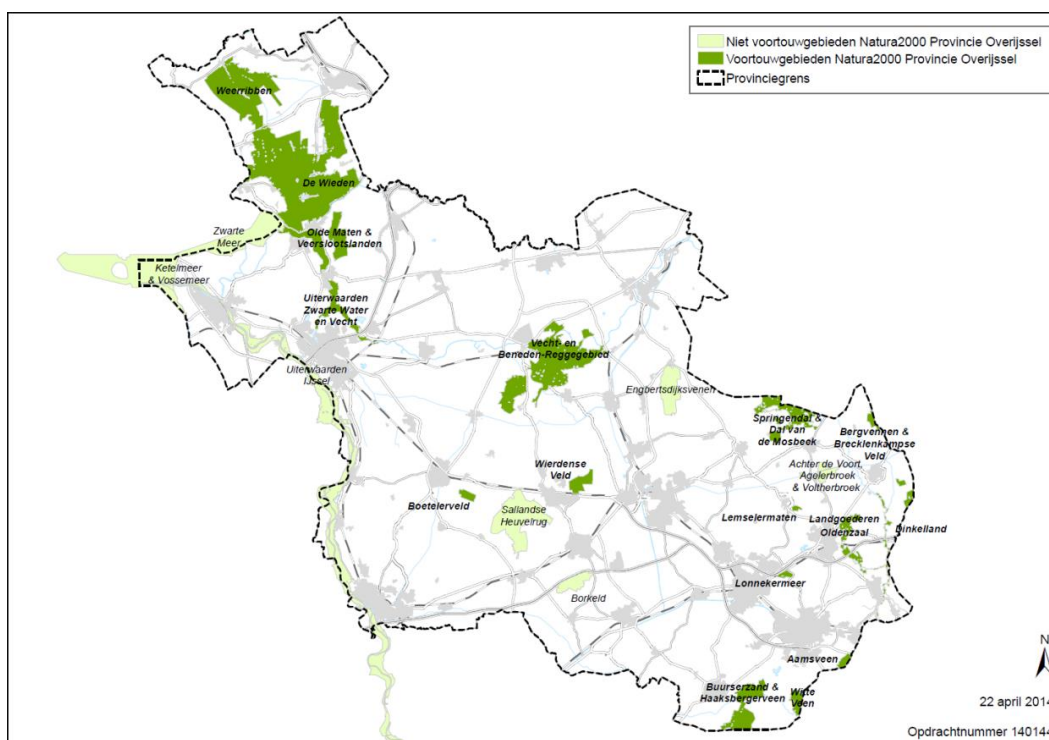
Bijlage 7 Begrippen- en afkortingenlijst

1 Inleiding

1.1 Wat is Natura 2000?

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen hebben de EU-lidstaten afgesproken dat een Europees netwerk van natuurgebieden wordt gerealiseerd: Natura 2000. De lidstaten wijzen Natura 2000-gebieden aan. In deze gebieden worden goede condities gerealiseerd voor de instandhouding van de meest kwetsbare soorten en habitattypen. In Nederland liggen ruim 160 Natura 2000-gebieden waarvan 24 geheel of gedeeltelijk in Overijssel (zie figuur 1.1).

Het juridisch kader van Natura 2000 volgt op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en is vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

Figuur 1-1 Overzicht Natura 2000-gebieden Overijssel

1.2 De aanwijzing van een Natura 2000-gebied

De staatssecretaris van Economische Zaken wijst een Natura 2000-gebied aan met een aanwijzingsbesluit. Alle 24 gebieden in Overijssel zijn inmiddels definitief door de staatssecretaris aangewezen als Natura 2000-gebied.

In de aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing (figuur 1.2) van het betreffende Natura 2000-gebied.

Het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld is op 23 mei 2013 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken aangewezen als Natura 2000-gebied op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet (nu: artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming). De habitattypen en habitatrichtlijnsoorten van Bergvennen & Brecklenkampse Veld worden beschreven in hoofdstuk 2 en de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 3 (zie ook tabel 1.1).

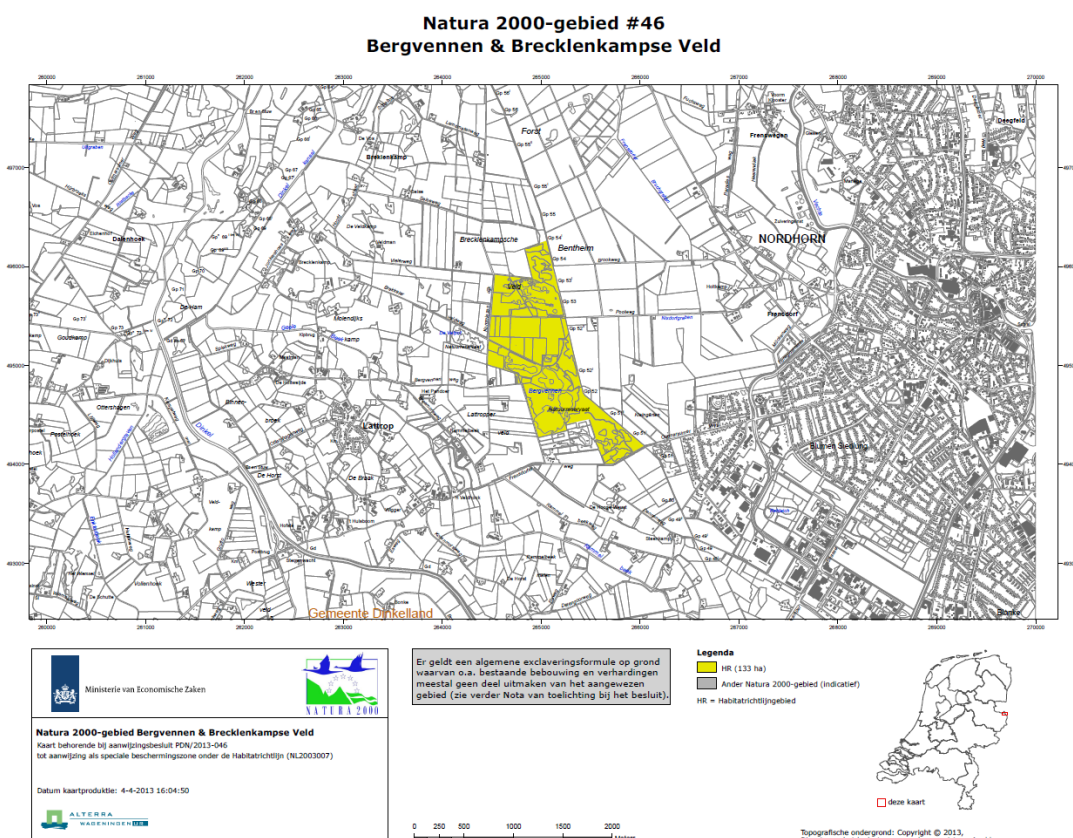
Op 28 mei 2015 heeft de staatssecretaris het aanwijzingsbesluit van 23 mei 2013 gewijzigd. Het habitatype H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista 2 is verwijderd en het habitatype H91D0 *Hoogveenbossen is toegevoegd.

1.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000 doelendocument¹, een beleidsnotitie van het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, geeft een toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen en de daarbij gehanteerde systematiek. Vanuit de algemene door de EU vastgestelde doelen (zie kader) zijn de landelijke doelen² en de kernopgaven geformuleerd voor de acht voor Nederland beschreven landschapstypen. De kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied aan het Natura 2000 netwerk zijn. De landelijke doelen en kernopgaven zijn per gebied uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke habitattypen, habitatrictlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Voor alle Natura 2000-gebieden gelden *algemene doelen*. De gebieden moeten bijdragen aan het behoud en indien van toepassing het herstel van:

1. de ecologische samenhang van Natura 2000 binnen Nederland en de Europese Unie;
2. de biologische diversiteit en de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het Natura 2000-gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Figuur 1-2 Begrenzing Bergvennen & Brecklenkampse Veld

Voor een aantal kernopgaven is aan concrete gebieden een 'sense of urgency' voor beheer of watercondities toegekend. Daarnaast kan sprake zijn van een aanvullende wateropgave. Een 'sense

¹ Natura 2000 Doelendocument, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006;

² Landelijke doelen: habitattypen die in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. Dit betreft voor een belangrijk deel schrale graslanden, waarvan oppervlakte en kwaliteit de laatste decennia sterk is afgenomen.

of urgency' is toegekend als binnen nu en 10 jaar mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn. De kernopgaven en de aanduiding van 'sense of urgency' zijn van belang bij de focus van de Natura 2000-beheerplannen en de prioritering van maatregelen. Voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld is in het Aanwijzingsbesluit geen 'sense of urgency' toegekend.

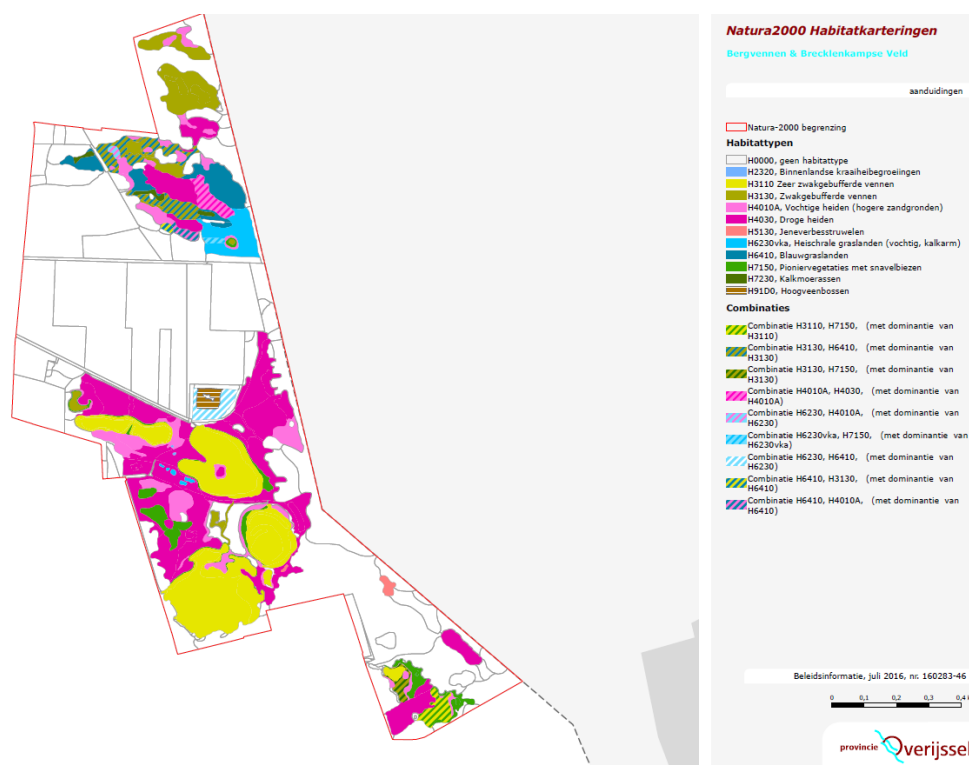
Tabel 1.1 bevat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld.

Tabel 1.1 Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen³

		Doel	
		Oppervlakte	Kwaliteit
Habitattypen			
H2320	binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=
H3110	zeer zwakgebufferde vennen	>	=
H3130	zwakgebufferde vennen	>	>
H4010A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	=
H4030	droge heiden	>	=
H5130	jeneverbesstruwelen	=	=
H6230	*heischrale graslanden	>	>
H6410	blauwgraslanden	>	>
H7150	pioniervegetaties met snavelbiezen	=	=
H7230	kalkmoerassen	=	=
H91D0	*Hoogveenbossen	=	=

Legenda

- = Behoudsdoelstelling
- > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling
- * Prioritair habitatype

Figuur 1-3 Habitattypenkaart (zie ook bijlage 1)

³ Op basis van het Aanwijzingsbesluit uit 2013 en het besluit tot wijziging van 2015.

1.4 Het Natura 2000-beheerplan

In de Wet natuurbescherming is bepaald dat voor alle Natura 2000-gebieden, binnen 3 jaar nadat het gebied definitief is aangewezen, een Natura 2000-beheerplan moet worden vastgesteld. Een Natura 2000-beheerplan beschrijft het gebied, de te behalen instandhoudingsdoelstellingen en wat er nodig is om deze te realiseren. Het Natura 2000-beheerplan kan ook antwoord geven op de vraag of en zo ja onder welke voorwaarden (bestaande) activiteiten in en rond het gebied mogen plaatsvinden en het maakt duidelijk welke (bestaande) activiteiten vergunningplichtig zijn.

Verantwoordelijkheid voor totstandkoming

Het bevoegd gezag van het Natura 2000-gebied stelt het Natura 2000-beheerplan op in samenspraak met alle betrokken partijen in en om het Natura 2000-gebied (eigenaren, gebruikers, andere belanghebbenden en betrokken overheden, zoals gemeenten en waterschappen). Omdat diverse gebieden meerdere bevoegde gezagen kennen is per Natura 2000-gebied een 'voortouwnemer' benoemd. De voortouwnemer van een Natura 2000-gebied is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Natura 2000-beheerplan van het Natura 2000-gebied. De provincie Overijssel is bevoegd gezag en voortouwnemer van het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld.

Inspraak en beroep

Gedeputeerde Staten van Overijssel stellen het Natura 2000 ontwerp-beheerplan vast en leggen het ter inzage. Zij beantwoorden de zienswijzen die tijdens de inspraakperiode naar voren zijn gebracht in een reactienota. Het beheerplan wordt indien nodig hierop aangepast. Daarna stellen Gedeputeerde Staten het definitieve Natura 2000-beheerplan inclusief de reactienota vast. Vervolgens bestaat voor belanghebbenden de mogelijkheid tegen het plan in beroep te gaan bij de rechtbank en hoger beroep bij de Raad van State.

Artikel 8.1, tweede lid, van de Wnb beperkt de beroepsmogelijkheid. Uit dit artikel volgt namelijk dat beroep instellen alleen mogelijk is tegen de onderdelen van het beheerplan die op grond van dat plan zijn vrijgesteld van de vergunningplicht van artikel 2.7 van de Wnb, dan wel onderdelen waarvan het beheerplan bepaalt dat verbodsbepalingen in hoofdstuk 3 van de Wnb niet gelden. Voor deze onderdelen fungeert het beheerplan als besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Onderdelen van het beheerplan die de beschrijving bevatten van het (op uitvoering gerichte) beleid, waaronder bijvoorbeeld de beschrijving van de instandhoudingsmaatregelen, zijn niet aan te merken als een besluit in de zin van de Awb. Tegen dergelijke onderdelen van het Natura 2000-beheerplan kan geen beroep worden ingesteld. Deze wettelijke bepalingen komen erop neer dat, voor wat betreft de inhoud van het beheerplan, in beginsel alleen beroep bij de rechter kan worden ingesteld tegen de beoordeling van de bestaande activiteiten in hoofdstuk 5 en eventueel daarmee samenhangende vrijstellingen van de vergunningplicht.

Voor Bergvennen en Brecklenkampse Veld is voorafgaand aan het ontwerp-beheerplan een voorontwerp van het beheerplan opgesteld. Deze is gelijktijdig met het voorontwerp Provinciaal Inpassingsplan ter inzage is gelegd. Het opstellen van een voorontwerp is niet wettelijk verplicht in de procedure voor het vaststellen van een Natura 2000-beheerplan. Vanwege de samenhang met het inrichtingsplan, is ervoor gekozen om van het beheerplan ook een voorontwerp vast te stellen. Op die manier lopen de procedures voor de plannen voor het gebied gelijk op, wat de betrokkenen en omwonenden van het gebied duidelijkheid geeft.

Looptijd en evaluatie

Het Natura 2000-beheerplan heeft een geldigheidsduur van zes jaar vanaf het moment van definitieve vaststelling. Gedurende deze zes jaar monitort de provincie de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Aan het einde van deze periode volgt een evaluatie en wordt beoordeeld of de beoogde resultaten zijn gehaald. Op basis van de evaluatie kan de geldigheid van het Natura 2000-beheerplan met zes jaar worden verlengd of een nieuw Natura 2000-beheerplan worden opgesteld. Ook tussentijds kunnen Gedeputeerde Staten het Natura 2000-beheerplan op basis van nieuwe inzichten wijzigen.

Daarnaast wordt op nationaal niveau, onder de verantwoordelijkheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie beziet de staatssecretaris in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde gezagen welke aanpassingen voor de instandhoudingsdoelstellingen en/of –maatregelen nodig zijn in de volgende beheerplanperiode.

1.5 Proces

1.5.1 Algemeen

In 2007 zijn voor de Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Overijssel voortouwnemer is, klankbord-, werk- en stuurgroepen⁴ gestart met het opstellen van Natura 2000 (voor)ontwerp-beheerplannen. Voor het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen is in 2009 een separaat door het rijk getrokken landelijk traject opgestart, het 'Programma Aanpak Stikstof'⁵ (PAS). De tussenproducten van de werk- en stuurgroepen (de werkdocumenten) zijn ingebracht in dit traject en aldaar vertaald in 'PAS-gebiedsanalyses'⁶. De PAS-gebiedsanalyses en daarin opgenomen PAS-maatregelen en de overige stikstof gerelateerde teksten zijn ongewijzigd opgenomen in de inmiddels voor de meeste gebieden vastgestelde Natura 2000-beheerplannen. Daarmee is invulling gegeven aan het stikstofgerelateerde deel van die Natura 2000-beheerplannen. De werkdocumenten bieden de basis voor het niet-stikstof gerelateerde deel van die Natura 2000-beheerplannen.

De PAS-gebiedsanalyses en beschikbare werkdocumenten zijn samengevoegd met andere bestaande informatie tot een 1^e concept Natura 2000-beheerplannen. Deze zijn op 13 mei 2014 voorgelegd aan de Samen Werkt Beter⁷ (SWB) partners en afzonderlijke gemeenten. In een interactief proces is sinds die datum gewerkt aan de verbetering van de Natura 2000-beheerplannen. Met name de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten en het daarmee samenhangende vergunningenkader zijn aangepast. De provincie en haar partners willen daarmee zoveel mogelijk duidelijkheid geven over de mogelijkheden om bestaande activiteiten voort te zetten en de regeldruk verminderen door bestaande activiteiten waar mogelijk vergunningvrij op te nemen in de Natura 2000-beheerplannen.

1.5.2 Beheerplan Bergvennen & Brecklenkampse Veld na het PAS

De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 mei 2019⁸ heeft een streep gezet door de vergunningverlening-systematiek gebaseerd op het PAS. Kort gezegd oordeelde de Raad van State dat het PAS niet als basis mag worden gebruikt voor toestemming voor activiteiten die extra stikstofuitstoot veroorzaken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de uitbreiding van een veehouderij of de aanleg van een nieuwe weg. Op basis van het PAS werd vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden, alvast toestemming gegeven voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor die gebieden. Zo'n toestemming vooraf mag niet op grond van de Europese Habitatrichtlijn. Die eist namelijk dat vooraf vast moet staan dat de geplande maatregelen daadwerkelijk resultaat hebben.⁹

De PAS-maatregelen zelf zijn niet komen te vervallen; deze zijn nog altijd nodig om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Deze maatregelen zijn daarom als

⁴ Met uitzondering van Wierdense Veld. Hier zijn geen werk- en stuurgroepen gestart. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is wel een dekkende PAS-gebiedsanalyse (incl. maatregelen) opgesteld.

⁵ Het Programma Aanpak Stikstof was enerzijds gericht op behoud en herstel van biodiversiteit (ecologie) en anderzijds op het genereren van economische ontwikkelingsruimte (economie). Het PAS beoogde de vastgelopen vergunningverlening i.h.k.v. de Wet natuurbescherming vlot te trekken.

⁶ De PAS-gebiedsanalyses bevatten de ecologische herstelmaatregelen die nodig zijn voor het behoud van de stikstofgevoelige natuurwaarden en het op termijn realiseren van de uitbreidings- en/of verbeterdoelstellingen voor deze natuurwaarden.

⁷ Op 29 mei 2013 ondertekenden vijftien Overijsselse organisaties het akkoord 'Samen werkt beter' (Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurmonumenten, Overijssels Particulier Grondbezit (OPG), provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, VNG Overijssel, VNO NCW Midden en de waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden, Rijn en IJssel en Vechtstromen. De Uitvoeringsagenda 'Samen werkt beter' richt zich op de versterking van de economie en ecologie in Overijssel.

⁸ ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603.

⁹ <https://www.raadvanstate.nl/programma-aanpak/>

natuurherstelmaatregelen in dit beheerplan opgenomen. Het beheerplan vormt hiermee het kader voor alle (zowel stikstof als niet-stikstof gerelateerde) natuurherstelmaatregelen.

1.5.3 Gebiedsproces Bergvennen en Brecklenkampse Veld

De Natura 2000-beheerplannen zijn niet los te zien van de gebiedsprocessen vanuit SWB. De in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen maatregelen worden in het gebiedsproces met de betrokken partijen uitgewerkt. Voor het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld is dit gebeurd vóór de ter inzagelegging van het voorontwerp van dit beheerplan. De resultaten uit het gebiedsproces, neergelegd in een Inrichtingsplan¹⁰, zijn daarom verwerkt in dit beheerplan.

1.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 1, beschrijft de achtergrond van dit Natura 2000-beheerplan en introduceert belangrijke begrippen als Natura 2000, aanwijzingsbesluit, instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beheerplan. Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en de benodigde omstandigheden voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. De concrete instandhoudingsdoelstellingen staan in hoofdstuk 3, evenals de knelpunten voor het behalen van deze doelen. De voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld van belang zijnde regelgeving, beleid en plannen worden beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. In dit hoofdstuk komt de vraag aan bod onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen doorgaan en of een vergunning vanuit de Wet natuurbescherming nodig is. In hoofdstuk 6 zijn de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren uitgewerkt. Hoofdstuk 7 gaat in op de sociaal-economische aspecten van het beheerplan en hoofdstuk 8 gaat in op de uitvoering van het beheerplan. Aan de orde komen de uitvoering, de wijze waarop de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen worden gemeten en de financiering. Hoofdstuk 9 bevat het kader voor vergunningverlening en gaat kort in op toezicht en handhaving. Daar waar in dit beheerplan wordt gesproken over "vergunningvrij" wordt bedoeld "vergunningvrij in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel gebiedsbescherming".

¹⁰ M.M. Nederbragt (gemeente Dinkelland), Jan Henk Schutte, Wesley Meulenkamp (Landschap Overijssel) Inrichtingsplan Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld, versie 5, 13 maart 2020;

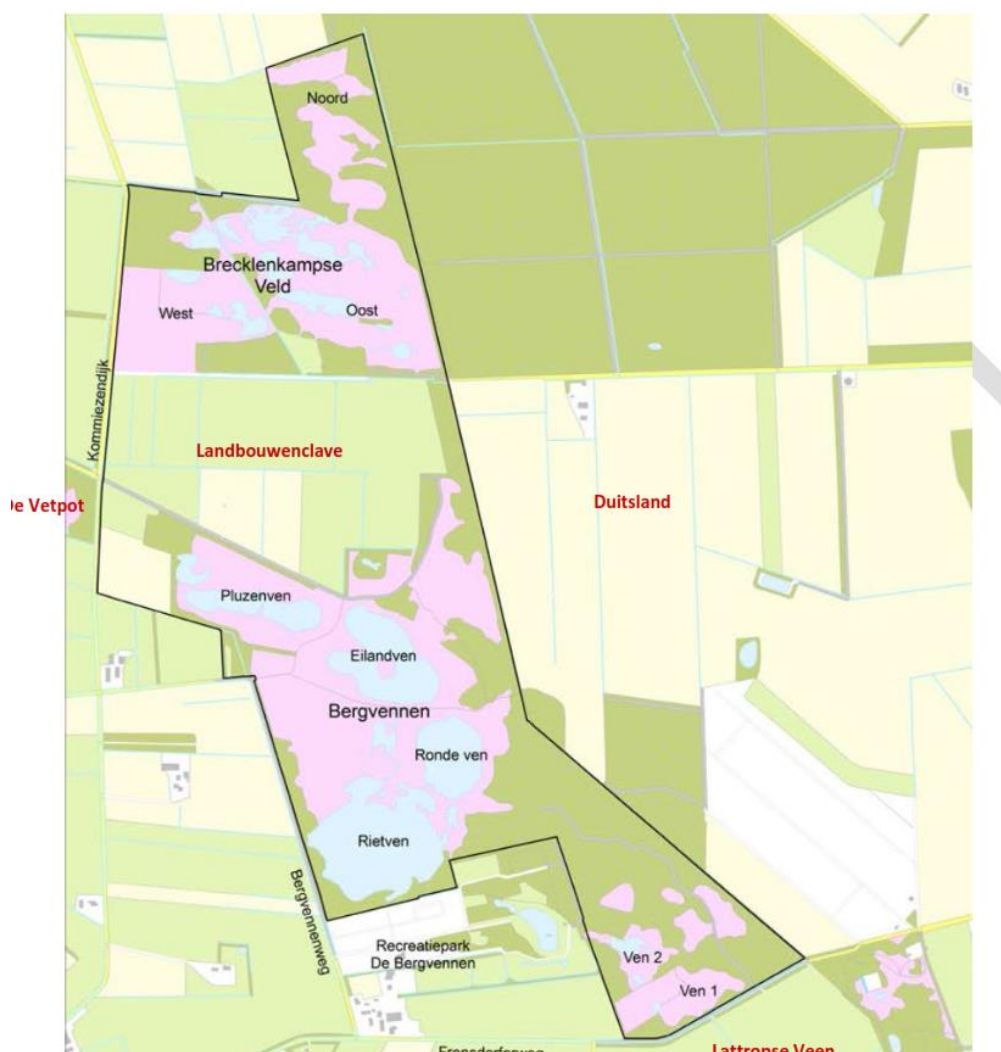
2 Gebiedsbeschrijving

Dit hoofdstuk beschrijft het gebied en de natuurwaarden.

2.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld ligt in de gemeente Dinkelland en omvat de deelgebieden Brecklenkampse Veld en Bergvennen met inbegrip van de tussenliggende cultuurgronden, de zogenaamde 'landbouwenclave'. Het gebied ligt ten oosten van de Kommiezendijk en ten westen van de grens met Duitsland. Het gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 137 ha en is grotendeels in beheer en eigendom van Landschap Overijssel. Overige eigenaren zijn (peildatum 1-1-2016): drie agrarische bedrijven, vier particuliere grondeigenaren en de provincie. Ten zuiden van de Bergvennen ligt recreatiepark De Bergvennen.

De Bergvennen is een heidegebied op dekzandruggen met daarin een aantal grote zeer zwakgebufferde vennen met waterlobelia. De waterkwaliteit van deze vennen wordt op kunstmatige wijze op orde gehouden: in de winter wordt grondwater opgepompt om de benodigde buffering te kunnen leveren. Langs de vennen liggen smalle gordels met overgangen van natte naar droge heide. Langs één van de vennen groeit gagelstruweel. De Bergvennen bestaat uit de zuidelijke vennen, het Rietven, Ronde Ven, Eilandven en Pluzenvén (met ten noordwesten een naamloos ven).

Figuur 2-1 Overzicht vennen

Het Brecklenkampse Veld ligt direct ten noorden van de Bergvennen en is een geaccidenteerd landschap met dekzandruggen, waarin rijke gradiënten van heide naar schraallanden en laagten met oeverkruidbegroeiingen optreden. Ook komen hier vochtige eiken-berkenbossen voor. Op de flanken van de ruggen ligt heischraalgrasland en blauwgrasland. Deze zone wordt gevoed door basenrijke kwel en wordt niet of kortstondig geïnundeerd.

2.2 *Landschapsecologische systeemanalyse*

Kennis over de historie en de geohydrologische opbouw van het gebied zijn afkomstig uit een studie van Grontmij uit 1993, aanvullende informatie over de ecohydrologie uit Aggenbach (2004) en Jansen et al. (1997). Aggenbach en Van Loon hebben (2012) een advies opgesteld om de zeer zwakgebufferde vennen in de zuid-oosthoek van het Natura 2000 gebied te herstellen. In het kader van het Inrichtingsplan heeft de Unie van Bosgroepen in 2017 een aanvullende landschapsecologische systeemanalyse uitgevoerd¹¹. In deze paragraaf is met name van deze laatste actuele analyse gebruik gemaakt, die voortbordurt op de eerdere rapportages.

2.2.1 *Karakteristiek*

De Bergvennen en het Brecklenkampse Veld zijn twee restanten 'woeste grond' die als fragmenten verspreid in het jonge heide- en broekontginningenlandschap liggen. Het waren de minst aantrekkelijke gronden, die van oudsher lastig te ontginnen waren. Door veranderende maatschappelijke inzichten werd er begin jaren '60 van de vorige eeuw gestopt met het ontginnen van woeste grond, waardoor de gebieden 'gespaard' werden. De Bergvennen is een heidegebied met beeldbepalende vennen. Het Brecklenkampse Veld is een reliëfrijk gebied met zeer veel gradiënten: heide, schraallanden, laagten met vennen en oeverkruidbegroeiingen en vochtige eiken-berkenbossen. De bodems in het gebied bestaan voornamelijk uit veldpodzolen, met in de laagten in het Brecklenkampse Veld ook associaties van venige beekdalgronden en in het zuidoostelijke deel van de Bergvennen haarpodzolen. Het is onduidelijk of en over welke oppervlakte in het deelgebied Bergvennen ook duinvaaggronden voorkomen. Hieronder is per deelgebied een nadere beschrijving van het (eco- en geo-) hydrologische systeem opgenomen.

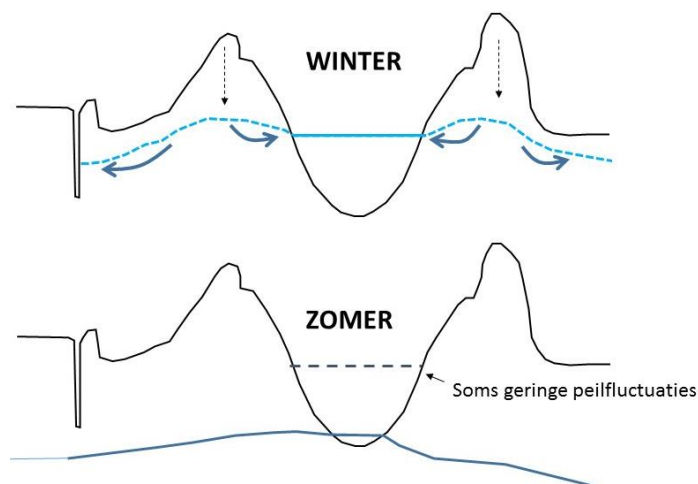
Bergvennen

Het gebied is een zwak glooiend dekzandlandschap dat in hoogte afloopt van zuidoost naar noordwest. De Bergvennen en het Brecklenkampse Veld maken onderdeel uit van hetzelfde hydrologische systeem, dat ook zuidoost-noordwest georiënteerd is. De twee gebieden functioneren echter verschillend: Bergvennen is een infiltratiegebied waar regenwater in de bodem wegzijgt; het Brecklenkampse Veld is een kwelgebied waar grondwater als kwel omhoog komt.

De Bergvennen bestaat uit de zuidelijke vennen van 1 noord en van 1 zuid, het Rietven, Ronde Ven, Eilandven en Pluzenvan (met ten noordwesten daarvan een naamloos ven). Van nature bestond het gebied de Bergvennen uit een hoog vochtig gebied met veen in de laagtes. Eeuwen geleden zijn vennen opnieuw ontstaan door turfwinning uit deze laagtes ten behoeve van brandstofwinning voor woningen. Ze werden opgeschoond tot op de minerale bodem. Hierdoor ontstonden zeer zwak gebufferde vennen die, vanwege hun hoge ligging in het landschap, vooral gevoed werden door regenwater. Het regenwater van vóór de opkomst van industrie (die een verzurende invloed had) had een hogere pH dan tegenwoordig en had bicarbonaat gehaltes van enkele tientallen micro molen. Dit was gunstig voor de aanwezigheid van waterlobelia vegetaties. In de winter bolt het water in de naast de vennen gelegen dekzandruggen op; dit is in het verleden waargenomen en ook

¹¹ Kieskamp. A.A.M, Eysink A.T.W. e.a 2 juni 2017, Gemeente Dinkelland, Bergvennen & Brecklenkampse Veld – systeemanalyse Definitief;

te zien aan het voorkomen van vochtige heiden op de flanken van de dekzandruggen. Ook de vegetatie (gagelstruwelen en beenbreek) wijst op het voorkomen van zijdelings toestromend water.

Figuur 2-2 Hydrologisch functioneren van de Bergvennen met een lichte opbolling in de winter in de hogere zandruggen en in de zomer lagere standen. Sommige jaren zijn de peil fluctuaties gering en staat het water in de zomer nog relatief hoog (geïllustreerd met stippellijn) (bron: Rapportage systeemanalyse, Unie van Bosgroepen, juni 2017)

Toen het gebied rondom de Bergvennen rond 1930 werd ontgonnen voor de landbouw vond de waterafvoer via de vennen plaats, die met elkaar verbonden werden via sloten en greppels. In die periode was regenwater onder andere door zwaveldepositie al sterk verzuurd geraakt (pH 3,8) en door de doorvoer via sloten en greppels ontvingen de vennen toch enigszins gebufferd water. Toen dat landbouwwater verder verrijkt raakte met meststoffen werd het vervolgens niet meer door de vennen afgevoerd, maar omgeleid (rond 1960). Hierdoor nam de buffering af en verzuurden de vennen opnieuw. Het oppompen van grondwater in combinatie met het uitbaggeren van de vennen begin jaren '90, gaf een impuls tot herstel van de gebufferde situatie en het herstel van de waterlobelia's. De Radboud Universiteit heeft elk jaar gemonitord of er water moest worden ingelaten. Vanaf ongeveer 2000 is dat niet meer nodig.

Momenteel kunnen zeer zwak gebufferde en zure vennen worden onderscheiden:

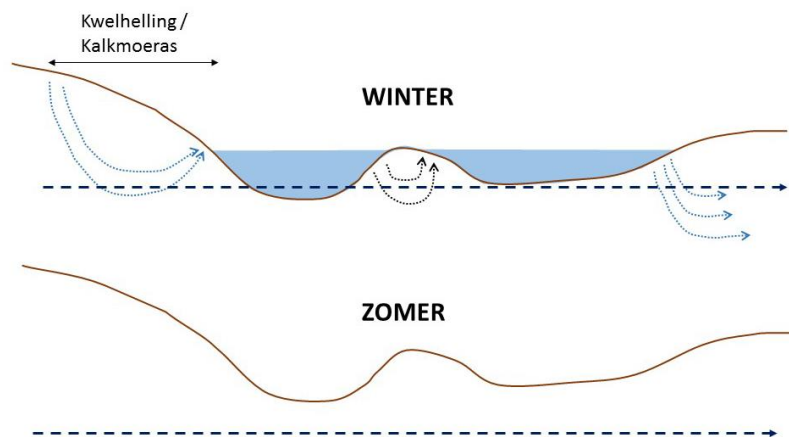
- De Bergvennen (Rietven, Ronde ven en Eilandven) zijn voedselarm en zeer zwak gebufferd door uitbaggeren en de inlaat van gebufferd grondwater (start begin jaren '90, laatste keer in 2014).
- Het Pluzenvan is pas sinds het herstelplan van begin jaren '90 zeer zwak gebufferd geworden. Iets noordwestelijker ligt, hoger in het landschap, nog een (naamloos) ven dat zuur is, dit is te zien aan de vegetatie. Het ven ligt hoger in het landschap en is waarschijnlijk nooit gevoed met licht gebufferd water. Het ven is wel geëutrofeerd, te zien aan het voorkomen van bijvoorbeeld Mannagras. Het ligt tegen een landbouwperceel aan, uit-/afspoeling van meststoffen van dit landbouwperceel naar het ven is waarschijnlijk de oorzaak.
- De vennen in het zuiden (ven 1 noord en ven 1 zuid) zijn hydrologisch gezien geïsoleerd van de overige vennen en vertonen kenmerken van zure vennen. Er wordt geen gebufferd grondwater ingelaten.

Overigens is het water in de vijver op het recreatiepark de Bergvennen zeer sterk gebufferd in tegenstelling tot alle andere wateren in de Bergvennen. De vijver werd in het verleden gevoed met opgepompt, basenrijk grondwater. Dit is nu gestopt.

De Bergvennen zijn dus van oorsprong zure vennen, waarvan de meeste als gevolg van menselijk handelen zeer zwak gebufferd zijn geworden (habitattype H3110, Zeer zwak gebufferde vennen). De vennen zijn uniek voor Nederland onder andere vanwege hun grote populatie waterlobelia's.

Brecklenkampse Veld

In het lager gelegen Brecklenkampse Veld treedt grondwater uit (kwel). Door de aanwezigheid van kalk in de ondergrond is dit grondwater gebufferd. Lokale systemen (opbolling van water in de dekzandruggen) zijn in de winter dominant, maar vallen in de zomer stil. In die periode is het regionale watersysteem dominant: het grondwater stroomt dan van zuidoost naar noordwest.

Figuur 2-3 Hydrologisch functioneren van de slenken in het Brecklenkampse Veld. In de winter treedt grondwater uit aan de rand van het water in de slenk. In de zomer staat dat proces stil doordat de slenken droog staan. De mossoorten van het kalkmoeras komen ook onderin de slenk voor. De donkerblauwe stippellijn stelt de regionale waterstand voor (bron: Rapportage systeemanalyse, (Unie van Bosgroepen, juni 2017)).

Het Brecklenkampse Veld kent lagere slenken en hogere dekzandruggen. De slenken, die in zuidoost-noordwestelijke richting liggen, zijn van nature 'afvoerloze' laagten. Hoewel de logische gedachte is dat grondwater in de laagste delen van het gebied uittreedt, geldt dat in het Brecklenkampse Veld niet per definitie. Hier komt juist op de overgang van hoog naar laag het grondwater (kwel) aan maaiveld. Vooral op die plek komen de basenminnende vegetaties van de habitattypen Kalkmoeras, Blauwgrasland en Heischraal grasland voor. Ook onderin de slenken treedt lokaal grondwater uit dat zich mengt met regenwater. Het proces van opbolling en inundatie is zeer weersafhankelijk en wisselt van jaar tot jaar. De menging van het basenrijke grondwater met het zure regenwater zorgt ervoor dat de vennen in het Brecklenkampse Veld zwak gebufferd zijn. Het oorspronkelijke reliëf van ruggen en slenken is aan de zuidwestzijde van het Brecklenkampse Veld niet meer aanwezig, door een combinatie van landbouwkundig gebruik en een herinrichting waarbij grond afgegraven is.

2.2.2 Vegetatie

De begroeiing van de dekzandruggen in de Bergvennen bestaat uit droge heide afgewisseld met berken, grove den en pleksgewijs eiken en jeneverbesstruwelen. De lagere delen van de dekzandruggen worden gekenmerkt door vochtige heide met veel pijpenstrootje. Op geplagde en/of natte laagtes binnen deze vochtige heide komen bruine snavelbies en kleine zonnedaauw voor. Op 4 locaties in de Bergvennen, o.a. op de ruggen tussen het Eilandven en het Pluzenven, is kraaihei aanwezig. De lage oeverzone van de vennen wordt gekenmerkt door een soortenrijkere vochtige heide met o.a. beenbreek en lager op de oevers een pioniervegetatie met witte snavelbies, bruine snavelbies en moeraswolfsklauw. Lokaal staat langs deze helling een rand van wilde gagel, zoals bij het Ronde Ven. Vooral op de oever van het Eilandven staan veel klokjesgentianen. Op de laagste plekken van de oever staan waterlobelia en oeverkruid. Op plekken waar, door te weinig peilfluctuaties, een veenmospakket is gevormd wordt de lobeliavegetatie verdrongen.

De vegetatie in het Brecklenkampse Veld is zeer gevarieerd. De begroeiing van de hoge delen van de dekzandruggen bestaat uit droge heide en vochtige heide met onder andere beenbreek, of vochtige eiken-berkenbossen. Op de flanken van deze ruggen komen van hoog naar laag heischraal grasland, blauwgrasland en kalkmoeras voor. Over dit laatste zegt de Unie van Bosgroepen dat het hier feitelijk niet om een kalkmoeras, maar om een basenrijk moeras gaat, omdat de vegetatie (geen veen) gevoed wordt door basenrijk water (een kalkmoeras is een basenrijk veen of een vegetatie met kalkafzetting). In de slenken van het Brecklenkampse veld bevinden zich zwak gebufferde vennen met vegetaties van de associatie van vlottende bies op de delen die een relatief klein deel van het jaar onder water staan en soorten van de associatie van veelstengelige waterbies, met bijzondere soorten als moerasmele op de delen die langer onder water staan. Op die plekken

in laagtes waar organische stof zich ophoopt, nemen soorten als zwarte zegge, draadrus en zomprus het over van de soorten van oeverkruidgemeenschappen.

Ten opzichte van de situatie van halverwege de vorige eeuw heeft atmosferische depositie waarschijnlijk grote invloed gehad op de soortensamenstelling van met name heischrale graslanden en vochtige en droge heiden. In het gebied kwam vroeger een tweetal soorten van heischrale graslanden voor waarvan bekend is dat ze zeer gevoelig zijn voor atmosferische depositie van zwavel en stikstof, te weten rozenkransje (*Antennaria dioica*), en wolverlei (*Arnica montana*) (Van Dam et al. 1986, De Graaf et al. 2000). Van rozenkransje wordt aangegeven dat deze voorkwam in het Brecklenkampse Veld (KWR&EGG, 2007), en van wolverlei dat deze voorkwam in droge heiden (Grontmij, 1993). Omdat beide soorten geheel uit het gebied en de omgeving zijn verdwenen is spontane vestiging van deze soorten zo goed als uitgesloten

De doorvoer van landbouwwater in het begin van de 20e eeuw zorgde tijdelijk voor zwak gebufferde omstandigheden en behoud van waardevolle oeverkruidgemeenschappen (Aggenbach, 2004). Later nam de voedselrijkdom van het water toe en namen soorten van voedselrijke omstandigheden toe, zoals riet en lisdodde. Na 1960 namen deze weer langzaam af, doordat het voedselrijke water werd omgeleid. Waterlobelia en oeverkruid kwamen terug in het Rietven en in mindere mate in het Ronde Ven. De waterlobelia's verdwenen echter weer uit het gebied; aan het einde van de jaren '80 kwamen ze alleen nog maar voor in het Ronde Ven. Er was sprake van verzuring als gevolg van zwaveldepositie en vermeting, door stikstofdepositie.

Herstelmaatregelen begin jaren '90 waren effectief voor de waterlobelia's (Bobbink et al., 2004) want de gemeenschap kwam in grote getale terug in het Eilandven, Ronde Ven en Rietven. Daar is hij nu aanwezig over aanzienlijke oppervlakten (waarnemingen Unie van Bosgroepen in 2016). Doordat het Pluzerven verbonden werd met de overige vennen, vestigde de waterlobelia zich ook daar. Hoger op de oevers van de vennen hebben zich vegetaties met veenmossen en veelstengelige waterbies ontwikkeld. Hoger op de helling ontwikkelden zich soorten van een zuurder milieu, zoals bruine en witte snavelbies, vaak met moeraswolfsklauw en kleine zonnedauw (waarnemingen Unie van Bosgroepen in 2016). Landschap Overijssel geeft aan dat de groeiplaatsen van de waterlobelia associatie lijken te verschuiven naar het lager gelegen centrum van de vennen.

Door een te hoog zomerpeil in de vennen heeft zich hoger op de oevers veenmos kunnen ontwikkelen en komen hier nu geen lobelia's voor. Mogelijk hebben te lage grondwaterpeilen in de winter niet tot de benodigde opbolling in de dekzandruggen geleid waardoor alleen voldoende (zeer zwakke) buffering op de laagste delen van de vennen is ontstaan. Dit kan de oorzaak zijn dat de lobelia's nu laag op de gradiënt voorkomen.

2.2.3 Fauna

De Bergvennen herbergen waterkeversoorten die kenmerkend zijn voor zure, matig voedselarme omstandigheden. De vlinder heideblauwtje is schaars in het gebied. Op de Jeneverbessen is kanariesmalsnuitje (*Aethes rutilana*) gevonden (Cuppen & Vorst, 2004), een zeldzame bladroller (vlinderfamilie). Ook komt de bedreigde Aardbeivlinder voor. Deze is afhankelijk van graslanden en overgangen naar heiden met Tormantil.

In het Brecklenkampse Veld zijn de soorten meer typerend voor minder zure en iets voedselrijkere omstandigheden. Ook hier komt de bedreigde Aardbeivlinder voor. In 1986 werden nog zes exemplaren van de Zilveren maan gezien in Brecklenkampse Veld (meest noordelijke schraallanden), maar deze kenmerkende soort voor natte schraallanden is verdwenen uit het gebied. Het Moerasviooltje, de waardplant voor Zilveren maan, komt hier nog wel voor. Twee kenmerkende vlinders van vochtige bossen zijn de afgelopen jaren waargenomen op Brecklenkampse Veld: Kleine ijsvogelvlinder en Grote weerschijnvlinder. Hun aanwezigheid heeft waarschijnlijk een verband met de bossen in Duitsland (met Elzen en Wilgen). Kleine ijsvogelvlinder is afhankelijk van rijk met Wilde kamperfoelie begroeide vochtige en zonnige bossen. De Grote weerschijnvlinder is afhankelijk van Boswilgen.

Verder komt er een aantal zeer zeldzame soorten voor in het Brecklenkampse Veld (Cuppen & Vorst, 2004):

- Snuitkever *Bagous brevis* en kortschildkever *Stenus pumilio* (enige vindplaats in Nederland);
- Waterkevers *Halipus fulvicollis* en *Hygrotus novemlineatus*. Deze laatste is kenmerkend voor begroeiingen met Waterlobelia en Oeverkruid.

De libellenfauna van het gebied bestaat vooral uit vrij algemene soorten en soorten die kenmerkend zijn voor vrij zure vennen. Venwitsnuitlibel en Maanwaterjuffer zijn het meest bijzonder en komen zeldzaam in het gebied voor.

2.3 Ecologische vereisten en trends

In deze paragraaf worden de aangewezen habitattypen en habitatrictlijnsoorten van Bergvennen & Brecklenkampse Veld beschreven. Daarbij worden eerst de ecologische vereisten beschreven, dan het actuele areaal, de kwaliteit en de trends daarin. Hierbij is gebruik gemaakt van een onderzoek naar de actuele status van de habitattypen van de Unie van Bosgroepen uit 2017.

2.3.1 Habitattypen

H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Dit habitatype komt over kleine oppervlakten voor in de Bergvennen en wordt gedomineerd door Kraaihei. De bedekking van mossen en levermossen is laag. Het habitatype voldoet hierdoor ten dele aan de 'overige kenmerken van een goede structuur en functie' zoals weergegeven in het Natura 2000-profiel document. Er zijn geen aanwijzingen (oude opnames of op basis van expert judgement) dat de kwaliteit van het habitatype de afgelopen tijd is veranderd, daarmee is de trend 'gelijk gebleven'.

Tabel 2.1 Overzicht van ecologische vereisten H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot zuur	pH <5
Vochttoestand	Matig droog tot droog	GVG: >40 cm – mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van kraaihei; · Hoge bedekking van mossen en levermossen (> 30%); · Lage bedekking van grassen (< 10%), struweel (< 10%) en bos (< 10%); · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

H3110 Zeer zwakgebufferde vennen

In het gebied De Bergvennen liggen vijf zeer zwakgebufferde vennen, met een gezamenlijk oppervlak van 13,5 ha. In dit habitatype groeit de Waterlobelia die er wordt vergezeld van Oeverkruid. De Bergvennen is hét bolwerk van deze begroeiing in Nederland en de Noordwest-Europese laagvlakte. De Waterlobelia-associatie komt goed ontwikkeld voor in het Rietven, het Ronde Ven, het Eilandven en het Pluzenvan. Andere soorten van zwak gebufferde wateren (Vlottende bies, Moerashertshooi en Gesteeld glaskroos) komen in lage aantallen voor, vooral in het Rietven. In het Eilandven komt Drijvende egelskop voor, een soort met een optimum in zure vennen. Deze soort is een relict uit de tijd dat de vennen net uitgeveend waren. Er zijn echter zorgen over de toekomst van deze internationaal uiterst belangrijke groeiplaatsen. De bedekking van de Waterlobelia-associatie is toegenomen na de herstelmaatregelen in de jaren '90, maar daarna geleidelijk afgenomen (Figuur 34). De Waterlobelia-associatie is in beide zuidelijke vennen, de vennen ten zuidoosten van de camping, geheel verdwenen nadat ze na plaggen kortstondig ontwikkeld is geweest. Nu zijn er zure begroeiingen van veenmossen en Pijpenstrootje ontwikkeld. Deze begroeiing kwalificeert niet meer voor H3110.

Tabel 2.2 Overzicht van ecologische vereisten H3110 Zeer zwakgebufferde vennen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot matig zuur	pH 7.5-4.5*
Vochttoestand	Diep tot droogvallend ondiep water	GVG: > -20 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer tot matig voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	6 kg of 429 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Periodiek sterk wisselende waterstanden; · Centrale deel van het systeem staat het grootste deel van het jaar onder water; · Minerale zandbodem; · Geen of weinig dominantie van veenmossen en/of slaapmossen (< 20%); · Gelegen in een open landschap (zodat sterke windwerking optreedt); · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

* De pH van de meeste vennen ligt lager (gegevens Radboud Universiteit Nijmegen). De vereisten worden nog niet gehaald.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Dit habitatype komt over aanzienlijke oppervlakten voor in het Brecklenkampse Veld. In het oostelijk deel is het goed ontwikkeld. In het westen, nabij de ontwateringssloot, is het type slecht ontwikkeld. Hier komen over aanzienlijke oppervlakten rompgemeenschappen voor, waarin de Veelstengelige waterbies domineert en de kensoort Moerassmele schaars is. In de Bergvennen komt het habitatype voor ten westen van het Ronde ven, ten westen van het Pluzenvan en bij de zuidelijke ven. Het type is hier matig ontwikkeld. Dit type heeft zich vlak na plaggen ontwikkeld tot een Rompgemeenschap met Veelstengelige waterbies en Veenmos van de Oeverkruid-klasse/de Klasse der hoogveenslenken. Deze vlakken waren oorspronkelijk Waterlobelia-type en zouden moeten behoren tot het habitatype H3110 Zeer zwakgebufferde vennen.

Tabel 2.3 Overzicht van ecologische vereisten H3130 Zwakgebufferde vennen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot matig zuur	pH 7.5-4.5
Vochttoestand	Diep water tot inunderend	GVG: > -5 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm tot matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel tot niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	8 kg of 571 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Periodiek wisselende waterstanden; · Zandige of venige bodem; · Geen of weinig dominantie van veenmossen (< 20%); · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Dit type komt zowel in het Brecklenkampse Veld als bij de Bergvennen voor. In het Brecklenkampse Veld is het lokaal goed ontwikkeld, er zijn typische soorten als Gewone veenbies, Beenbreek, Klokjesgentiaan en meerdere veenmossoorten aanwezig. Op veel locaties ontbreken deze typische soorten en is het aandeel Pijpenstrootje is erg hoog. In de Bergvennen komt het alleen goed ontwikkeld voor in een smalle zone langs het Ronde Ven en lokaal in een heel smalle zone aan de zuid- en oostzijde van het Eilandven.

Tabel 2.4 Overzicht van ecologische vereisten H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur – zuur	pH <4,5 tot 5,5
Vochttoestand	Langdurig inunderend - vochtig	GVG: -20 tot >40 cm - mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer tot matig voedsel arm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	17 kg of 1214 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van dwergstruiken (>50%); · bedekking struiken en bomen (<10%) en grassen (<25%) is beperkt; · lokaal hoge bedekking veenmossen; · hoge soortenrijkdom van mossen en orstmossen	

H4030 Droge heiden

Het betreft over het algemeen door Struikhei gedomineerde begroeiingen met zelden Stekel- of Kruipbrem, waarbij in de moslaag Heideklauwtjesmos overheerst. Hoewel er korstmossen voorkomen, is het aandeel hiervan laag in deze begroeiingen.

Tabel 2.5 Overzicht van ecologische vereisten H4030 Droge heiden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot zuur	pH <4 – 5
Vochttoestand	Matig droog tot droog	GVG: >40 cm – mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van dwergstruiken (> 25%); · Aanwezigheid van hoge, oude heidestruiken; · Gevarieerde vegetatiestructuur; · Lage bedekking van grassen (< 25%) en struweel (< 10%); · Optimale functionele omvang: vanaf tientallen hectares.	

H5130 Jeneverbesstruwelen

Dit type komt alleen voor in het oostelijke deel van de Bergvennen. De locatie voldoet vanwege de geringe omvang niet aan het minimumoppervlaktecriterium dat in N2000 (1 are) wordt gehanteerd. De Jeneverbesstruiken staan er wel vitaal bij, echter vindt er geen verjonging plaats, daarmee is de trend negatief. Uit het onderzoek van onderzoekscentrum B-WARE blijkt dat op slechts één (van de totaal zeven) locatie met Jeneverbes de bodem een goede basenverzadiging heeft. De toplaag van de bodem is over het algemeen (te) rijk aan stikstof en de diepere ondergrond is zeer arm aan mineralen waardoor de Jeneverbes daar waarschijnlijk minder vitale bessen kan voortbrengen (Lucassen & Roelofs, 2016).

Tabel 2.6 Overzicht van ecologische vereisten H5130 Jeneverbesstruwelen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	matig zuur tot basisch	pH > 4,5
Vochttoestand	matig droog tot droog	GVG: > 40 cm - maaiveld
Zoutgehalte	zeer zoet	< 150 mg Cl /l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm tot licht voedselrijk	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· aanwezigheid van mannelijke en vrouwelijke exemplaren van jeneverbes, aanwezigheid van zaailingen en tenminste 100 exemplaren duidt op goede structuur; · Daarnaast is een kenmerk een ondergroei die rijk is aan sporenplanten en paddenstoelen en ligging in een heide- of stroomdallandschap	

H6230 Heischrale graslanden

Vochtige heischrale graslanden komen voor in het Brecklenkampse Veld. In vergelijking met gegevens uit de jaren 1990 (Landschap Overijssel) is de kwaliteit van het type verminderd. Volledig en zeer goed ontwikkelde typen met een volledige combinatie van kenmerkende soorten (Heidekartelblad, Klokjesgentiaan, Blauwe knoop en Tandjesgras naast meer algemene soorten zoals Borstelgras, Kruipwilg, Tormenit, Trekus en Fijn schapengras) zijn in oppervlakte achteruit zijn gegaan en vervangen door verarmde begroeiingen waarin de soortencombinatie minder volledig is, doch nog wel goed ontwikkeld. Naast de meer algemene soorten komen daar slechts één of twee van de kenmerkende soorten voor. De droge heischrale graslanden liggen op voormalige landbouwgronden. Het betreft hier een vegetatie die door verschalingsbeheer in ontwikkeling is naar vochtige/droge heide.

Tabel 2.7 Overzicht van ecologische vereisten H6230 Heischrale graslanden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Zwak zuur tot matig zuur	pH 4.5-6.5
Vochttoestand	Nat tot droog	GVG: 10 tot >40 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm tot licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	10 kg of 714 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van grassen en kruiden; · Aanwezigheid van dwergstruiken met geringe bedekking (< 25%); · Hoge soortenrijkdom (> 20 plantensoorten/m²); · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

H6410 Blauwgrasland

Dit type komt alleen voor op het Brecklenkampse Veld. De toestand van het Blauwgrasland is over het algemeen matig doordat de echt kenmerkende soorten (Blonde zegge, Spaanse ruiter, Vlozegge) vrijwel overal ontbreken. Ook in floragegegevens uit de jaren '90 van Landschap Overijssel komen Blonde zegge en Spaanse ruiter niet voor. Daarmee lijkt de trend gelijk gebleven. Wel zijn soorten zoals Blauwe zegge, Blauwe knoop, Biezenknoppen, Gevlekte orchis, Welriekende nachtorchis, Kruipwilg en Ruw walstro aanwezig. Op grond van het voorkomen van deze soorten worden deze begroeiingen tot H6410 gerekend (zie Natura 2000-profieldocument H6410). Het betreft Veldrusrijke begroeiingen met ten minste drie typische soorten van het Junco-Molinion én Rompgemeenschap met Blauwe zegge en Blauwe knoop van het Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje. Deze rompgemeenschappen¹² duiden wel aan dat het type matig ontwikkeld is. Verder komt een groot aantal algemene graslandsoorten voor binnen deze begroeiingen zoals Gestreepte witbol, Smalle weegbree en Moerasrolklaver. Elders in het Brecklenkampse Veld komen soorten voor van de basenminnende subassociatie: Parnassia en Vleeskleurige orchis, waarbij Vlozegge beperkt aanwezig is en veel Kleine valeriaan.

Tabel 2.8 Overzicht van ecologische vereisten H6410 Blauwgrasland

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Zwak zuur tot matig zuur	pH 5-6.5
Vochttoestand	Zeer nat tot nat	GVG: -5 tot 25 cm - maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselarm tot licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	- Hooibeheer (jaarlijks laat in het jaar maaien en materiaal afvoeren); · Toevoer van basenrijk water (door overstromingen met oppervlaktewater of door toestroom grondwater); · Opslag van struwelen en bomen < 5%; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele ha; · Het zo nu en dan opbrengen van organisch materiaal kan noodzakelijk zijn om verzuring tegen te gaan.	

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Ook dit type komt in het hele gebied voor, waar het is ontstaan na plaggen van natte en voedselarme locaties. In het Brecklenkampse Veld zijn deze vegetaties over het algemeen goed ontwikkeld met kenmerkende soorten als Kleine zonnedaauw, Moeraswolfsklauw, Bruine snavelbies, Witte snavelbies, Paars heideviltwier en het levermos Goudkorrelmos. Op plagplekken weet dit type zich lang te handhaven en ontwikkelt zich geleidelijk naar een vochtige heide. In de Bergvennen is dat anders. Daar ontbreekt vrijwel altijd Witte snavelbies en soms ook Moeraswolfsklauw. Deze rompgemeenschappen maakt volgens het Natura 2000-profieldocument het habitatype nog steeds 'goed' ontwikkeld. De begroeiing gaat hier echter snel over in een Vochtige heide met een hoog aandeel Pijpenstrootje. Dit duidt op te lage grondwaterstanden. Alleen langs de grotere vennen heeft de gemeenschap zich goed ontwikkeld en gaat hij slechts geleidelijk over in een goed ontwikkelde vochtige heide.

¹² Een rompgemeenschap is een begrip uit de syntaxonomie, onderdeel van de vegetatiekunde. Het is een plantengemeenschap die enkel kensoorten en differentiërende soorten bezit van een hoger syntaxonisch niveau dan de associatie, samen met begeleidende soorten. De kensoorten en differentiërende soorten eigen aan de associatie komen dus niet, of niet meer voor. Een dergelijke plantengemeenschap kan dus op basis van de soortensamenstelling niet tot op het elementaire niveau, de associatie, geklasseerd worden. Men klasseert het dan onder het niveau waarvan de kensoorten wel aanwezig zijn (bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Rompgemeenschap>).

Tabel 2.9 Overzicht van ecologische vereisten H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot zuur	pH <4-5.5
Vochttoestand	Inunderend tot nat	GVG: -20 tot 25 cm - maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	20 kg of 1429 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Natuurlijke pionierplek; plagplekken zijn niet optimaal; · Periodiek langdurig hoge waterstanden; · Kruidlaag wordt gedomineerd door schijngrassen; · Moslaag wordt gedomineerd door veenmossen; · Patroon van slenken en bulten; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele honderden m².	

H7230 Kalkmoerassen

Kalkmoeras is met een kleine oppervlakte aanwezig in het Brecklenkampse Veld. De toestand is goed, hoewel zich sinds het begin van de jaren 1990 grote verschuivingen hebben voorgedaan. De vroegere standplaatsen van Vlozegge en Vetblad zijn verdwenen, deze kwamen net ten oosten van de sloot voor. Daar staat tegenover dat zich westelijk van de sloot en in het oosten nieuwe standplaatsen van het basenrijk moeras hebben ontwikkeld. Hier komt een groot aantal typerende mossoorten voor, vaak in hoge bedekking, zoals Rood schorpioenmos, Veenvedermos, Wolfsklauwmos, Goudsikkelmos, Geveerd sikkelmos, Sterrengoudmos en het extreem zeldzame Gekruld sikkelmos.

Tabel 2.10 Overzicht van ecologische vereisten H7230 Kalkmoerassen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Basisch – zwak zuur	> 7.5 tot 5,5
Vochttoestand	Zeer nat - nat	GVG -5 tot 25 cm - mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg/l
Voedselrijkdom	Matig voedselarm – matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	16 kg N/ha/jr 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Hooibeheer (jaarlijks maaien en afvoeren); · Constante toevoer van basenrijk kwelwater; · Goed ontwikkelde moslaag met dominantie van slaapmossen (> 30%); · Veenvorming of kalktufsteenvorming; · Dominantie van schijngrassen (met name Carex en Eleocharis); · Hoge soortenrijkdom (> 20 plantensoorten/m²); · Opslag van struvelen en bomen is beperkt < 5%;	

H91D0 Hoogveenbossen

Hoogveenbos komt alleen voor in het noordoosten van de Bergvennen. Het groeit op een pingoruïne, het zogenoemde Krakeven. Het bestaat hier uit een matig ontwikkeld Berkenbroek met een hoog aandeel Pijpenstrootje (rompgemeenschap) en een soortenarme veenmoslaag. Het maakt een verdroogde en enigszins vermeste indruk vanwege het plaatselijk frequent voorkomen van Pitrus en de plaatselijk hoge bedekking van Pijpenstrootje.

Tabel 2.11 Overzicht van ecologische vereisten H91D0 *Hoogveenbossen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad	Zuur	4,5 -<4
Vochttoestand	Zeer nat - nat	5 cm -mv – 25cm -mv
Zoutgehalte	Zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm – matig voedsel arm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	25 kg N/ha/jr 1786 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Optreden van veenvorming; · aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven; · optimale functionele omvang vanaf tientallen hectares	

2.3.2 Conclusie

De kwaliteit van de habitattypen is over het algemeen nog goed, maar er is een overwegend dalende trend vastgesteld. Dit betekent dat er knelpunten zijn die een duurzame instandhouding en/of ontwikkeling van de habitattypen in de weg staan. Belangrijk uitgangspunt zijn de ecologische vereisten van de habitattypen, zoals zuurgraad, voedselrijkdom en vochttoestand van de bodem.

3 Instandhoudingsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de kernopgaven, instandhoudingsdoelstellingen en knelpunten van Bergvennen & Brecklenkampse Veld beschreven.

3.1 Kernopgaven

Bergvennen & Brecklenkampse Veld heeft vier kernopgaven:

- 6.01: Herstel en duurzaam behoud van grote zeer zwak gebufferde vennen H3110 in grote open heidevelden.
- 6.02: Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van zwakgebufferde vennen H3130 mede als habitat voor gevlekte witsnuitlibel H1042 en geoorde fuut A008.
- 6.05: Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden H4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen H7150 en actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B.
- 6.06: Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 in kansrijke situaties (op schrale leemhoudende zandgronden).

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In het Natura 2000-beheerplan zijn de natuurherstelmaatregelen opgenomen die nodig en technisch mogelijk zijn om de Natura 2000-doelen zeker te stellen;
- Op korte termijn (1^e periode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op de lange termijn (2^e en 3^e periode, 12-18 jaar) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd;
- Het beheerplan is opgesteld op basis van de instandhoudingsdoelstellingen van het definitieve aanwijzingsbesluit van 23 mei 2013 en het wijzigingsbesluit van 28 mei 2015.

3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld, de kwaliteit en het areaal van de habitattypen en de ontwikkeling daarvan in de afgelopen jaren (de beschrijving is te vinden in paragraaf 2.3.1).

Tabel 3.1 Overzicht van doelstellingen, huidige kwaliteit en trends in areaal en kwaliteit van de aanwezige habitattypen in Bergvennen & Brecklenkampse Veld. Bron: Inrichtingsplan B&B/Unie van Bosgroepen 2016.

		Natura 2000 Doel		Huidige kwaliteit	Trend
		Oppervlakte	Kwaliteit		
Habitattypen					
H2320	binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=	Goed	=
H3110	zeer zwakgebufferde vennen	>	=	Goed	-
H3130	zwakgebufferde vennen	>	>	Matig	-
H4010A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	=	Matig	-
H4030	droge heiden	>	=	Goed	=
H5130	jeneverbesstruwelen	=	=	Goed	-
H6230	*heischrale graslanden	>	>	Goed	-
H6410	blauwgraslanden	>	>	Matig	=
H7150	pioniervegetaties met snavelbiezen	=	=	Goed	-
H7230	kalkmoerassen	=	=	Goed	=
H91D0	*Hoogveenbossen	=	=	Matig	-

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:

- = Behoudsdoelstelling;
- > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;

Trend in oppervlakte of kwaliteit:

- + Positieve trend;
- Negatieve trend;
- = Stabiele trend;

3.3 Knelpunten

In deze paragraaf worden knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen benoemd. Voor de stikstofgevoelige habitattypen en soorten komen deze uit het Inrichtingsplan en de onderzoeken die daaraan ten grondslag liggen. Voor niet stikstofgevoelige habitattypen en soorten zijn de knelpunten overgenomen uit de werkdocumenten (Oudejans en Bruinsma, 2009). Beide documenten zijn gebaseerd op de meest actuele kennis vanuit de literatuur en de bij het opstellen van de documenten en dit Natura 2000-beheerplan betrokken partijen.

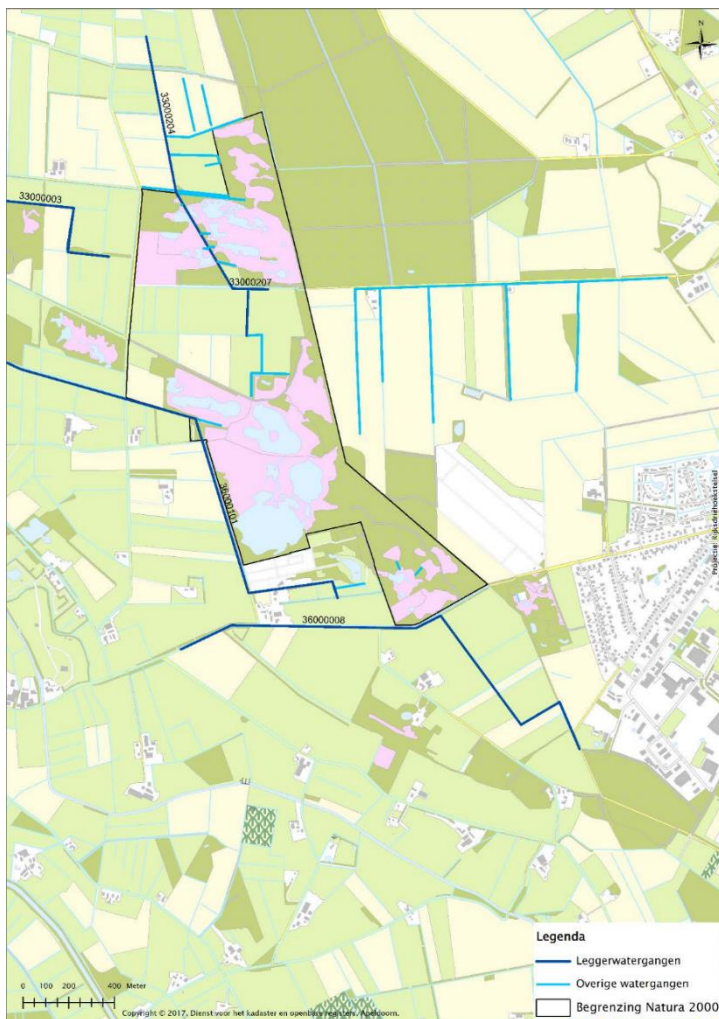
3.3.1 Verdroging

Als belangrijkste knelpunt wordt de verdroging van het Natura 2000-gebied in zijn geheel genoemd. Het gebied heeft last van verdroging, de waterstanden zijn enkele decimeters tot ruim een meter te laag, blijkt uit een analyse van het 'doelgat'¹³. Daarnaast zal door de afvoer van grondwater de basenverzadiging van de bodem negatief worden beïnvloed. De waterstanden (GLG en GVG) zijn van enkele decimeters tot op enkele plekken ruim een meter te laag voor een optimale ontwikkeling van de habitattypen 'Zeer zwak gebufferde vennen', 'Vochtige heide', 'Pioniersvegetaties met snavelbiezen', 'Blauwgrasland' en 'Kalkmoeras'. De toestand/trend van de vegetaties is matig/slecht. De verdroging hangt samen met de ontwatering in de omgeving. Het gebied wordt omringd door een aantal grote (legger)watergangen en greppels/kavelsloten. In de ruilverkaveling (jaren '50/'60) zijn er watergangen van circa 1 meter diep aangelegd die volgens Grontmij (1993) hebben geleid tot een grondwaterstandsverlaging van circa 20 cm.

Deze verlagen de waterstanden en hebben invloed op de inundatieduur van de vennen, opbolling in de dekzandruggen en basenverzadiging. De waterstanden kunnen goed zijn, maar onvoldoende invloed van grondwater leidt tot onvoldoende basenverzadiging dat nog steeds een negatief effect heeft op de ontwikkeling van basenminnende vegetaties.

Op meerdere locaties is detailontwatering blijven liggen (betonduikers) of nieuw aangelegd (pvc-buizen) die afwateren op de watergang door het Brecklenkampse Veld (nr. 33000204). Ten oosten betreft het direct de aangrenzende habitats, waarbij de slenken worden ontwaterd. Ten westen van de watergang is het maaiveld verlaagd in het kader van natuurontwikkeling. Daarbij is de bouwvoor integraal afgegraven en het water wordt over maaiveld en ondiepe greppels afgevoerd naar de watergang. Bij die herinrichting is de oorspronkelijke slenkenstructuur, zoals iets noordelijker nog aanwezig, niet hersteld.

¹³ Het 'doelgat' is het verschil tussen de gemiddelde grondwaterstanden en de optimale grondwaterstanden van het desbetreffende habitatype. Dit wordt met peilbuizen bepaald.

Figuur 3-1 watergangen (legger en overig)

Ten oosten van het Brecklenkampse Veld en ter hoogte van het Rietven en het Ronde Ven ligt in Duitsland een rabattenbos. Deze sloten zijn gedeeltelijk op het AHN zichtbaar maar lopen in werkelijkheid verder door. Een deel van de rabatten zijn watervoerend, in ieder geval in de winter en het voorjaar (veldwaarneming), naar verwachting zullen na vernattingsmaatregelen de overige ook water gaan afvoeren als ze niet worden aangepakt.

Ter aanvulling van de ontwatering door watergangen is er veel bosopslag in het gebied. Dat heeft weliswaar een beperkte invloed op de waterstanden. Door de toegenomen verdamping door de bosopslag vallen de kwelhellingen in het Brecklenkampse Veld in het winterhalfjaar eerder droog.

De grondwaterpeilen in de Bergvennen zijn de afgelopen jaren gedaald. Specifiek voor de Bergvennen is een belangrijk knelpunt de te geringe peilfluctuaties van de venen, waardoor de snelgroeiende veenmossen de waterlobelia wegconcurreren. Voor de waterlobelia moeten de oevers van de venen in de zomer voldoende droogvallen. Bij natte zomers gebeurt dit niet/onvoldoende. Door klimaatverandering kennen we langere periodes met veel te hoge waterpeilen in de zomer en langere periodes waarin het zomers juist veel te droog is. Dit maakt het kunnen ingrijpen (afvoeren bij te veel water en aanvoeren bij de weinig water) noodzakelijk voor een duurzame instandhouding van de venen.

In de kwelzones van het Brecklenkampse Veld voldoen plaatselijk de waterstanden wel, maar wordt kwel versneld afgevoerd, waardoor de vegetatie negatief wordt beïnvloed. In het Brecklenkampse Veld functioneren door de verdroging de lokale hydrologische systeempjes in de zandkoppen niet meer optimaal. Dit wordt versterkt door de aanwezigheid van bos (hoge verdamping).

3.3.2 Vermesting

Grondwater

Hoewel de concentratie nitraat, ammonium en fosfor in het grondwater op de gemeten locaties in bestaande natuur laag zijn, is er wel sulfaatrijk water aangetroffen aan de randen van de natuurgebieden (zie onderzoek B-ware par. 3.3). Het blijkt dat het grondwater dat vanaf de aangrenzende landbouwgronden en bos naar het natuurgebied stroomt, lage concentraties aan nitraat, fosfor en ammonium bevat. Vanaf de zuidelijk gelegen landbouwgronden bevat het grondwater verhoogde concentraties aan sulfaat (circa 650 en 700 $\mu\text{mol/l}$). De hoge concentraties sulfaat zijn negatief voor de natuur en kunnen het gevolg zijn van zwaveldepositie, mariene afzettingen, bemesting van de aangrenzende landbouwgronden met stikstof (dat in de ondergrond reageert met pyriet tot sulfaat) en interne eutrofiëring door verdroging.

Uit de systeemanalyse volgt dat versterking van het grondwatersysteem noodzakelijk is voor herstel/behoud van de habitattypen. Wanneer het gebied natter wordt door hogere grondwaterstanden, is de kans op oxidatie van pyriet in de ondergrond kleiner. De sulfaatconcentraties op de overgang van landbouw naar natuur zullen daardoor naar verwachting lager worden. Verhoging van de grondwaterstanden is hiervoor dus noodzakelijk. Tot die tijd vormt uitspoeling vanuit het landbouwperceel in het zuiden en de enclave waarschijnlijk het grootste risico, omdat het grondwater van zuidoost naar noordwest stroomt. Het risico van uitspoeling vanuit het westen en noorden is beperkt door de noordwestgerichte grondwaterstroming. Vanuit de lokale dekzandruggen is uitspoeling vanaf die zijden niet geheel uit te sluiten.

Oppervlaktewater

Daarnaast is het van belang om onderscheid te maken tussen het oppervlaktewatersysteem en het grondwatersysteem. Oppervlakkige afspoeling van nutriënten vanuit de landbouwgebieden over maaiveld naar het natuurgebied dient in alle gevallen voorkomen te worden (hiervan is nu nog geen sprake in het gebied). Dit is van groot belang als aanvulling op het verhogen van de grondwaterstanden in het gebied.

Ganzen

De aanwezigheid van grote groepen ruiende ganzen in de zomermaanden zorgt voor sterke eutrofiëring van de Zeer zwakgebufferde vennen. Er is sprake van een vermestende invloed door de uitwerpselen. Als gevolg hiervan stijgen de nutriëntgehalten van de zeer voedselarme vennen. Eutrofiëring door watervogels vindt met name plaats wanneer vogels elders foerageren en het ven als rust- of broedgebied gebruiken. Geschat wordt dat een aanwezigheid op het ven van meer dan twee ganzen per hectare per jaar tot een overschrijding leidt van de maximale nutriëntenbelasting (Brouwer & Van den Broek, 2010). De KDW van zeer zwakgebufferde vennen is vastgesteld op 571 mol N/ha/jaar. Depositieniveaus boven de kritische stikstofdepositie waarde kunnen leiden tot zowel verzuring als vermesting¹⁴. Zoals vermeld in de Herstelstrategie H3110 Zeer zwak gebufferde vennen is het habitattype zeer gevoelig voor vermesting. Vorming van flab, veelstengelige waterbies en ook veenmossen vormt een bedreiging voor het habitattype H3110 Zeer zwak gebufferde vennen. Bovendien kunnen de ganzen de aanwezige vegetatie, zoals de kwetsbare aanwezige waterlobelia's, begrazen. Maatregel M20 nestbehandeling of verjagen van ganzen, al dan niet met afschot (tabel 6.1) is noodzakelijk voor de instandhouding van het habitattype H3110 Zeer zwak gebufferde vennen. Alternatieven zoals het plaatsen van netten e.d. hebben neveneffecten en zijn daarom niet wenselijk.

3.3.3 Verzuring

De vennen in het zuiden liggen geïsoleerd van de overige vennen en zijn intussen verzuurd. Het is zaak om in dit inrijgebied het water zo lang mogelijk vast te houden ten behoeve van de Zeer zwak gebufferde vennen ten noorden.

3.3.4 Beheer

In het Brecklenkampse Veld heeft bosvorming in slenken en slenkranden in het verleden gezorgd voor een sterke achteruitgang van het areaal heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410). Vanaf de vroege jaren 90 zijn herstelmaatregelen (kappen bos, plaggen) genomen om

¹⁴ Brouwer, E. & T.G.Y. van den Broek, 2010. Ganzen brengen de landbouw naar het ven. De Levende Natuur 111: 60-63

areaal heischrale graslanden en blauwgraslanden uit te breiden. Dit heeft geleid tot een sterke toename in het areaal heischrale graslanden en blauwgraslanden, maar niet in een terugkeer van alle voor deze vegetaties kenmerkende soorten.

In de Knelpunten- en kansanalyse wordt ook vergrassing van de vochtige heide genoemd als beheerknelpunt. In de huidige situatie komen volgens het werkdokument soortenarme rompgemeenschappen met bochtige smeie, pijpenstrootje en wilde gagel slechts verspreid voor en beslaan ze een relatief klein oppervlakte binnen aanwezige vochtige en droge heiden (H4030, H4010). Bij vochtige heide wordt vermeld dat door natuurontwikkeling en herstelbeheer vanaf de vroege jaren negentig een forse uitbreiding en kwaliteitsherstel is bereikt, zowel in het Brecklenkampse veld als in de Bergvennen.

3.3.5 Atmosferische stikstofdepositie

Naast knelpunten in de hydrologie en/of beheer, is stikstofdepositie ook een belangrijk knelpunt voor de instandhoudingsdoelstellingen door de nadelige doorwerking op de kwaliteit van de habitattypen.

Hoewel de stikstofdepositie de laatste decennia ook is gedaald en de situatie deels lijkt te zijn gestabiliseerd, zijn de actuele depositiewaarden voor de meeste habitattypen nog altijd hoger dan de kritische depositiewaarden (KDWs¹⁵), die voor deze habitattypen gelden¹⁶.

Tabel 3.2 Overzicht van kritische depositiewaarden van de habitattypen en knelpunten in de atmosferische depositie: knelpunt (X), geen knelpunt (-), onbekend (O). Bron: Gebiedsanalyse 31 oktober 2017.

Gebruiksanalyse 01 oktober 2017

		Habitattypen											
Knelpunt		H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	H3130 Zwakgebufferde vennen	H4010 Vochtige heiden, subtype A	H4030 Droge heiden	H5130 Jeneverbesstruwelen	H6230 Heischrale graslanden vochtig	H6230 Heischrale graslanden droog	H6410 Blauwgraslanden	H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	H7230 Kalkmoerassen	H91D0 Hoogveenbossen
K8	Overschrijding KDW 2020	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-
K9	Overschrijding KDW 2021 - 2033	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-

De stikstofdepositie tot 2030 is berekend met AERIUS. Deze is nog steeds te hoog voor bijna alle habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling.

Na afloop van tijdvak 1 (2015-2021) wordt de KDW van de volgende habitattypen overschreden: 30 H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, H3110 Zeer zwakgebufferde vennen, H3130 Zwakgebufferde vennen, H4010A Vochtige heiden, H4030 Droge heiden, H5130 Jeneverbesstruwelen, H6230 Heischrale graslanden, H6410 Blauwgraslanden, H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen en H7230 Kalkmoerassen. Voor het habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen is in 2020 op 1/4 van het areaal geen sprake meer van overbelasting. Voor habitatype 35 H91D0 geldt dat er geen sprake is van overschrijding van de KDW. Na afloop van tijdvak 2 en 3 2021-2033 wordt de KDW van de volgende habitattypen overschreden: H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, H3110 Zeer zwakgebufferde vennen,

¹⁵ Dit is de hoeveelheid stikstof die een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden (Bobbink et al., 2010). Hierbij wordt uitgegaan van goed functionerende ecosystemen, dus waar bijvoorbeeld de hydrologie op orde is, en met regulier beheer of gebruik.

¹⁶ Gebiedsanalyses 31 oktober 2017;

H3130 Zwakgebufferde vennen, H4010A Vochtige heiden, H4030 Droge heiden, H5130 Jeneverbes40 struwelen, H6230 Heischrale graslanden, H6410 Blauwgraslanden, H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen en H7230 Kalkmoerassen. Voor het habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen is in 2030 op ca. 39% van het areaal geen sprake meer van overbelasting. Voor habitatype H91D0 geldt dat er geen sprake is van overschrijding van de KDW.

De hydrologische maatregelen die in het Inrichtingsplan zijn opgenomen zorgen er voor dat de omstandigheden voor stikstofgevoelige habitatypes verbeteren, waardoor ze beter tegen de nadelige effecten van stikstofoverschrijding bestand zullen zijn.

3.3.6 Kennisleemtes op gebiedsniveau

De in dit document voorgestelde maatregelen zijn vastgesteld op basis van best beschikbare kennis. Er bestaat nog een aantal kennislacunes (zie ook paragraaf 3.4). Die zijn echter niet van dien aard dat geen ecologische conclusies kunnen worden getrokken over het effect van de herstelmaatregelen. Het is duidelijk welke maatregelen moeten worden getroffen en dat die effectief zijn. Er bestaat geen twijfel dat met de beschreven maatregelen behoud van de habitatypes in de 1^e beheerplanperiode is gewaarborgd en dat in de 2^e en 3^e beheerplanperiode uitbreiding en kwaliteitsverbetering (voor zover tot doel gesteld) kan aanvangen. De onzekerheid richt zich hooguit op de precieze effecten van de herstelmaatregelen op de habitatypes- en soorten. Daarom vindt zekerheidshalve monitoring plaats (zie paragraaf 8.3). Mocht het onverhoopt nodig blijken dan kan daardoor tijdig bijsturing van de uitvoering van de herstelmaatregelen plaatsvinden ("hand-aan-de-kraan-principe").

3.4 Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling

In deze paragraaf wordt per instandhoudingsdoelstelling aangegeven welke knelpunten en kennisleemten er zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstelling.

H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Knelpuntenanalyse

Dit habitatype is als nieuw doel toegevoegd in het definitief aanwijzingsbesluit. Naast overbelasting door stikstofdepositie zijn geen knelpunten bekend, maar deze zullen gelijk zijn aan die van de andere droge heidetypen.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Er is zowel in 2020 als in 2030 sprake van een matige overschrijding van de KDW van Binnenlandse kraaiheibegroeiingen. Stikstofdepositie vormt een knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Gedetailleerde informatie over (trend in) areaal en kwaliteit ontbreken vooralsnog, vanwege recente toevoeging aan het definitief aanwijzingsbesluit. Deze informatie wordt op korte termijn (1^e beheerplanperiode) verkregen.

H3110 Zeer zwakgebufferde vennen

Knelpuntenanalyse

Belangrijkste knelpunten zijn naast de te hoge stikstofdepositie de te diep wegzakkende zomergrondwaterstanden en de verdroging en verzuring van de vennen in de zuidoosthoek.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Zowel in 2020 als in 2030 wordt de kritische depositiewaarde van dit habitatype met meer dan 2x de KDW-waarde overschreden. Er is dus zowel actueel als in de toekomst sprake van sterke overbelasting.

Kennisleemten

De belangrijkste kennisleemte is dat niet duidelijk is in welke mate vennen gevoed worden door lokaal grondwater en wat de samenstelling van dit grondwater is. Daarnaast is niet goed bekend hoe groot het risico is dat vennen bij verregaande vernatting zullen 'omslaan' in zwak gebufferde vennen. Ook zijn de risico's van inspoeling van freatisch water uit de landbouwgebieden naar de vennen niet duidelijk.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Knelpuntenanalyse

Door een diepe ontwateringssloot die het gebied doorsnijdt en die ook de zuidelijk van het Brecklenkampse Veld gelegen landbouwenclave ontwatert is de kwel sterk afgenomen.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Ook voor dit habitatype geldt dat zowel in 2020 als in 2030 de kritische depositiewaarde met meer dan 2x de KDW-waarde wordt overschreden. Er is hiermee dus actueel en in de toekomst sprake van sterke overbelasting.

Kennisleemten

Het is niet bekend in hoeverre de laagtes actueel nog onder de invloed staan van grondwateraanvoer, groot de aanvoer is en om welke waterkwaliteit het gaat (zuurgraad).

H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Knelpuntenanalyse

Sterk wegzakkende zomergrondwaterstanden door ontwatering van de omgeving vormen het belangrijkste knelpunt (K1).

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In 2020 en 2030 is er sprake van een matige overbelasting van praktisch het volledige areaal. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Er is een gebrek aan gegevens over (ontwikkelingen in) standplaatscondities en vegetatiesamenstelling.

H4030 Droge heiden

Knelpuntenanalyse

De te hoge stikstofdepositie is een belangrijk knelpunt (K8-K9).

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Zowel in 2020 als in 2030 kent dit habitatype een matige overbelasting op het volledige areaal. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Er zijn geen kennisleemten bekend.

H5130 Jeneverbesstruwelen

Knelpuntenanalyse

Landelijk vormt het gebrek aan verjonging van dit type het grootste probleem. Het is niet altijd duidelijk wat hiervan de oorzaak is.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In 2020 wordt de kritische depositiewaarde van dit habitatype voor 50 % zwaar overschreden (meer dan 2x de KDW) en is op 50 % sprake van een matige overbelasting. Dit blijft ongewijzigd in 2030. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Er zijn geen kennisleemten bekend.

H6230 Heischrale graslanden

Knelpuntenanalyse

K1 er vindt ontwatering plaats door de bestaande waterlopen in en nabij Natura 2000 gebied;

K8 in 2015 werden de KDW overschreden;

K9 in 2030 worden de KDW nog altijd overschreden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Zowel in 2015 als in 2030 wordt de kritische depositiewaarde van Heischrale graslanden overschreden en is er sprake van een sterke overbelasting. Wel is te zien dat in 2020 en 2030 het areaal met een zware overbelasting van > 2x de KDW 5 % afneemt. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Er is niet veel bekend over de kansen van instandhouding (kwaliteitsverbetering) van de heischrale graslanden in dit gebied.

H6410 Blauwgrasland

Knelpuntenanalyse

K8 in 2015 werden de KDW overschreden;
K9 in 2030 worden de KDW nog altijd overschreden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Zowel in 2020 als in 2030 wordt de kritische depositiewaarde van dit habitatype matig overschreden. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

In paragraaf 3.3 wordt verder ingegaan op de kennisleemten voor dit habitatype.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Knelpuntenanalyse

K1 er vindt ontwatering plaats door de bestaande waterlopen in en nabij Natura 2000 gebied.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Voor het habitatype H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen is in 2020 op 1/4 van het areaal geen sprake meer van overbelasting. In 2030 is voor 39 % van het areaal geen sprake meer van overbelasting of is er een evenwichtssituatie. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Gedetailleerde informatie over (trend in) areaal en kwaliteit ontbreken vooralsnog. Deze informatie moet op korte termijn (1^e beheerplanperiode) worden verkregen. Het is niet duidelijk of de grondwaterstand hoog genoeg komt voor ontwikkeling van dit habitatype.

H7230 Kalkmoerassen

Knelpuntenanalyse

K1 er vindt ontwatering plaats door de bestaande waterlopen in en nabij Natura 2000 gebied.

Hoewel in het werkdocument een specifieke knelpuntenanalyse voor Kalkmoerassen ontbreekt, kan uit het document wel worden afgeleid dat kalkmoerassen samen met blauwgraslanden in één systeem voorkomen in het gebied. Dit blijkt ook uit de habitattypenkaart. Daarom wordt er van uit gegaan dat voor Kalkmoerassen op het gebied van stikstofdepositie dezelfde knelpunten gelden als voor Blauwgraslanden.

K8 in 2015 werden de KDW overschreden;
K9 in 2030 worden de KDW nog altijd overschreden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Er is zowel in 2020 als in 2030, sprake van een algehele matige overschrijding van < 2x de KDW voor het gehele areaal. Stikstofdepositie blijft dan ook een knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Gedetailleerde informatie over (trend in) areaal en kwaliteit ontbreken vooralsnog. Deze informatie moet op korte termijn (1^e beheerplanperiode) worden verkregen.

H91D0 Hoogveenbossen

Knelpuntenanalyse

Er zijn geen knelpunten ten aanzien van hoogveenbossen in het gebied. Er zijn geen tekenen van verdroging, vermesting of verzuring.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In 2020 en 2030 is geen sprake van een overschrijding van de KDW voor het gehele areaal.

Stikstofdepositie is dan ook geen knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Niet bekend is of er behoudsperspectief is voor dit habitatype, er van uit gaande dat het bos niet op een afwijkende groeiplaats staat en zeer beperkt van omvang is.

4 *Beleid, plannen en regelgeving*

In dit hoofdstuk worden beleid, plannen en regelgeving van belang voor Bergvennen & Brecklenkampse Veld beschreven mede in relatie tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied.

Van belang daarbij is de rangorde. Indien in een beschermd gebied meer wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van toepassing zijn, geldt in zijnn algemeenheid de volgende rangorde: Europees niveau, landelijk niveau, provinciaal niveau en tenslotte gemeentelijk niveau. Wanneer meer wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van een gelijk niveau gelden (bijvoorbeeld Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water) én er sprake is van conflicterende belangen, wordt door de bevoegde gezagen een passende belangenafweging gemaakt.

4.1 *Europees niveau*

Vogel- en Habitatrichtlijn

Het Natura 2000-netwerk van natuurgebieden in Europa wordt ontwikkeld op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Bergvennen & Brecklenkampse Veld valt onder de Habitatrichtlijn. De Europese Habitatrichtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG, 21 mei 1992) en is in juni 1994 in werking getreden.

De richtlijnen verplichten Nederland de habitattypen en soorten waar Nederland mede verantwoordelijk voor is in een gunstige staat van instandhouding te brengen of in voorkomend geval te herstellen.

In het aanwijzingsbesluit staan de exacte begrenzingen van het betreffende Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en leefgebieden. De beleids- en beheersmaatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten te bereiken zijn opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen. Deze richtlijn (2000/60/EG) gaat op termijn een aantal oude richtlijnen integreren en vervangen met de bedoeling meer eenheid in de regelgeving te brengen. De richtlijn is sinds eind 2000 van kracht voor het waterbeheer, dat wil zeggen voor het totaal aan activiteiten die tot doel hebben om het grond- en oppervlaktewater zo goed mogelijk te beheren. De KRW eist dat de ecologische toestand van het oppervlaktewater een goede kwaliteit weerspiegelt. Dit betekent dat in alle Europese wateren de soorten organismen moeten voorkomen die daar in een onverstoorde situatie thuis horen. Deze natuurlijke soortensamenstelling komt in Nederland vrijwel nergens meer voor. De EU verplicht de lidstaten om een goede ecologische toestand voor verschillende watertypen te definiëren. als nodig moeten de landen maatregelen treffen om een goede ecologische toestand te bereiken.

Duitsland

De Wet natuurbescherming is Nederlandse wetgeving en geldt op het Nederlandse grondgebied. De Wet natuurbescherming geeft geen wettelijke basis voor natuurherstelmaatregelen in Duitsland. Dit betekent dat natuurherstelmaatregelen in Duitsland alleen op vrijwillige basis kunnen worden uitgevoerd.

4.2 *Rijksniveau*

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Binnen de door het rijk gestelde kaders begrenzen, beschermen en onderhouden de provincies een natuurnetwerk met de juiste ruimtelijke, water- en milieucondities voor kenmerkende ecosystemen van (inter)nationaal belang. Dit provincie- en landsgrensoverschrijdende netwerk is het herijkte Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hier geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied

aantasten ('nee'). Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang ('tenzij').

Rijksnatuurvisie

In de Rijksnatuurvisie beschrijft het kabinet in grote lijnen het natuurbeleid voor de komende jaren, tot 2025. Belangrijkste punt van de visie is een omslag in het denken: natuur hoort midden in de samenleving thuis en niet alleen in de beschermde natuurgebieden. De natuurvisie wil met name burgers, bedrijven, gemeenten en maatschappelijke organisaties meer kansen bieden om natuur te beschermen en om natuur duurzaam te gebruiken. De Rijksoverheid blijft eindverantwoordelijk voor de natuur, zo zorgt het Rijk voor wettelijke natuurbescherming en goede internationale afspraken.

Wet ruimtelijke ordening

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) biedt het kader voor de ruimtelijke plannen in Nederland. De Wro regelt hoe de ruimtelijke plannen van rijk, provincies en gemeenten tot stand komen. De structuurvisie van het rijk bevat de kaders voor de inrichting van Nederland. Provincie en gemeenten werken deze verder uit. De provincie doet dat in een provinciaal beleid, de provinciale verordening en provinciale inpassingsplannen, de gemeente in bestemmingsplannen. Voor het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld wordt een Provinciaal Inpassingsplan gemaakt, waarin de herstelmaatregelen planologisch mogelijk worden gemaakt. De Omgevingswet vervangt de Wro en verschillende andere wetten. De wet treedt in werking op 1 januari 2022.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft als doel om met de zogenaamde omgevingsvergunning een eenvoudiger en snellere vergunningverlening en een betere dienstverlening door de overheid op het terrein van bouwen, ruimte en milieu te bereiken. Als een omgevingsvergunning wordt aangevraagd bestaat de mogelijkheid om de Wet natuurbescherming-vergunning aan te haken. Er is dan een verklaring van geen bedenkingen van Gedeputeerde Staten nodig¹⁷.

De verplichting om aan te haken geldt niet indien voorafgaand aan het indienen van de aanvraag omgevingsvergunning voor de betrokken activiteit al een aanvraag om een Wet natuurbescherming-vergunning is ingediend of een Wet natuurbescherming-vergunning is verleend.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is per 1 januari 2017 in werking getreden. In deze wet zijn de oude Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en Boswet opgenomen. De wet voorziet in vereenvoudigde regels ter bescherming van de natuur, in decentralisatie van bevoegdheden naar provincies en in een goede aansluiting op het omgevingsrecht.

Soortenbescherming

In de wet worden 945 soorten actief beschermd (planten en dieren). Alles wat schadelijk is voorbeschermd, is verboden. Het gaat dan bijvoorbeeld om het plukken van bepaalde planten en het verstoren, verjagen of doden van dieren. In bepaalde situaties mag dit wel, maar daarvoor is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. De Wet natuurbescherming gaat daarmee uit van het 'nee, tenzij' principe. Onder de Wet natuurbescherming geldt verder, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren. De zorgplicht houdt in dat werkzaamheden, die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk worden nagelaten of maatregelen worden genomen om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

De beschermde status van soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor soorten van het 'Beschermingsregime andere soorten'. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

In een in 2016 of eerder afgegeven ontheffing (of gedragscode) zijn meestal verplichte maatregelen opgenomen die negatieve effecten op beschermde soorten moeten voorkomen of verzachten. Deze ontheffingen en voorwaarden blijven ook na 2016 gelden, ook als het soorten betreft die dan niet meer beschermd zijn. Mogelijk moet wel aanvullend ontheffing worden aangevraagd voor soorten die vanaf 2017 beschermd zijn of waarvoor een vrijstelling gold maar waarvoor dat vanaf 1 januari 2017 niet meer geldt. Gedragscodes blijven als instrument (voor vrijstelling) bestaan. Zij moeten wel opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van LNV.

¹⁷ Zie artikel 2.2a Besluit omgevingsrecht ofwel BOR

Gebiedsbescherming

Ten behoeve van gebiedsbescherming geldt dat voor projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor de Natura 2000-waarden een vergunning nodig is. De wet vormt de wettelijke basis voor de aanwijzing van alle Natura 2000-gebieden en het opstellen van Natura 2000-beheerplannen. Het terugdringen van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden valt onder het onderdeel 'gebiedsbescherming'. De bepalingen in de Wet natuurbescherming die zien op het Programma Aanpak Stikstof zijn grotendeels door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State onverbindend verklaard, omdat deze in strijd met de Europese regelgeving zijn. Dit betekent dat voor elke toename van stikstofdepositie in beginsel een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming) nodig is. Zie verder Hoofdstuk 9 Vergunningverlening.

Houtopstanden

Bossen worden in de Wet natuurbescherming beschermd, met name de oppervlakte. Bos dat wordt gekapt, moet worden herplant. Als dat niet op dezelfde plaats kan, dan moet dit op een andere locatie plaats vinden (compensatie). Dit geldt ook bij het rooien en het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Voor bos dat gekapt wordt ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden geldt geen herplantplicht. Wel kan er een meldingsplicht gelden of een kapvergunning nodig zijn voor de kap van bomen. De voorgenomen kap in dit gebied zal worden uitgevoerd in het kader van de N2000 doelstellingen.

Wet Ammoniak en Veehouderij

Met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) wordt ter bescherming van voor verzuring gevoelige natuur een aanvullend zoneringsbeleid gevoerd. Deze wet, van kracht vanaf 8 mei 2002 en aangepast per 1 mei 2007, schrijft voor dat binnen zeer kwetsbare gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Daar is vestiging van nieuwe veehouderijen niet meer mogelijk en hebben bestaande veehouderijen slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden tot een voor deze veehouderijen vastgelegd emissieplafond. Een uitzondering geldt voor melkveehouderijen (zij kunnen doorgroeien tot maximaal 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee), voor uitbreiding met paarden en schapen, voor biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer. Zeer kwetsbare gebieden op grond van de Wav worden aangewezen door Provinciale Staten. Bij dit besluit hoort een kaart waarop de begrenzing van de gebieden nauwkeurig wordt aangegeven. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden die in het NNN liggen worden aangewezen. Bergvennen & Brecklenkampse Veld is grotendeels aangewezen als zeer kwetsbaar gebied en geniet dus ook bescherming middels de beschreven zoneringsbeleid.

Waterwet en het Nationaal Waterplan

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet bestaat uit een Waterbesluit en een Waterregeling. Hierin worden o.a. de begrenzing en de toedeling van oppervlaktewaterlichamen beschreven, de procedurele en inhoudelijke aspecten van/voor:

- het Nationale Waterplan;
- het beheerplan voor de Rijkswateren;
- het Regionaal Waterplan;
- de implementatie van de Kaderrichtlijn Water;
- de implementatie van de Richtlijn overstromingsrisico's.

Andere aspecten die de Waterwet regelt zijn: vergunningplicht en algemene regels voor het gebruik van rijkswaterstaatswerken, het onttrekken van grondwater, voor het lozen of onttrekken van water aan oppervlaktewater, de wijze waarop een aanvraag om een watervergunning moet worden gedaan, e.d..

Het Nationaal Waterplan wordt op basis van de Waterwet eens per 6 jaar opgesteld. Dit plan geeft op hoofdlijnen aan welk beleid het Rijk voert om te komen tot een duurzaam waterbeheer. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegenover overstromingen, voldoende en schoon water en diverse vormen van gebruik van water en vormt het kader voor de regionale waterplannen en de beheerplannen.

4.3 Provinciaal niveau

Omgevingsvisie Overijssel

De Omgevingsvisie Overijssel is een structuurvisie en presenteert het provinciaal belang en beleid in de fysieke leefomgeving. Hierin staan de ambities en doelstellingen voor de lange termijn. Tevens is beschreven op welke wijze de provincie Overijssel haar rol in de ruimtelijke ordening vervult. Om de Omgevingsvisie uit te kunnen voeren, hebben Provinciale Staten op 12 april 2017 behalve de Omgevingsvisie ook een Omgevingsverordening vastgesteld. De Omgevingsverordening bevat o.a. regels voor gemeentelijke ruimtelijke plannen, grondwaterbescherming, bodemsanering en ontgrondingen, kwantitatief en kwalitatief waterbeheer en verkeer (provinciale wegen en scheepvaartwegen). De Omgevingsvisie en -verordening worden jaarlijks bijgewerkt naar aanleiding van nieuwe inzichten en reparaties.

Omgevingsverordening

Eén van de instrumenten voor de doorwerking van het beleid uit de Omgevingsvisie is de verordening. Uitgangspunt van de Omgevingsverordening is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het belang zoals dat in de Omgevingsvisie is verwoord. De omgevingsverordening is opgesteld vanuit het uitgangspunt 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dat wat elders geregeld wordt (bijvoorbeeld door het rijk) wordt niet dubbel geregeld in deze verordening.

In de Omgevingsverordening wordt een relatie gelegd tussen Natura 2000 en het NNN. In de Omgevingsverordening wordt voor het NNN het volgende beschermingsregime beschreven:

- Bestaande NNN-gebieden moeten een bestemming krijgen die uitsluitend is gericht op het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden;
- Nog te realiseren NNN-gebieden die nog niet zijn aangekocht en/of afgewaardeerd moeten een bestemming krijgen die mede gericht is op het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de actuele natuurwaarden van deze gebieden;
- Nog te realiseren NNN-gebieden die al wel zijn aangekocht en/of afgewaardeerd en ook beschikbaar zijn moeten een bestemming krijgen die uitsluitend is gericht op het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden.

Eind 2016 is de Omgevingsverordening aangepast om invulling te kunnen geven aan nieuwe provinciale bevoegdheden vanuit de Wet natuurbescherming. Ook is de Omgevingsvisie in 2017 in lijn gebracht met het Natuurpact, waarmee de Omgevingsvisie mede de status heeft gekregen van provinciale natuurvisie. Daarnaast is een traject gestart om de provinciale natuurvisie verder te ontwikkelen. Daarmee wordt invulling gegeven aan de nieuwe verantwoordelijkheid van de provincie voor het natuurbeleid en de nieuwe mogelijkheden die de decentralisatie de provincie biedt.

Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 trad ook de provinciale Beleidsregel Natuur Overijssel 2017 in werking. In deze beleidsregel is verder uitgewerkt hoe Gedeputeerde Staten met haar bevoegdheden omgaat vanuit de gebiedsbescherming (bijvoorbeeld intern en extern salderen), houtopstanden (bijvoorbeeld herplantplicht), soortenbescherming (bijvoorbeeld bescherming nesten) en faunabeheer (tegemoetkoming faunaschade).

Natuurbeheerplan Provincie Overijssel

In het Natuurbeheerplan zijn gebieden aanwezen waar natuur- en landschapsbeheer met subsidies uit het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) wordt gestimuleerd. Het gaat hierbij om bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, agrarische natuur, landschapselementen en de Natura 2000-gebieden. Het Natuurbeheerplan beschrijft per (deel)gebied welke natuur- en landschapsdoelen nagestreefd worden. Ook zijn in het Natuurbeheerplan de KRW-doelen opgenomen. Daarnaast is aangegeven welke kosten de provincie financiert voor de ontwikkeling en het beheer van natuur door middel van subsidies. De basis voor het Natuurbeheerplan vormt de Index Natuur en Landschap. Deze index is een landelijke uniforme en sterk gestandaardiseerde "natuurtaal" waarin de Nederlandse natuur- en landschapselementen zijn vastgelegd.

Beleidsregels intern en extern salderen

Op 10 december 2019 hebben Gedeputeerde Staten de nieuwe beleidsregels vastgesteld in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). De beleidsregels maken de Wnb-vergunningverlening mogelijk voor alle sectoren. Nieuwe activiteiten zijn mogelijk door stikstofruimte vrij te maken op de eigen locatie (intern salderen) of door stikstofruimte over te nemen van een ander bedrijf dat

(gedeeltelijk) stopt (extern salderen). Hierbij geldt de feitelijk gerealiseerde capaciteit als uitgangspunt. De beleidsregels zijn vanaf 13 december 2019 van kracht. Met het vaststellen van de beleidsregels draagt de provincie bij aan het natuurherstel en worden nieuwe activiteiten mogelijk.

Bodemconvenant

Ter uitvoering van het bodemconvenant, dat voortkomt uit de Wet Bodembescherming, stelt de provincie een lijst op van alle in de Kaderrichtlijn Water genoemde kwetsbare objecten in relatie tot bodemverontreiniging. Natura 2000-gebieden zijn dergelijke kwetsbare objecten. De komende jaren onderzoekt de provincie of er bodemverontreinigingen zijn die een knelpunt opleveren voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Zo nodig neemt de provincie maatregelen.

4.4 Waterschap

Waterbeheerplan

Met de invoering van de KRW is Nederland verdeeld in zeven deelstroomgebieden (Maas, Schelde, Eems, Rijn-Noord, Rijn-Midden, Rijn-Oost, Rijn-West). De provincie Overijssel ligt geheel in het deelstroomgebied Rijn-Oost. Dit deelstroomgebied wordt beheerd door de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen. Voor de periode 2016-2021 is door deze waterschappen gezamenlijk een waterbeheerplan opgesteld. Een waterbeheerplan bevat de kaders en voornemens voor het beleid van de waterschappen voor de komende planperiode. Daarnaast vormt het de basis voor samenwerking met andere overheden én is het een basis voor verantwoording van de voortgang van de uitvoering. Ook geeft het waterbeheerplan inzicht aan burgers voor welke taken de waterschappen de komende jaren staat en op welke wijze deze taken worden uitgevoerd.

Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Het GGOR-besluit is een besluit van het waterschap over de inrichting van de waterhuishouding in een gebied. Het achtergronddocument bij het GGOR-besluit geeft inzicht in de effecten van inrichtingsmaatregelen op de verschillende gebruiksfuncties.

Waar het Natura 2000-beheerplan de maatregelen beschrijft die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen geeft het GGOR-besluit concrete invulling aan de hydrologische maatregelen op inrichtingsniveau. Het GGOR-besluit geeft grondgebruikers duidelijkheid welk waterbeheer zij in normale omstandigheden kunnen verwachten. De bestaande afspraken die in het kader van Samen Werkt Beter zijn gemaakt over de GGOR-procedure staan niet ter discussie.

Keur

Om haar taken uit te kunnen voeren, hebben de waterschappen de Keur vastgesteld. Dit is een verordening met regels voor waterkeringen (dijken en kaden), watergangen (kanalen, rivieren, sloten en beken) en andere waterstaatswerken (duikers, muren, bruggen, stuwen, sluizen en gemalen).

Als er (bouw)werkzaamheden uitgevoerd worden in de nabijheid van een water of een dijk, heeft degene die dat wil doen een keurvergunning of keurontheffing van het waterschap nodig. Het waterschap onderzoekt hoe en wat de nadelige gevolgen zijn voor het water of voor de dijken. Zijn de gevolgen acceptabel, dan wordt onder strikte voorwaarden een vergunning of ontheffing afgegeven. Voor sommige werkzaamheden zijn algemene regels beschikbaar. Als aan deze regels wordt voldaan, is er geen vergunning of ontheffing nodig, waarbij de werkzaamheden wel bij het waterschap moeten worden gemeld.

Beregeningsregeling waterschap Vechtstromen

De waterschappen in Overijssel hebben gezamenlijk één beregeningsregeling opgesteld. Uitgangspunt van deze regeling is 'Onttrekken waar het kan, beschermen waar het moet'. In het kader van deze beregeningsregeling gelden regels voor het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater ten behoeve van beregening.

Grondwater

In het kader van de beregeningsregeling hebben de waterschappen aangegeven waar waardevolle grondwaterafhankelijke natuur aanwezig is. Deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur ligt zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden, maar hoeft niet altijd overeen te komen met de grondwaterafhankelijke habitattypen of leefgebieden van soorten. Binnen een straal van 200 meter

rondom deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur staan de waterschappen geen nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening toe.

Oppervlaktewater

Op grond van de beregeningsregeling geldt dat het verboden is water te onttrekken uit kwetsbare oppervlaktewateren. Het waterschap bepaalt wat de kwetsbare oppervlaktewateren zijn. Uit overige oppervlaktewaterlichamen mag water worden onttrokken ten behoeve van beregening zolang de afvoer over het eerstvolgend benedenstrooms gelegen peilregulerend kunstwerk (stuw, gemaal, vistrap, bodemval en dergelijke) niet stagneert.

4.5 Gemeentelijk niveau

Structuurvisie Gemeente Dinkelland

De Structuurvisie gemeente Dinkelland is op 10 september 2013 vastgesteld. Het document is een beleids- en ontwikkelingskader voor de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid. De structuurvisie heeft vooral een intern structurerende functie en is geen toetsingskader. Wel geeft de structuurvisie aan hoe men verwacht het beleid uit te gaan voeren.

In de structuurvisie valt het gebied voor een klein deel binnen het deelgebied 'Oost'. Voor deelgebied 'Oost' zijn de volgende opgaven genoemd in de Structuurvisie:

- Verweving natuur en landschap. Ruimte voor de agrariër;
- Ontwikkeling ecologische verbindingzone;
- Aanwijzing Natura 2000-gebied in procedure 'Bergvennen & Brecklenkampse Veld' en Dinkelland;
- Ontwikkeling groene bufferzone grensgebied Duitsland;
- Doorontwikkeling grensovergang Duitsland. Het beleid is gericht op het toestaan van functies die niet concurrerend zijn met de kernen Denekamp en Noord-Deurningen.

Bestemmingsplan buitengebied

Het Bestemmingsplan buitengebied 2010 is op 18 februari 2010 door de gemeenteraad vastgesteld. Het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld valt geheel binnen het plangebied. In de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangegeven dat het 'uitgangspunt voor het bestemmingsplan is dat er geen strijdigheid ontstaat met het beleid en de wetgeving op het gebied van de natuurbescherming'. Het gebied is binnen het bestemmingsplan aangeduid als specifieke vorm van natuur: Natura 2000. De gemeente stelt het volgende: 'in het bestemmingsplan is vastgelegd dat iedere uitbreiding of nieuwvestiging individueel bekeken moeten worden. Bij het bouwen ten behoeve van een uitbreiding van het aantal stuks vee moet worden aangetoond dat er een natuurbeschermingswetvergunning¹⁸ is verkregen of wel dat er geen natuurbeschermingswetvergunning nodig is.'

Nota Verblijfsrecreatie in Noordoost Twente 2018

De gemeenten Dinkelland, Losser, Oldenzaal en Tubbergen werken op het gebied van recreatie en toerisme samen en hebben hiervoor in 2014 voor het eerst gezamenlijk beleid opgesteld. Om adequaat te kunnen inspelen op trends in ontwikkelingen in de sector is het van belang om te beschikken over actuele beleidskaders. Dit om in beeld te brengen hoe de verblijfsrecreatieve sector zich ontwikkelt en waar kansen liggen om de vitaliteit van de sector te versterken. De vier Noordoost Twentse gemeenten hebben samen met de sector (Koninklijke Horeca Nederland en de Recron) een verdiepingsslag gemaakt met het onderzoek 'Verblijfsrecreatie in Noordoost Twente. Onderzoek naar de vitaliteit van de sector' (juni 2015). De uitkomsten van deze verdiepingsslag zijn verwerkt in een nieuwe nota 'Verblijfsrecreatie in Noordoost Twente 2018', waarmee de vier NOT-gemeenten weer over een actueel beleidskader beschikken, waarmee duidelijke kaders naar ondernemers worden geboden op welke wijze de verblijfsrecreatieve sector zich kan ontwikkelen. De visie van de gemeenten is gericht op het versterken van het verblijfstoerisme in Noordoost Twente door middel van kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en differentiatie in het verblijfsrecreatief aanbod. In de nota zijn per verblijfsvorm definities en uitgangspunten voor toekomstige ontwikkelingen geformuleerd. Een exacte doorvertaling van de richtlijnen per vorm van verblijf vindt plaats in bestemmingsplannen. In dit inpassingsplan is het beleid, voor zo ver van toepassing in het plangebied, vertaald.

¹⁸ Vervangen door de Wet natuurbescherming.

5 Bestaande activiteiten beheerplan

In dit hoofdstuk wordt het effect van bestaande activiteiten in en rondom dit Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld. Na een algemene inleiding volgt een toelichting op de mogelijkheid om bestaande activiteiten vrij te stellen van de vergunningplicht. Achtereenvolgens beschrijven en beoordelen we de mogelijke effecten van bestaande activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen. Met deze informatie wordt duidelijk welke bestaande activiteiten onder welke voorwaarden kunnen doorgaan, welke activiteiten nader onderzoek vragen en voor welke activiteiten mogelijk een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig is. Hoofdstuk 9 gaat nader in op vergunningverlening.

5.1 Inleiding

Om te kunnen beoordelen wat nodig is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen is naast kennis van het Natura 2000-gebied ook inzicht nodig in de effecten van bestaande activiteiten. Daarom bevat het Natura 2000-beheerplan een beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten (landbouw, recreatie, drinkwatervoorzieningen, natuurbeheer etc.). Voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen kan het bevoegd gezag waar nodig voorwaarden stellen aan de voortzetting van deze activiteiten.

5.2 Vrijstelling vergunningplicht bestaande activiteiten

Artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming bepaalt wanneer voor een activiteit een vergunning nodig is op grond van die wet. Met ingang van 1 januari 2020 luidt de bepaling als volgt:

Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Kort gezegd: er bestaat een vergunningplicht voor activiteiten die significante effecten kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden.

Geen vergunningplicht voor activiteiten met vrijstelling in het beheerplan

Op deze hoofdregel kan het beheerplan een uitzondering maken. Artikel 2.9, eerste lid, Wnb bepaalt namelijk dat geen vergunning nodig is voor activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied. Het beheerplan kan dus het karakter hebben van een vrijstelling voor de activiteiten waarvan in het plan is aangegeven dat die in overeenstemming zijn met de instandhoudingsdoelstellingen en waarvoor een passende beoordeling is uitgevoerd. Een aparte Wnb-vergunning is dan niet nodig. Het beheerplan kan nadere voorwaarden en beperkingen stellen aan deze activiteiten.

1 januari 2020: vergunningplicht vervallen voor activiteiten met niet-significante effecten

Op 1 januari 2020 is de 'Spoedwet aanpak stikstof' in werking getreden. Deze wet heeft gevolgen voor de beoordeling van de vergunningplicht van bestaande activiteiten rondom Natura 2000-gebieden. Tot 1 januari 2020 was volgens artikel 2.7, tweede lid, Wnb een natuurvergunning vereist als een *project of andere handeling de kwaliteit van de natuur kan verslechteren of daarop een significant verstorend effect kan hebben*. Onder 'andere handelingen' werd ook 'bestaand gebruik' verstaan. 'Bestaand gebruik' was, volgens het toen luidende artikel 2.9 lid 2 Wnb, gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag en sindsdien niet meer gewijzigd is. Voor dergelijke activiteiten was geen vergunning nodig.

Het onderscheid tussen 'project' en 'andere handeling' is met de Spoedwet vervallen. Daarmee verdween ook de vrijstelling die gold voor 'bestaand gebruik'.

Om in het beheerplan een uitzondering te kunnen maken op de vergunningplicht uit art. 2.7, tweede lid, Wnb, is een passende beoordeling nodig, waaruit de zekerheid is verkregen dat de betreffende

activiteit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten. De provincie heeft alle bestaande activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied beoordeeld om na te gaan of significante effecten, al dan niet door het stellen van voorwaarden, zijn uit te sluiten. Deze activiteiten zijn vervolgens in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen. Hierdoor wordt duidelijk welke activiteiten, eventueel onder voorwaarden, vergunningvrij zijn. Dit is gedaan om te voorkomen dat onnodige regeldruk ontstaat als gevolg van een vergunningplicht voor terugkerende activiteiten en activiteiten die onderdeel uitmaken van de reguliere bedrijfsvoering van bestaande bedrijvigheid.

Geen vergunningplicht voor activiteiten met toestemming op de referentiedatum

Sinds 1 januari 2020 bestaat dus alleen de vergunningplicht met passende beoordeling die rechtstreeks voortvloeit uit artikel 6, derde lid van de Habitatrichtlijn, voor projecten die kunnen leiden tot significante gevolgen voor instandhoudingsdoelstellingen. Van deze vergunningplicht geldt vanuit Europese jurisprudentie een vrijstelling wanneer sprake is van een project waarvoor toestemming is verleend voor de Europese referentiedatum¹⁹ en dat ongewijzigd wordt voortgezet (vergunde rechten). Deze jurisprudentiële vrijstellingsmogelijkheid staat los van de beoordeling van bestaande activiteiten in het beheerplan.

Wijziging gebruik

Voor een *wijziging* van een bestaande activiteit geldt dat deze, net als een nieuwe activiteit waarvoor nog niet eerder toestemming was verleend, zelfstandig een project kan zijn. Daarmee kan die *wijziging* wel onder de vergunningplicht vallen.

5.2.1 Voorwaarden en beperkingen

Paragraaf 5.4 bevat de beoordeling van de bestaande activiteiten in dit Natura 2000-gebied. Daaruit blijkt dat in de meeste gevallen de bestaande activiteiten geen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. In die situaties kunnen deze activiteiten zonder meer gecontinueerd worden.

Als de bestaande activiteiten wel significant negatieve effecten (kunnen) hebben op de instandhoudingsdoelstellingen worden mitigerende maatregelen in het Natura 2000-beheerplan opgenomen die de effecten verzachten of wegnemen, waardoor de natuurlijke kenmerken van het gebied niet (langer) worden aangetast. In dit beheerplan is nader onderzoek uitgevoerd voor het bepalen van mitigerende maatregelen voor onttrekkingen (zie paragraaf 5.4.4).

5.3 Methodiek

5.3.1 Inleiding

De provincie en haar partners streven naar zoveel mogelijk duidelijkheid over de voortzetting van bestaande activiteiten met waar nodig aan deze voortzetting verbonden voorwaarden. In dit kader zijn diverse bestaande activiteiten *expliciet vergunningvrij* opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan. Niet beschreven activiteiten, dan wel een relevante wijziging van de wel beschreven activiteiten, kunnen vergunningplichtig zijn.

De gewenste duidelijkheid vraagt een goede beschrijving en volledige beoordeling van bestaande activiteiten. De beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is gebaseerd op het werkdocument van Bergvennen & Brecklenkampse Veld, de Centrale Beoordeling en onderliggende onderzoeken van ARCADIS²⁰ (hierna te noemen Centrale Beoordeling), de effectenindicator van het Rijk²¹ en aanvullende informatie van de partners.

¹⁹ Voor Bergvennen & Brecklenkampse Veld is de referentiedatum 7 december 2004. Een complete lijst van de te hanteren referentiedata per Natura 2000-gebied is te vinden op de website van BIJ12.

²⁰ ARCADIS, 2016. Beoordeling Bestaande handelingen in en rond acht Natura 2000-gebieden in Overijssel ('Centrale Beoordeling'), 2016 en daarin opgenomen referenties.

²¹ Zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/bij12>.

5.3.2 Effectenindicator

De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten als gevolg van activiteiten en plannen kunnen worden verkend²². De effectenindicator geeft generieke informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende verstoringsfactoren.

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zeer zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kalkmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■	zeer gevoelig
■	gevoelig
■	niet gevoelig
■	n.v.t.
...	onbekend

Figuur 5-1 Effectenindicator Bergvennen & Brecklenkampse Veld

In de door de effectenindicator gegenereerde figuur (figuur 5.2) is voor Bergvennen & Brecklenkampse Veld per habitatype en -soort aangegeven welke verstoringsfactoren kunnen optreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- kwantitatieve effecten: oppervlakteverlies of –toename
- kwalitatieve effecten: chemische stoffen, fysieke effecten, verstorende effecten
- ruimtelijke samenhang: versnippering van leefgebied.

Geen van de habitattypen en -soorten is gevoelig voor verstoring door trilling, door licht of geluid.

²² Link naar de effectenindicator: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>;

5.3.3 Centrale Beoordeling

ARCADIS heeft in opdracht van de provincie Overijssel onderzoek gedaan naar de effecten van bestaande activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel²³. Daarbij zijn alle mogelijke verstoringsfactoren meegenomen met uitzondering van verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht. Deze twee verstoringsfactoren zijn meegenomen in het PAS (zie paragraaf 1.5.1 en 1.5.2) en waar nodig vertaald in mitigerende herstelmaatregelen-maatregelen (zie paragraaf 6.1).

Het cumulatieve effect (de optelsom en/of versterking van effecten) van bestaande activiteiten is niet door ARCADIS in beeld gebracht. Dit is later op basis van de meest actuele kennis beschreven (zie paragraaf 5.5).

Het rapport is gebaseerd op de situatie t/m 2015. Voor zover niet anders is aangetoond, gaat dit Natura 2000-beheerplan er vanuit dat de door ARCADIS beoordeelde activiteiten plaatsvonden op de peildatum voor bestaand gebruik (31 maart 2010).

In de Centrale Beoordeling is van grof naar fijn gewerkt. Eerst is bepaald op welke afstand(en) redelijkerwijs geen significant negatieve effecten meer te verwachten zijn van bestaande activiteiten. Aan de hand van deze afstanden is achtereenvolgens voor diverse, veel voorkomende, activiteiten onderscheid gemaakt tussen activiteiten waarvoor kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en activiteiten waar dit niet voor geldt. De laatste categorie is nader beoordeeld.

5.3.4 Aanvullende informatie provincie en partners

De Centrale Beoordeling is verder verfijnd, mede op basis van een iteratief proces met de partners op basis van actuele, aanvullende informatie van de partners en de provincie, waardoor nu zo veel mogelijk duidelijkheid wordt gegeven over de vraag:

- of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden doorgezet, en;
- of en zo ja onder welke voorwaarden reguliere tot bestaande bedrijfsvoering behorende activiteiten vergunningvrij kunnen worden gemaakt.

In de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen beoordeling van de bestaande activiteiten wordt de volgende kleurcodering gehanteerd²⁴:

Groen	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten. De beschreven activiteit kan onveranderd worden voortgezet, zonder vergunning op grond van de Wet natuurbescherming.
Geel	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met specifiek genoemde 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De beschreven activiteit kan onder die voorwaarden zonder vergunning worden voortgezet.
Rood	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn niet uit te sluiten, ook niet met 'mitigerende maatregelen'. Nader onderzoek (op het niveau van een passende beoordeling) is nodig om het effect definitief vast te stellen.

Als een groen of geel beoordeelde activiteit in de praktijk toch tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen leidt, zal het bevoegd gezag opnieuw een habitatoets moeten (laten) verrichten en zo nodig nieuwe voorwaarden en beperkingen in het Natura 2000-beheerplan moeten opnemen. De kans daarop is klein omdat ARCADIS in haar beoordeling uitgaat van 'afstanden waarbij redelijkerwijs significante effecten kunnen worden uitgesloten' (zie Centrale beoordeling en onderbouwing effectafstanden).

Daar waar nader onderzoek nodig is (categorie Rood), de specifieke mitigerende maatregelen nog niet in dit beheerplan zijn opgenomen, en/of de activiteit onder de definitie 'andere handelingen' valt (bestaand gebruik zie paragraaf 5.2), liggen het initiatief tot en de financiering van dit onderzoek bij het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

²³ Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methode en een onderbouwing van de beoordeling zie de Centrale Beoordeling (ARCADIS, 2016).

²⁴ Deze sluit aan op de methodiek uit de Centrale beoordeling en houdt rekening met recente jurisprudentie over deze aanpak (<https://www.raadvanstate.nl/@109118/201605926-1-r2/>).

5.4 Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten

In de volgende paragrafen worden activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze beoordeling geeft inzicht in de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen²⁵. Uit deze beoordeling volgt of de activiteit, al dan niet onder voorwaarden, kan worden voortgezet. Het gaat hierbij om een beoordeling van het feitelijke gebruik en niet om het vergunde gebruik. In enkele voorkomende gevallen is ook het vergund gebruik beoordeeld op eventuele effecten. Wanneer dit het geval is, dan is dit expliciet vermeld.

Uit de figuur 5-2 blijkt dat geen van de habitattypen en -soorten gevoelig is voor verstoring door trilling, door licht of geluid. Deze effecten worden daarom ook niet beschreven of behandeld.

5.4.1 Drinkwaterwinning

Beschrijving drinkwaterwinningen

Het grootste potentiële effect van drinkwaterwinning op de instandhoudingsdoelstellingen is verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand voor de aanwezige habitattypen en -soorten. Mogelijke neveneffecten van verdroging op de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermesting en verzuring.

De Centrale Beoordeling van de drinkwaterwinningen bestaat uit opeenvolgende stappen:

- Ligt er een Natura 2000-gebied binnen tien kilometer van de drinkwaterwinning?
- Zo ja, ligt de verlagingscontour van de drinkwaterwinning binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 cm²⁶?

Binnen een afstand van 10 kilometer²⁸ van het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld ligt één drinkwaterwinning. De relevante informatie over deze drinkwaterwinning staat in onderstaande tabel (tabel 5.1).

Tabel 5.1 Drinkwateronttrekkingslocaties nabij Bergvennen & Brecklenkampse Veld

Locatie	Afstand (km)	vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jr)
Drinkwaterwinning Rodenmors	3,9	1,5

Beoordeling

Een drinkwaterwinning kan leiden tot verdroging. Die uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige habitattypen en -habitatrichtlijnsoorten.

Uit de Centrale Beoordeling van ARCADIS blijkt dat de beïnvloedingscontouren van deze winningen buiten het gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld liggen. De winningen leiden dus niet tot een verlaging van de grondwaterstand in het Natura 2000-gebied. Dit betekent dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten en de huidige drinkwaterwinningen (ongewijzigd) kunnen worden voortgezet.

Conclusie drinkwaterwinning

Groen	Drinkwaterwinning Rodenmors
-------	-----------------------------

5.4.2 Industriële grondwateronttrekkingen

In deze paragraaf worden alleen vergunde grondwateronttrekkingen met als hoofddoel industrie behandeld. De vergunde capaciteit van deze winningen is in de meeste gevallen groter dan 150.000 m³/jaar. Overige onttrekkingen die niet als hoofddoel 'Industrie' hebben en niet-agrarische grondwateronttrekkingen worden behandeld in paragraaf 5.4.3.

²⁵ Artikel 2.3 lid 2 Wet natuurbescherming

²⁶ Bij verlagingen kleiner dan vijf cm is causaal verband tussen grondwateronttrekking en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

Beschrijving industriële grondwateronttrekking

Een mogelijk effect van industriële grondwateronttrekkingen op de instandhoudingsdoelstellingen is verdroging. Significante negatieve of versturende effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de industriële grondwateronttrekking tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 kilometer²⁷. Binnen een straal van 10 kilometer rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld liggen geen industriële grondwateronttrekkingen.

Conclusie industriële grondwateronttrekkingen

Groen	Bestaande industriële grondwateronttrekkingen en nieuwe industriële grondwateronttrekkingen buiten een straal van 10 kilometer van Bergvennen & Brecklenkampse Veld
-------	---

5.4.3 Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Deze paragraaf behandelt de grondwateronttrekkingen die op grond van de waterwet vergunningplichtig zijn bij het waterschap. Het gaat hier specifiek om winningen kleiner dan 150.000 m³ (art. 6.4 Waterwet jo art. 3.5 Keur Waterschap Vechtstromen). Deze grondwateronttrekkingen hebben diverse doeleinden waaronder: grondwatersanering, tijdelijke en permanente bronbemaling, proceswater, koude-warmte opslag, koelwater, kleine drinkwateronttrekkingen voor zowel dierlijke als menselijke consumptie en beregening met grondwater. In paragraaf 5.4.4 wordt specifiek ingegaan op onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten.

Binnen een straal van 10 kilometer rond de Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn geen kleine niet-agrarische grondwateronttrekkingen bekend.

Conclusie kleine (niet-agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Groen	Bestaande kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen en nieuwe (niet agrarische) grondwateronttrekkingen buiten een straal van 10 kilometer van Bergvennen & Brecklenkampse Veld
-------	--

5.4.4 Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Beschrijving

Het doel van deze paragraaf is het treffen van een regeling voor beregeningsonttrekkingen en onttrekkingen ten behoeve van veedrenking. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de beregeningsregeling van de waterschappen (zie paragraaf 4.5). Echter, voor het effect op de instandhoudingsdoelstellingen is het niet van belang waarvoor een onttrekking wordt gebruikt. Het onttrekkingsregime (pompcapaciteit, duur, periode, maximale hoeveelheid) is wel van belang. In aansluiting op het beleid van de waterschappen wordt in het Natura 2000-beheerplan onder onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten het volgende verstaan: '*Een onttrekking met een pompcapaciteit kleiner dan 60 m³ per uur, met een maximum van 25.000 m³ per jaar*'. Onder deze definitie vallen zowel de beregeningsonttrekkingen en de onttrekkingen ten behoeve van veedrenking die bij het waterschap meldingsplichtig zijn, als de zeer kleine onttrekkingen met een pompcapaciteit kleiner dan 10 m³ per uur die bij het waterschap noch meldingsplichtig, noch vergunningplichtig zijn.

Beoordeling

Bestaande onttrekkingen

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten van een dergelijke onttrekking ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter uit te sluiten zijn²⁸. In bijlage 5 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven. Ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling waren er enkele (3) onttrekkingen binnen een straal van 300 meter rond Bergvennen & Brecklenkampse Veld bekend. Naar alle waarschijnlijkheid is het overzicht dat voor de Centrale Beoordeling is gebruikt echter incompleet. Mogelijk liggen binnen een straal van 300 meter

²⁷ Voor de onderbouwing van de effectafstand zie ARCADIS, 2016.

²⁸ Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling. De effectafstand wordt in nader onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld nog onttrekkingen die niet bekend waren ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling. Door het uitvoeren van de hydrologische natuurherstelmaatregelen (M1 t/m M3, M11) is echter voldoende gewaarborgd dat de habitattypen en het leefgebied van habitatsoorten worden behouden. Aan de hand van de monitoringsresultaten moet worden bepaald of het grondwaterregime een knelpunt vormt voor het behalen van de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen. Hiervoor is een onderzoeksmaatregel opgenomen (zie paragraaf 6.2.1). Uit dit onderzoek moet blijken of aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Nieuwe onttrekkingen

Met het opnemen van effectafstanden voor kleine onttrekkingen ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningsvrije zone van de Wet natuurbescherming voor het realiseren van nieuwe onttrekkingen (in bijlage 5 is een kaart met deze zone opgenomen). Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de vergunningplicht bestaan.

Degene die een nieuwe grondwateronttrekking wil aanleggen binnen de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld moet (laten) onderzoeken of er negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op kunnen treden. Als dit niet uit te sluiten valt, moet de initiatiefnemer een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming aanvragen.

Vervangen bestaande onttrekkingen

Als een bestaande installatie op dezelfde locatie wordt vervangen door een installatie met dezelfde capaciteit en de maximale onttrekking van 25.000 m³ per jaar in acht wordt genomen, verandert het effect van de grondwateronttrekking niet. Een dergelijke wijziging is zowel binnen als buiten de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld vergunningvrij.

Voorwaarden

Bestaande onttrekkingen voor agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde:

- Uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1 t/m M3, M11) uit het Inrichtingsplan.

Conclusie onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Groen	Nieuwe onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter van Bergvennen & Brecklenkampse Veld. Op dezelfde locatie vervangen van de bestaande grondwateronttrekking met een onttrekking met dezelfde capaciteit, waarbij de maximale onttrekking van 25.000 m ³ per jaar in acht wordt genomen
Geel	Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Bergvennen & Brecklenkampse Veld. Deze grondwateronttrekkingen kunnen worden gecontinueerd onder onder de voorwaarde dat de hydrologische herstelmaatregelen uit het Inrichtingsplan worden uitgevoerd.

5.4.5 Berekening met oppervlaktewater

Beschrijving

Binnen het Natura 2000-gebied wordt geen oppervlaktewater onttrokken. Rondom het Natura 2000-gebied wordt door agrariërs oppervlaktewater onttrokken voor beregening en bevoeiing. Dit mag echter niet uit alle watergangen of oppervlaktewaterlichamen. Zo is onttrekking uit diverse beken die (gedeeltelijk) onderdeel uit maken van het beekstelsel van het nabijgelegen Natura 2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek verboden op grond van de Keur van Waterschap Vechtstromen.

Beoordeling

Beregening met oppervlaktewater kan ervoor zorgen dat de drainerende werking van watergangen rondom een Natura 2000-gebied toeneemt. Dit kan effect hebben op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied, waardoor grondwaterafhankelijke habitattypen kunnen verdrogen.

In de praktijk vindt onttrekking van oppervlaktewater voor beregening plaats uit watergangen die voldoende water aanvoeren. Dit is geregeld in de Beregeningsregeling van het Waterschap Vechtstromen. In deze regeling is vastgelegd dat beregening vanuit oppervlaktewater alleen is toegestaan zolang de eerstvolgend benedenstrooms gelegen stuw nog overstroomt. Zodra de afvoer stagneert, treedt automatisch en met onmiddellijke ingang een beregeningsverbod in werking in het desbetreffende peilgebied. Er mag dus alleen onttrokken worden zonder dat een verlaging van het waterpeil plaatsvindt. Het oppervlaktewaterpeil in de watergangen waaruit wordt onttrokken is daarmee gegarandeerd.

Wanneer beregening uit oppervlaktewater onder de voorwaarden uit de beregeningsregeling plaatsvindt, leidt dit niet tot een daling van de waterpeilen in de watergangen. Een toename van de drainerende werking van watergangen door beregening met oppervlaktewater is dan ook niet aan de orde. Hierdoor zijn negatieve effecten op grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten op voorhand uitgesloten.

Voorwaarden

Beregening met oppervlaktewater is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: 'beregening vanuit oppervlaktewater is alleen toegestaan zolang de afvoer over de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert'.

Conclusie beregening met oppervlaktewater

Geel	Beregening met oppervlaktewater kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de afvoer over de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert
------	---

5.4.6 Rioolwaterzuiveringsinstallaties

In de provincie Overijssel bevinden zich enkele tientallen rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Een RWZI kan vanuit twee invalshoeken invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied:

- Directe effecten: sommige effecten zoals geluidhinder (direct of door transport en/of aanwezigheid van mensen), lichthinder en opwerveling van slib hebben, onafhankelijk van de ligging in het stroomgebied, op korte afstand van de RWZI mogelijk invloed. Vanaf een afstand van 2 kilometer is er geen invloed meer.
- Diffuse effecten: als een RWZI bovenstrooms van een Natura 2000-gebied ligt en loost in een hoofdwaterloop/beek kan dat op grotere afstand invloed hebben, in de vorm van verontreiniging.

Er zijn geen RWZI's aanwezig binnen een afstand van 2 kilometer van Bergvennen & Brecklenkampse Veld of bovenstrooms hiervan.

5.4.7 Riooloverstorten

Een riooloverstort binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied of bovenstrooms van een dergelijk gebied kan zorgen voor mogelijk significant negatieve effecten, in de vorm van verontreiniging.

Binnen het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn geen riooloverstorten aanwezig. Ook in de omgeving daarvan zijn geen riooloverstorten aanwezig die lozen op watergangen die in verbinding staan met dit Natura 2000-gebied.

5.4.8 Beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Beschrijving beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Binnen het Natura 2000-gebied en in de directe omgeving daarvan liggen verschillende watergangen. Het beheer van de watergangen bestaat uit het verwijderen van de begroeiing en het op diepte houden van de watergangen. Hiervoor worden de oevers van de watergangen gemaaid en worden de watergangen gebaggerd.

Beoordeling beheer en onderhoud waterinfrastructuur

De onderhoudswerkzaamheden aan de watergangen kunnen leiden tot optische verstoring, verstoring door geluid en verstoring door mechanische effecten. De in het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld aanwezig habitattypen zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid. De werkzaamheden gebeuren slechts een paar keer per jaar en vinden verspreid over het jaar plaats. Significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring zijn dan ook uitgesloten.

Het beschreven beheer kan handmatig of machinaal worden uitgevoerd. Bij het beheer binnen het Natura 2000-gebied kan gebruik worden gemaakt van materieel dat kan leiden tot verstoring van kwetsbare habitattypen. Om verstoring door mechanische effecten (bodemverdichting) te voorkomen dient daarom zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Onder de hierboven beschreven voorwaarden staat deze activiteit het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voorwaarden

Beheer en onderhoud waterinfrastructuur is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: Insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen en in gebieden die van invloed zijn op de habitattypen moet worden voorkomen.

Conclusie Beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Geel	Het beschreven beheer en onderhoud waterinfrastructuur kan worden gecontinueerd onder bovengenoemde voorwaarden
------	---

5.4.9 Peilbeheer

Beschrijving

Het waterpeil van waterlopen in en rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld wordt ingesteld en gehandhaafd door het Waterschap Vechtstromen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de effecten van dit waterpeil op de instandhoudingsdoelstellingen. De effecten van drainage van agrarische percelen en de voorwaarden voor het wijzigen of aanleggen van drainage worden behandeld in paragraaf 5.4.12.

Beoordeling

Uit de uitgevoerde onderzoeken in het kader van het gebiedsproces komen met betrekking tot het peilbeheer in de percelen rondom het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld de volgende knelpunten naar voren:

- Ontwatering door waterlopen in het Natura 2000-gebied;
- Ontwatering door waterlopen nabij het Natura 2000-gebied.

In het Inrichtingsplan is een aantal maatregelen genoemd om het peilbeheer rondom het Natura 2000-gebied af te stemmen op de instandhoudingsdoelstellingen (M1, M2 en M3). Het gaat om de volgende maatregelen:

- Verminderen ontwatering in de directe omgeving;
- Vernatting en natuurontwikkeling landbouwenclave tussen Bergvennen & Brecklenkampse Veld;
- Vernattingsmaatregelen in de zuidoost-hoek gericht op herstel zwakgebufferde vennen.

Door het uitvoeren van deze maatregelen in de eerste beheerplanperiode worden de negatieve effecten door peilbeheer rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld zo ver verminderd dat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Conclusie

Peilbeheer is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de voorwaarde: 'uitvoeren van de maatregelen (M1 t/m M3) uit het inrichtingsplan.

Conclusie Peilbeheer

Geel	Het beschreven peilbeheer kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de hydrologische herstelmaatregelen uit het Inrichtingsplan worden uitgevoerd
------	--

5.4.10 Rijks- en provinciale wegen

In de provincie Overijssel ligt circa 850 kilometer provinciale weg en circa 500 kilometer rijksweg. Mogelijke effecten van wegen (door gebruik en regulier beheer en onderhoud zoals van wegdek, kabels en leidingen en berm- en verzorgingslocatiebeheer) zijn: versnippering, verzuring, vermessing, verontreiniging, geluidhinder, lichthinder en optische verstoring. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie door wegverkeer maken onderdeel uit van de programmatische aanpak stikstof en worden in deze paragraaf niet verder behandeld.

Uit het rapport Onderbouwing effectafstanden²⁹ blijkt dat de maximale afstand waarop een weg versturende effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor fauna kan hebben drie kilometer is. De volgende wegen liggen binnen een afstand van drie kilometer van Bergvennen & Brecklenkampse veld (gegevens 1 oktober 2005):

Weg	Verkeersintensiteit (aantal voertuigen per dag)	Aandeel vrachtverkeer (%)	Verlichting	Kortste afstand tot Natura 2000- gebied	Lengte door of langs Natura 2000- gebied
N342	9.400	9	Ja, op > 1km	2,5 km	n.v.t.

Beoordeling rijks- en provinciale wegen

Het gaat in dit gebied om te beschermen flora en geen fauna, waardoor negatieve effecten door geluid, optische verstoring en licht hier geen rol spelen.

Conclusie rijks- en provinciale wegen

Groen	N342
-------	------

5.4.11 Industriële en overige bedrijven met een SBI-code

In de Centrale Beoordeling wordt, voor wat betreft lichthinder van dit type bedrijven, onderscheid gemaakt tussen gieterijen/ smelterijen, melkveehouderijen en overige bedrijven met een SBI-code³⁰. Voor bedrijven in de sector recreatie en toerisme wordt verwezen naar paragraaf 5.4.13.

Gieterijen/smelterijen

Binnen deze SBI-categorie vallen non-ferro-metaalgieterijen/-smelterijen en ijzer- en staalgieterijen/ -smelterijen. Deze bedrijven kunnen verontreiniging tot gevolg hebben. Als bij deze bedrijven aluminium wordt gesmolten, kunnen effecten op grote afstand optreden. Er liggen geen gieterijen/smelterijen binnen een straal van 10 kilometer³¹ van het Natura 2000-gebied.

Melkveehouderijen/veestallen

Een mogelijk effect van melkveehouderijen (open stallen) op de instandhoudingsdoelstellingen is lichthinder. De habitattypen in Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn niet gevoelig voor verstoring door licht. Significante negatieve effecten van verstoring door licht door veestallen zijn daarmee uitgesloten. Agrarische activiteiten zijn in dit beheerplan opgenomen in paragraaf 5.4.12.

Overige bedrijven

In de Centrale Beoordeling zijn bedrijven met een SBI-code beoordeeld volgens de in paragraaf 5.3.3 gehanteerde werkwijze van 'grof naar fijn'. Bij aanvang zijn ruim 80.000 bedrijven

²⁹ ARCADIS (2011) Onderbouwing effectafstanden bestaande handelingen rond Natura 2000-gebieden in Overijssel, ARCADIS-rapport 075516336, september 2011;

³⁰ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

³¹ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling (Arcadis, 2016).

geïncventariseerd. Op basis van de mogelijke verstoringsfactoren, de instandhoudingsdoelstellingen en de effectafstanden kon voor ruim 78.000 bedrijven worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. De resterende bedrijven zijn nader beoordeeld.

Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn bedrijven waar mogelijk nader beoordeeld.

Binnen een straal van 1,5 kilometer van Bergvennen & Brecklenkampse Veld liggen geen overige bedrijven.

5.4.12 Agrarische activiteiten

Beschrijving agrarische activiteiten

Rondom het Natura 2000-gebied liggen diverse landbouwgronden. Deze gronden kennen overwegend een intensief gebruik. In de directe omgeving van de Bergvennen & Brecklenkampse Veld is grondgebonden melkveehouderij de belangrijkste vorm van landbouw. Daarnaast zijn er enkele bedrijven waar varkens gehouden worden. Door het beperkte vochtleverende vermogen van de bovengrond en de stuifgevoeligheid van het substraat is de grond minder geschikt voor akkerbouw. Gronden rond het Natura 2000-gebied bestaan daardoor voornamelijk uit grasland en maïs. Binnen de Natura 2000-begrenzing vormen enkele landbouwpercelen een agrarische enclave. De gronden binnen deze enclave worden omgevormd naar natuur en het landbouwkundig gebruik komt te vervallen.

Agrarische bedrijfsvoeringen bestaan over het algemeen uit een groot aantal verschillende, zeer uiteenlopende activiteiten. Ten aanzien van de mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied gaat het voornamelijk om fysieke handelingen die buiten "op het land" uitgevoerd worden of plaats vinden. Grond- en oppervlaktewateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten zijn opgenomen in paragraaf 5.4.4 en 5.4.5.

Reguliere agrarische activiteiten in en rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld betreffen:

- Machinale bewerkingen op agrarische percelen:
 - Grondbewerking: bewerken van grasland³² (bv scheuren);
 - Grondbewerking: ondiepe grondbewerkingen (tot 40 cm);
 - Grondbewerking: diepe grondbewerkingen (> 40 cm);
 - Bemesten (fysieke activiteit);
 - Maaien;
 - (door)Zaaien/poten;
 - Oogsten van akkerbouwgewassen;
- Bemesting (toepassen van meststoffen);
- Gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen);
- Drainage;
- Beweiding alle grazers;
- Teeltrotatie en vruchtwisseling.

Toepassen van meststoffen niet beoordeeld

Als gevolg van de uitspraak van de Raad van State over beweiden en bemesten³³ is het bemesten van landbouwgrond niet langer bij verordening vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht. Ook dit beheerplan bevat daarvoor geen algemene vrijstelling. Weliswaar is de mest-emissie sinds de Europese referentiedatum in generieke zin gedaald, maar dat is onvoldoende om voor het toepassen van meststoffen op voorhand uit te kunnen sluiten dat significante effecten optreden. Wij gaan er voortsnog van uit dat bemesten vergunningvrij is wanneer bemesting op het moment van het aanwijzen van het Natura 2000-gebied rechtmatig mocht plaatsvinden op grond van het bestemmingsplan. Jurisprudentie over bemesten (naar verwachting in 2022) moet duidelijkheid geven over de vergunningplicht. Dan kan het beheerplan op dit punt aangevuld worden.

³² Per 1 januari 2015 is de (nieuwe) "Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB" in werking getreden. In artikel 2.15 lid 1 (zie onder) is formeel vastgelegd dat al het blijvend grasland binnen N2000-gebied wordt aangemerkt als blijvend grasland dat ecologisch kwetsbaar is. In de Europese verordening met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid (nr. 1307/2013) is dit verbod als volgt vastgelegd: "Landbouwers mogen blijvend grasland dat zich in door de lidstaten uit hoofde van de eerste alinea en, in voorkomend geval, van de tweede alinea aangewezen gebieden bevindt niet omzetten of ploegen."

³³ ECLI:NL:RVS:2019:1604.

In deze paragraaf zijn de overige agrarische activiteiten wel beoordeeld.

Beoordeling

Voor de beoordeling van de agrarische activiteiten wordt gebruik gemaakt van de effectenindicator van het rijk (paragraaf 5.3.2). Per gebied is een selectie gemaakt van de relevante verstoringsfactoren (de verstoringsfactoren die specifiek betrekking hebben op stikstofdepositie worden in deze analyse niet meegenomen, aangezien deze onderwerp zijn in de landelijke aanpak stikstof). Aan de agrarische activiteiten zijn de volgende vijf mogelijke verstoringsfactoren gekoppeld:

- Verontreiniging;
- Verdroging;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten;
- Oppervlakteverlies.

Machinale bewerkingen op agrarische percelen

Machinale bewerkingen op agrarische percelen kunnen optische verstoring en verstoring door mechanische effecten en geluid tot gevolg hebben.

Habitattypen:

- De habitattypen in het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld zijn niet gevoelig voor geluid;
- Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten van agrarische activiteiten als gevolg van mechanische effecten (betreding en machinale bewerkingen) niet aan de orde;
- Omdat machinale bewerkingen op omliggende percelen slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaatsvinden, is alleen sprake van tijdelijke verstoring en zijn significant negatieve effecten op de habitattypen als gevolg van optische verstoring door machinale bewerkingen op voorhand uit te sluiten.

Gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen)

Gewasbescherming kan verstoring door verontreiniging tot gevolg hebben. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan een negatief effect hebben op de kwaliteit van het grondwater. Het grondwater kan hierdoor vervuild raken. Ook kunnen bestrijdingsmiddelen oppervlakkig afspoelen in sloten en greppels en een negatief effect hebben op de habitattypen en habitatsoorten in het Natura 2000-gebied.

Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gelden wettelijke kaders. Bij het opstellen van deze kaders is rekening gehouden met effecten van deze middelen op het milieu. Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen, is geen sprake van rechtstreekse bespuiting. Wel kan door verwaaiing of door af- of uitspoeling sprake zijn van effecten. De geldende voorwaarden die de emissies van bestrijdingsmiddelen tijdens toediening beperken zijn onder meer: de (verlaagde) spuitboomhoogte, gebruik van driftarme spuitdoppen en kantdoppen, niet spuiten bij harde wind (allen ten behoeve van het beperken van verwaaiing) en de teeltvrije zone tussen landbouwgewassen en de sloot (beperken van af- en uitspoeling). Op basis van de actuele kennis of de mate van verwaaiing, af- en uitspoeling in combinatie met de geldende voorwaarden waaronder gewasbeschermingsmiddelen toegepast mogen worden, worden geen significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen verwacht. Wanneer uit nieuwe kennis en/of monitoring blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen als gevolg van het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, is de provincie bevoegd om nadere voorwaarden te stellen.

Drainage

Drainage kan verdroging tot gevolg hebben. In het Inrichtingsplan zijn de verdrogingseffecten van diverse bestaande activiteiten meegenomen en vertaald in hydrologische maatregelen. Nieuwe activiteiten zijn niet meegenomen. Deze moeten dus separaat beoordeeld worden om negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen uitsluiten.

De afstand waarbinnen het vervangen of nieuw aanleggen van drainage effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen is voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld 800 meter (zie bijlage 3). In deze bijlage is een kaart opgenomen met de zone waarbinnen het

vervangen of nieuw aanleggen van drainage rond het Natura 2000-gebied mogelijk een negatief effect kan hebben.

Met het opnemen van effectafstanden voor drainage ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningsvrije zone van de wet natuurbescherming voor het realiseren van nieuwe drainage. Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de wet natuurbescherming van toepassing.

Bestaande drainage

Om de negatieve effecten van bestaande drainage op te heffen zijn in het Inrichtingsplan maatregelen opgenomen en vertaald in dit Natura 2000-beheerplan. Deze maatregelen (M1, M2 en M3) houden onder meer in dat op bepaalde percelen drainage wordt verwijderd of watergangen/sloten worden verondiept/verwijderd. Andere bestaande drainage, buiten de genoemde percelen, heeft geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen en is vergunningvrij.

Nieuwe en vervangen bestaande drainage

Het aanleggen en vervangen van drainage kan negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. De afstand waarbinnen het vervangen of nieuw aanleggen van drainage nog een negatief effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen is voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld 800 meter. Dit betekent het volgende:

- Nieuwe drainage:
 - Buiten de effectafstand van 800 meter: vergunningvrij;
 - Binnen de effectafstand van 800 meter: niet op voorhand vergunningvrij.
- Wijzigingen in bestaande drainage:
 - Buiten de effectafstand van 800 meter: vergunningvrij;
 - Binnen de effectafstand (800 meter): vergunningvrij, mits:
 - het ontwaterend vermogen aantoonbaar gelijk blijft aan of afneemt ten opzichte van de oorspronkelijke aangelegde drainage (oftewel: vervanging van bestaande buisdrainage door drainage op dezelfde NAP-hoogte en met dezelfde dichtheid), en;
 - De initiatiefnemer de vervanging van de drainage 4 weken voor de uitvoering meldt bij de provincie. Daarmee heeft de provincie de mogelijkheid om te toetsen of aan de voorwaarden wordt voldaan.
 - Wanneer een initiatiefnemer drainage wil vervangen door drainage met een groter ontwaterend vermogen, is deze activiteit niet op voorhand vergunningvrij.

Beweiding alle grazers

Beweiding kan verstoring door mechanische effecten (betreding) tot gevolg hebben. Daarnaast kan door ontlasting verstoring door verontreiniging optreden. Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen zijn negatieve effecten als gevolg van betreding en ontlasting uitgesloten.

Provincies hanteren als uitgangspunt dat geen Wnb-vergunningplicht geldt voor beweiden. Dit geldt voor alle diercategorieën. Uit het advies van de commissie Remkes over beweiden bleek dat beweiding een positief effect heeft op de stikstofemissie, in vergelijking met het houden van vee in een stal.³⁴ Veehouders hebben in hun stalvergunning al een vergunning voor het houden van hun dieren, inclusief de uitstoot die daarbij vrijkomt. In lijn met het advies van de commissie Remkes stellen de provincies zich op het standpunt dat beweiden daardoor niet kan leiden tot meer uitstoot dan al in de stalvergunning is beoordeeld. Een afzonderlijke vergunning volgens de Wet natuurbescherming voor het beweiden zou dan ook dubbel zijn.

Teeltrotatie en vruchtwisseling

Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten als gevolg van teeltrotatie en vruchtwisseling niet aan de orde.

Voorwaarden

Een aantal agrarische activiteiten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan

³⁴ Bemesten en beweiden in 2020. Tussentijds advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek, bijlage bij Kamerstukken II 2019-2020, 35334, 39.

onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en daarbij behorende voorwaarden.

- Drainage binnen de effectafstand van 800 meter:
 - Bestaande drainage, als:
 - De hydrologische maatregelen uit het Inrichtingsplan worden uitgevoerd (verwijderen drainage, dempen/verondiepen van sloten en watergangen, enz.). Tot dat moment is bestaande drainage vergunningvrij;
 - Het vervangen van bestaande drainage mits:
 - het ontwaterend vermogen aantoonbaar gelijk blijft aan of afneemt ten opzichte van de oorspronkelijke aangelegde drainage (oftewel: vervanging van bestaande buisdrainage door drainage op dezelfde NAP-hoogte en met dezelfde dichtheid), en;
 - de initiatiefnemer de vervanging van de drainage 4 weken voor de uitvoering meldt bij de provincie. Daarmee heeft de provincie de mogelijkheid om te toetsen of aan de voorwaarden wordt voldaan.

Conclusie agrarische activiteiten

Groen	- Machinale bewerkingen op agrarische percelen (bewerken van grasland, grondbewerking, maaien, (door)zaaien/poten, oogsten van akkerbouwgewassen); - Vervangen van bestaande drainage buiten de effectafstand van 800 meter; - Aanleggen van nieuwe drainage buiten de effectafstand van 800 meter; - Gewasbescherming; - Beweiding alle grazers; - Teeltrotatie en vruchtwisseling.
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder bovenstaande voorwaarden worden gecontinueerd: - Bestaande drainage; - Vervanging van bestaande drainage binnen de effectafstand van 800 meter.

De in dit Natura 2000-beheerplan gehanteerde werkwijze om tot een 'robuuste' afstandbepaling te komen waarbinnen negatieve effecten zijn uit te sluiten, is gebaseerd op een algemene theoretische benadering die is gebaseerd op de best beschikbare relevante kennisbronnen. Het is aannemelijk dat aanvullende kennis over het gebied kan leiden tot een nadere verfijning (verkorting) van deze afstanden. In samenwerking met het verantwoordelijke waterschap, LTO en andere gebiedspartners wordt momenteel voor alle gebieden gewerkt aan een nadere verfijning van de afstandbepaling op grond van de specifieke kenmerken van het gebied. Voor het voorliggende beheerplan is deze informatie nog niet beschikbaar en niet verwerkt.

Voor de hierna genoemde nieuwe activiteiten moet door de initiatiefnemer worden bepaald of de betreffende nieuwe activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft. Als deze effecten niet uit te sluiten zijn is een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig. Het betreft:

- Aanleggen van nieuwe drainage binnen de effectafstand van 800 meter;
- Wijzigen van bestaande drainage binnen de effectafstand van 800 meter door drainage met een groter ontwaterend vermogen.

5.4.13 Recreatie en Toerisme

Toelichting

De Centrale Beoordeling bevat geen precieze beoordeling van recreatie en toerisme. Wel zijn een aantal algemene uitspraken gedaan wat betreft mogelijke verstoringsfactoren en de bijbehorende effectafstanden. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op het oorspronkelijke werkdocument en aanvullende actuele informatie van de provincie en haar partners. Bijlage 6 bevat de lijst van beoordeelde bedrijven met een aan recreatie en toerisme gerelateerde SBI-code³⁵.

Beschrijving

Tegen de Bergvennen en het Natura 2000-gebied aan ligt camping 'De Bergvennen'. Deze camping geeft plaats aan circa 240 staanplaatsen en 10 kampeerhuisjes. Binnen een straal van 1 kilometer van de Bergvennen ligt een tweede camping, camping 'De Rammelbeek' met 460 staanplaatsen. In het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Dinkelland staat aangegeven dat campings

35 SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

geen mogelijkheden meer hebben voor ruimtelijke uitbreiding. Een camping heeft wel ruimte om kwaliteitsverbetering op het eigen terrein aan te brengen.

Langs het Natura 2000-gebied liggen enkele langeafstandsfietspaden. Een van de fietspaden doorsnijdt het Natura 2000-gebied tussen de Bergvennen en de Vetpot op een bestaande verharde weg (Kommiezendijk). In de natuurgebieden zelf liggen verder geen fietspaden. De Bergvennen worden doorkruist door enkele wandelpaden. Het Brecklenkampse Veld en de Vetpot zijn niet toegankelijk voor recreatief medegebruik. Het Brecklenkampse Veld is te overzien vanaf het onverharde pad op Duits grondgebied dat parallel loopt aan de landsgrens.

Beoordeling

Verstoringsfactoren

Uit de Effectenindicator en de Centrale Beoordeling blijkt dat recreatieve activiteiten kunnen leiden tot verstoring door geluid, licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld heeft geen habitatsoorten. De habitattypen zijn alleen gevoelig voor verstoring door mechanische effecten.

Op basis van het beschreven recreatieve gebruik, hebben mechanische effecten in het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld alleen betrekking op mogelijke verstoring door betreding en berijden. Andere vormen van mechanische effecten, zoals grondbewerking, zijn in relatie tot recreatie niet aan de orde en worden in de beoordeling buiten beschouwing gelaten.

Dagrecreatie

In het Natura 2000-gebied gelden openstellingsregels (alleen wandelen op de paden, geen toegang na zonsondergang, honden aangelijnd). Betreding van het gebied en rijden met (motor)rijtuigen buiten de daarvoor bestemde paden en tijdens het donker is niet toegestaan. Op basis hiervan wordt betreding en berijden van habitattypen op voorhand uitgesloten. Negatieve effecten door mechanische verstoring in relatie tot recreatie zijn niet aan de orde.

Verblifsrecreatie

Omdat de campings buiten het Natura 2000-gebied liggen, zijn directe effecten (mechanische effecten door betreding en berijden) op voorhand uit te sluiten en staat het huidige recreatieve gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Al met al wordt geconcludeerd dat met het huidige recreatieve gebruik op voorhand geen significant negatieve effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen. Ook staat dit gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg. De bestaande recreatieve activiteiten kunnen onveranderd gecontinueerd worden.

Conclusie recreatie en toerisme

Groen	Beschreven recreatie en toerisme
-------	----------------------------------

5.4.14 Luchtvaart

De Centrale Beoordeling bevat geen beoordeling van luchtvaart. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op actuele informatie van de provincie en haar partners.

Beschrijving luchtvaart

Lensink & Aarts hebben een effectbeoordeling uitgevoerd van het bestaand gebruik van kleine luchthavens en beheerplannen Natura 2000³⁶. Hierin is onderzocht of en welke negatieve effecten kunnen optreden van luchtvaart vanaf kleine luchthavens.

Het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld is alleen aangewezen als Habitatrictlijngebied. Van de soorten die in de Habitatrictlijn voorkomen, worden alleen gewone en grijze zeehond als verstoringsgevoelig voor luchtvaart beschouwd, maar die komen niet in het gebied voor. Habitattypen worden als niet verstoringsgevoelig beschouwd. Negatieve effecten op Habitatrictlijngebieden in Overijssel, als gevolg van vliegbewegingen, zijn dan ook op voorhand uit te sluiten.

³⁶ Lensink, R. Aarts, B.G.W. Anema, L.S. 2011. Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000. Rapport bureau Waardenburg;

Naast vliegbewegingen van en naar de luchthavens, is het voor enkele soorten luchtvaartuigen mogelijk om buiten een luchthaven op te stijgen en te landen. Dit kan alleen met een door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing vanuit Wet luchtvaart, een zogenaamde TUG-ontheffing (Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik). Het gaat om de volgende luchtvaartuigen:

- helikopter;
- microlight airplane (MLA);
- gemotoriseerd schermvliegtuig (paramotor);
- heteluchtballon;
- onbemande luchtvaartuigen: RPAS (remotely piloted aircraft system), UAS (unmanned aircraft system) of drone.

De provincie verleent geen ontheffingen of vergunningen voor het landen en opstijgen in een Natura 2000-gebied (en/of het NNN). Negatieve effecten op zowel Vogel- als Habitatrichtlijndoelen door betreding of andere mechanische effecten als gevolg van landen of opstijgen, zijn hierdoor op voorhand uit te sluiten.

Beoordeling

Het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld is alleen aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Er komen geen beschermde, verstoringsgevoelige, habitatsoorten voor. De habitattypen zijn alleen gevoelig voor mechanische effecten. Omdat landen en opstijgen niet toegestaan is in Natura 2000-gebieden, treden geen negatieve effecten door mechanische effecten door landen of betreding op. Een nadere beoordeling is voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld niet aan de orde.

Conclusie recreatieve luchtvaart

Groen	De beschreven luchtvaart kan onder de hierboven beschreven voorwaarden worden gecontinueerd.
-------	--

5.4.15 Motorcrossterreinen

De maximale afstand waarop motorcross kan leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied is gelijk aan die van rijks- en provinciale wegen, namelijk 1 kilometer. Binnen een afstand van 1 kilometer van het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld liggen geen motorcrossterreinen.

5.4.16 Zandwinnings

Mogelijke effecten van zandwinnings op instandhoudingsdoelstellingen zijn verdroging en verstoring. Significant negatieve of verstoringseffecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de zandwinning tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 1 kilometer. Er liggen geen zandwinnings op een afstand van minder dan 1 km van het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld.

5.4.17 Energiecentrales

Mogelijke effecten van energiecentrales op instandhoudingsdoelstellingen zijn: verstoring door geluid en licht, optische verstoring en uitstoot van stoffen (verontreiniging). Significant negatieve of verstoringseffecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de energiecentrale tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 km. Binnen een afstand van 10 km van Bergvennen & Brecklenkampse Veld komen geen energiecentrales voor.

5.4.18 Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinstallaties en vergistingsinstallaties

Afvalverwerkingsinstallaties

Afvalverwerkende bedrijven, zoals verbrandingsinstallaties, composteer- en vergistingsinstallaties en vuilstorten, kunnen negatieve effecten veroorzaken door: verstoring door geluid en licht, optische verstoring en verontreiniging door uitstoot van stoffen via lucht of water. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten wanneer de afstand tussen de grens van het Natura 2000-gebied en een afvalverwerkend bedrijf groter is dan tien kilometer. Dit geldt

echter alleen voor effecten door vervuilingen via de lucht of grond- of oppervlaktewater. Binnen een straal van 10 km rondom Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn geen afvalverwerkende bedrijven aanwezig.

Voormalige vuilstorten

In Overijssel zijn ongeveer 250 voormalige vuilstorten aanwezig, dat wil zeggen vuilstorten gesloten voor 1 september 1996. Het risico van voormalige vuilstorten ten opzichte van Natura 2000-gebieden is dat vervuilende stoffen die op deze plaatsen terecht gekomen zijn, in (de bodem van) de Natura 2000-gebieden komen. Het gaat hierbij dan vooral om stoffen als zware metalen of chemicaliën die in de bodem wegzijgen, in het grondwater terecht komen en vervolgens met dit grondwater getransporteerd worden. Omdat de vuilstorten aan de bovenzijde afgedekt zijn, is het versneld wegzijgen in de bodem of oppervlakkig afstromen met neerslagwater niet mogelijk.

In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld liggen geen voormalige vuilstorten. De meest nabij gelegen locatie ligt op ruim 5km³⁷. Significante negatieve of verslechterende effecten als gevolg van (voormalige) vuilstorten op het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld zijn daarom niet aan de orde.

5.4.19 Natuurbeheer

Beschrijving huidig natuurbeheer

Bergvennen & Brecklenkampse Veld wordt beheerd door Landschap Overijssel. Het reguliere natuurbeheer in dit gebied bestaat uit:

- Maaien en afvoeren;
- Begrazing door schapen/geiten en/of heiderunderen;
- Kleinschalig plaggen;
- Kleinschalig branden
- Verwijderen bosopslag;
- Beheer vennen;
- Bosbeheer;
- Onderhoud van bos tbv veiligheid;
- Bestrijding invasieve exoten;
- Oppompen gebufferd grondwater.

Beoordeling huidig natuurbeheer

Aan het natuurbeheer zijn de volgende mogelijke verstoringfactoren gekoppeld:

1. Oppervlakteverlies;
2. Verstoring door geluid;
3. Optische verstoring;
4. Verstoring door mechanische effecten (betreding en machines);
5. Verandering in populatiedynamiek.

Hieronder wordt per beheermaatregel besproken wat de effecten op de instandhoudingsdoelen kunnen zijn en wordt aangegeven of deze maatregelen (al dan niet onder voorwaarden) door kunnen gaan. De verstoringcriteria onder 2 en 3 blijven buiten beschouwing: er zijn geen habitatsoorten aanwezig in het gebied die hinder kunnen ondervinden van geluid en/of optische verstoring.

Maaien en afvoeren

Door maaien worden open vegetaties in stand gehouden. Voor het maaien en afvoeren moet materieel het gebied in, wat kan leiden tot mechanische verstoring van habitattypen (bodemverdichting). Diepe insporing/bodemverdichting (meer dan 5 cm diep) in habitattypen moet worden voorkomen

Intensief maaibeheer van habitattypen zou er toe kunnen leiden dat kenmerkende plant- en diersoorten van habitattypen verdwijnen. Daarom gelden de volgende voorwaarden aan het maaien van:

- de habitattypen droge heiden, vochtige heiden en binnenlandse kraaiheidebegroeiingen: dit moet kleinschalig en gefaseerd gebeuren, in stroken van maximaal 10 meter breed;
- de habitattypen blauwgraslanden en heischrale graslanden: er moet eenmaal per jaar worden gemaaid, waarbij jaarlijks tenminste 10% wordt overgeslagen om fauna te behouden. Maaien vindt met een lage frequentie plaats, waarbij één of hooguit twee keer per jaar in het terrein

³⁷ Provincie Overijssel (2011) Werklijst Evaluatieverslag Beoordeling van voormalige stortplaatsen in de provincie Overijssel;

wordt gemaaid, waarna het maaisel wordt afgevoerd. Er wordt pas gemaaid wanneer het grootste deel van de planten zaad heeft gezet, dus pas vanaf half september. Dit maai-beheer is nodig voor de instandhouding van het habitatype blauwgraslanden. Een significant negatief effect van maaien met een dergelijke lage frequentie door optische verstoring is uitgesloten. Verstoring door geluid is niet aan de orde omdat de habitattypen niet gevoelig zijn voor dit type van verstoring.

Begrazing door schapen/geiten en/of heiderunderen

Door begrazing worden open vegetaties in stand gehouden. Daarnaast biedt het kansen voor de kieming van zaden, wordt het organische stofgehalte aangevuld, worden er zaden verspreid en doorbreekt het de dominantie van bepaalde soorten. De ervaring is dat dit gunstige effecten heeft op de instandhouding van de betreffende habitattypen. De begrazing vindt plaats op habitattypen droge heide, zeer kleine stukjes vochtige heide, kleine stukjes heischraal grasland, kleine stukjes binnenlandse kraaiheidebegroeiingen. Voorwaarde is dat er flexnetten in combinatie met gescheperde kuddes worden toegepast zodat de kwetsbare venoevers worden ontzien.

Kleinschalig plaggen

Door middel van deze beheermaatregel wordt de successie teruggezet, wat nodig is voor de instandhouding van open vegetaties. Te intensief plagbeheer kan er echter toe leiden dat de oppervlaktes van habitattypen verloren gaan; de vegetaties worden dan letterlijk verwijderd. Daarom moet in de habitattypen vochtige heiden, droge heiden, binnenlandse kraaiheidebegroeiingen, zeer zwakgebufferde vennen, zwakgebufferde vennen, pioniervegetaties met snavelbiezen, kalkmoerassen en heischrale graslanden, over kleine oppervlaktes incidenteel worden geplagd, waarbij restpopulaties van doelsoorten worden gespaard. Om kenmerkende fauna te sparen moeten plagbanen smaller zijn dan 7 meter en mag alleen geplagd te worden in de periode augustus tot en met oktober³⁸. Bij het plaggen moet parallel aan de hoogtegradiënt (loodrecht op de hoogtelijnen) worden gewerkt. Doordat plagwerkzaamheden in het kader van natuurbeheer met een zeer lage frequentie worden uitgevoerd, waarbij in gebiedsdelen jarenlang niet wordt geplagd, is een significant negatief effect door optische verstoring uitgesloten.

Kleinschalig branden

Geregeld worden kleine stukken (ca. 0,5 - 1 hectare) oude en/of vergraste heide (met pijpenstrootje) op zand afgebrand. Branden kan gunstig werken voor de verjonging, met name door de mineralisatie die optreedt, zodat ook veel andere soorten kunnen profiteren. Het branden dient kleinschalig en gefaseerd te gebeuren. Rekening dient te worden gehouden met de in ontwikkeling zijnde (meta)populaties van (niet aangewezen) soorten. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan is een significant effect uitgesloten.

Verwijderen bosopslag

Om de heide, grasland, jeneverbesstruwelen en randen van vennen in het gebied open te houden wordt periodiek opslag en bomen en struiken verwijderd. Deze maatregel draagt bij aan het behoud en het herstel van natuurwaarden van de genoemde vegetatietypen. De maatregel is positief voor de instandhouding van de habitattypen met een open karakter. Bij het beheer wordt het gebied betreden. Aangezien deze beheeringreep slechts een paar dagen per jaar plaatsvindt, leidt dit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door betreding. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Beheer vennen

Bij de aanwezige vennen vindt, indien noodzakelijk, gefaseerd plagbeheer van de venoevers plaats en wordt opslag en bos verwijderd. Deze maatregelen zijn nodig om het dichtgroeien en verruigen van de vennen tegen te gaan. De maatregelen zijn positief voor de instandhouding van deze habitattypen. Om te voorkomen dat de kwaliteit van de vennen verder achteruitgaat zijn aanvullende beheermaatregelen nodig:

- Organische sedimenten dienen eens in de twintig jaar te worden verwijderd, maar alleen als deze in ruimte mate aanwezig zijn en als deze niet verdwijnen wanneer weer doorstroming en droogval optreedt;
- Bij de aanwezige vennen moet eerst worden onderzocht of er een slecht doorlatende toplaag aanwezig is; deze moet worden gespaard bij de ingreep.

³⁸ Smits, J. Noordijk, J. 2013. Heidebeheer. Moderne methoden in een eeuwenoud landschap. KNNV-uitgeverij. 163pp;.

Voor de beschreven beheermaatregelen moet het gebied betreden worden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. De beheermaatregelen worden met een lage frequentie uitgevoerd, waarbij in het gebied jaarlijks enkele dagen wordt gewerkt. Bij een dergelijk lage frequentie leidt deze activiteit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring. Om verstoring door mechanische effecten (bodemverdichting) te voorkomen moet insporing of bodemverdichting dieper dan 5cm in habitattypen worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Bosbeheer

In het aanwezige bos worden periodiek bomen en struiken gekapt voor de ontwikkeling van het bos of de productie van hout. Daarbij moet het gebied worden betreden en moeten er in sommige gevallen machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Met name wanneer met machines gewerkt wordt zou bodemverstoring op kunnen treden. Insporing of bodemverdichting dieper dan 5 centimeter in habitattypen moet worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden. Overige verstoring als gevolg van bosbeheer zijn uit te sluiten, doordat deze activiteit plaats vindt met een lage frequentie waarbij bosdelen slechts enkele dagen per jaar worden betreden.

Onderhoud van bos ten behoeve van de veiligheid

Soms worden bomen uit veiligheidsoverwegingen verwijderd. Het gaat hierbij om incidentele werkzaamheden op kleine schaal. De ingreep vindt hierbij slechts een paar dagen per jaar plaats, waardoor deze maatregel niet leidt tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring. Bij het verwijderen van bomen in kwetsbare vegetaties zou de bodem kunnen worden verdicht. Insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen moet worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden. Significante effecten als gevolg van deze werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Bestrijding van invasieve exoten

Invasieve uitheemse plantensoorten kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van vegetatietypen doordat ze inheemse soorten belemmeren en verdringen. Deze maatregel is erop gericht aanwezige natuurwaarden te behouden en te herstellen. Beheeringrepen vinden slechts een paar dagen per jaar plaatsvinden en leiden niet tot significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door betreding. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Oppompen gebufferd grondwater

In het gebied de Bergvennen liggen vijf zeer zwakgebufferde vennen. Oppervlakte en kwaliteitsverlies door verzuring wordt voorkomen door het periodiek oppompen van gebufferd grondwater. Dit is een zinvolle maatregel om de buffering van zeer zwakgebufferde vennen te herstellen. Een situatie waarin de vennen permanent door grondwater gevoed worden kan echter tot te sterk gebufferde condities leiden en dit kan nadelig uitwerken op de waterhuishouding in het gebied. Het monitoren van de oppervlaktewaterchemie is belangrijk om vast te kunnen stellen of het noodzakelijk is om gebufferd grondwater in te laten. De kwaliteit van het opgepompte grondwater moet voorafgaand aan het inlaten gecontroleerd worden, zodat voorkomen wordt dat dit water van onvoldoende kwaliteit (bv verzuring of verontreiniging met nitraat) is.

Voorwaarden

Een aantal activiteiten is beoordeeld met code geel: significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen met 'mitigerende maatregelen' worden uitgesloten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en voorwaarden:

- Maaien en afvoeren. diepe insporing/bodemverdichting (meer dan 5 centimeter diep) moet worden voorkomen. Het maaien van de habitattypen droge heiden, vochtige heiden en binnenlandse kraaiheidebegroeiingen dient kleinschalig en gefaseerd te gebeuren. Hierbij dienen stroken maximaal 10 meter breed te zijn. De habitattypen blauwgraslanden en heischrale graslanden dienen eenmaal per jaar te worden gemaaid, waarbij jaarlijks tenminste 10% wordt overgeslagen om fauna te behouden.

- Begrazing door schapen/geiten en/of heiderunderen. Flexnetten in combinatie met gescheperde kuddes worden toegepast zodat de begrazing gecontroleerd plaatsvindt en venoevers worden ontzien.
- Kleinschalige plaggen. Om negatieve effecten te voorkomen kan in de habitattypen Stuifzandheiden met struikhei, Zwakgebufferde vennen, Vochtige heiden, Droge heiden, en Kalkmoerassen, kleinschalig en gefaseerd worden geplagd, parallel aan de hoogtegradiënt (dus loodrecht op de hoogtelijnen) en restpopulaties van doelsoorten moeten worden gespaard. Om kenmerkende fauna te sparen dienen plagbanen smaller te zijn dan 7 meter en dient geplagd te worden in de periode augustus tot en met oktober.
- Beheer vennen. Wanneer organische sedimenten in ruime mate aanwezig zijn dienen deze eens in de twintig jaar te worden verwijderd, wanneer de sedimenten niet verdwijnen wanneer weer doorstroming en droogval optreedt. Bij de aanwezige vennen dient eerst onderzocht te worden of er een slecht doorlatende toplaag aanwezig is; deze moet worden gespaard bij de ingreep. Om verstoring door mechanische effecten (bodemverdichting) te voorkomen moet insporing dieper dan 5cm in habitattypen worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Bosbeheer. Insporing/bodemverdichting dieper dan 5 centimeter in habitattypen moet worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Onderhoud van bos voor de veiligheid. Insporing/bodemverdichting dieper dan 5 centimeter in habitattypen moet worden voorkomen, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Bestrijding invasieve exoten. Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen mogen alleen worden toegepast op stobben voor de nabehandeling van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en Robinia pseudoaccacia, en alleen op locaties die meer dan 2 meter van open water zijn verwijderd.
- Oppompen van gebufferd grondwater. Deze maatregel is niet geschikt voor een permanente toepassing en is voorlopig ook niet nodig. Het monitoren van de oppervlaktewaterchemie is belangrijk om vast te kunnen stellen of het noodzakelijk is om gebufferd grondwater in te laten. De kwaliteit van het op te pompen grondwater moet voorafgaand aan het inlaten gecontroleerd worden, zodat voorkomen wordt dat dit water van onvoldoende kwaliteit (bv verzuring of verontreiniging met nitraat) is.

Conclusie natuurbeheer

Groen	Verwijderen bosopslag
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden gecontinueerd: - Maaien en afvoeren - Begrazing door schapen/geiten en/of heiderunderen - Kleinschalig plaggen - Beheer vennen - Bosbeheer - Onderhoud van bos t.b.v. veiligheid - Bestrijding invasieve exoten - Oppompen gebufferd grondwater

5.4.20 Jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Beschrijving jacht, faunabeheer en schadebestrijding

De Wet natuurbescherming stelt dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor Natura 2000-gebieden en in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het beschermen van in het wild levende dieren staat in deze wet voorop en bepaalde handelingen, als verontrusten en doden van vogels en andere soorten zijn alleen onder strikte voorwaarden mogelijk.

Jacht

In Nederland mag op grond van de Wet natuurbescherming op vijf diersoorten (bejaagbare wildsoorten) worden gejaagd (zie tabel 5.1). Jagen op andere soorten is verboden.

Tabel 5.2 Bejaagbare wildsoorten en openstellingsperiodes

Soort	Jagen toegestaan tussen
Wilde eend	15 augustus tot en met 31 januari
Haas	15 oktober tot met 31 december
Fazant	Hen: 15 oktober tot en met 31 december Haan: 15 oktober tot en met 31 januari
Houtduif	15 oktober tot met 31 januari
Konijn	15 augustus tot en met 31 januari

Faunabeheer en schadebestrijding

Enkele diersoorten zijn aangewezen als zogeheten 'landelijke schadesoorten', waarvoor een landelijke vrijstelling geldt om belangrijke schade te voorkomen of te beperken. Het gaat om de soorten genoemd in artikel 3.1 Besluit natuurbescherming: Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. De grondgebruiker is hierbij ondermeer bevoegd deze soorten te doden of te verontrusten (verjagen) en kan ook anderen schriftelijke toestemming verlenen om de handelingen uit te oefenen om de schade te voorkomen. Doden met een geweer is alleen toegestaan, met ontheffing hiervoor, door of namens de wildbeheereenheid.

Ook provincies kunnen in een verordening aan grondgebruikers bepaalde handelingen toestaan, zoals het doden of verjagen van dieren, ter voorkoming van belangrijke schade door deze soorten. Op dit moment zijn er in Overijssel geen soorten aangewezen als 'provinciale schadesoorten' waarvoor een provinciale vrijstelling geldt om te doden of verjagen.

Naast vrijstelling van de verboden, is het mogelijk om ontheffing te verlenen voor beheer en schadebestrijding en personen aan te wijzen om bepaalde diersoorten in hun stand te beperken. Dit is mogelijk onder de voorwaarde dat er een wettelijk belang gediend wordt, er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en op de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Gedeputeerde Staten van de provincie (GS) hebben besloten dat faunabeheer en schadebestrijding van grauwe gans, kolkans en brandgans mogelijk is op agrarisch in gebruik zijnde gronden ook in Natura 2000-gebieden (Ontheffingen Wet natuurbescherming, besluit van 27 augustus 2019, kenmerk 2019/0254398 en besluit van 31 maart 2020, kenmerk 2020/0097946).

GS kunnen ontheffing verlenen van bepaalde verboden van de Wet natuurbescherming om de omvang van populaties beschermde inheemse dieren te beperken in het kader van beheer en schadebestrijding. In beginsel wordt een dergelijke ontheffing slechts verleend aan erkende faunabeheereenheden, op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. De stichting Faunabeheereenheid Overijssel is een door Gedeputeerde Staten erkend samenwerkingsverband van jachthouders voor het hele grondgebied van Overijssel. De stichting heeft een faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 opgesteld dat door GS is goedgekeurd (Besluit van 12 maart 2019, kenmerk 2019/0047504).

Tot slot kunnen GS personen aanwijzen om de stand van een bepaalde diersoort te beperken, eventueel ook zonder toestemming van de grondgebruiker. Dit kan op basis van een opdracht voor populatiebeheer en een opdracht ter bestrijding van exoten. In de provincie Overijssel zijn personen aangewezen die in dienst van het waterschap de stand van muskusrat en beverrat beperken (zie paragraaf 5.4.21). Voor de bestrijding van bepaalde invasieve exoten (o.a. wasbeer en wasbeerhond is opdracht verleend aan speciaal geselecteerde Boa's (besluit van 16 februari 2021, kenmerk 2020/0342593). De nijlgans is een exoot die in de opdracht is aangewezen als soort die door jagers mag worden bestreden. De bestrijding maakt onderdeel uit van het goedgekeurde faunabeheerplan Overijssel 2019-2024. Verder zijn personen aangewezen die op last van politie een enkel dier mogen schieten indien deze een gevaar vormen voor de verkeersveiligheid³⁹. Tot slot is in 2018 door de provincie Overijssel aan een geselecteerde groep BOA's een opdracht (artikel 3.18 Wet natuurbescherming) verleend voor schieten van wilde zwijnen in het kader van de Afrikaanse Varkenspest. (ons kenmerk: 2018/0524664).

³⁹ Hier wordt ook onder verstaan het doden van aangereden ree, wild zwijn, damhert en edelhert

Situatie Bergvennen & Brecklenkampse Veld

In Bergvennen & Brecklenkampse Veld vindt jacht plaats conform de jachthuurovereenkomst. In Bergvennen & Brecklenkampse Veld vindt faunabeheer en schadebestrijding plaats in het hele gebied.

Beoordeling

Mogelijke negatieve effecten van jacht, faunabeheer en schadebestrijding op instandhoudingsdoelstellingen kunnen ontstaan door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten als gevolg van betreding⁴⁰. In het verleden, toen nog met lood werd geschoten, was van jacht ook verstoring door verontreiniging te verwachten. Sinds het gebruik van loodhagel is verboden, is dit uitgesloten⁴⁰.

Verstoring door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek

Wanneer bewust wordt ingegrepen in de soortensamenstelling kan dit direct effect hebben op soorten. Daarnaast zijn indirecte effecten mogelijk wanneer soorten zeldzaam worden en er een verschuiving plaatsvindt in het evenwicht in een ecosysteem. Er vindt in dit Natura 2000-gebied geen jacht, beheer of schadebestrijding plaats van soorten waarvoor een instandhoudingsdoel geldt, zodat een directe verandering van de soortensamenstelling is uitgesloten. Bij het faunabeheer en schadebestrijding kunnen soorten worden bestreden op basis van een landelijke of provinciale vrijstelling, op basis van een ontheffing of op basis van opdracht.

Uitgangspunt hierbij is dat dergelijke handelingen geen afbreuk mogen doen aan de gunstige staat van instandhouding van aangewezen soorten. Op deze wijze blijven populaties duurzaam behouden. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen door een verandering in populatiedynamiek zijn hierdoor uitgesloten.

Optische verstoring

Optische verstoring is een verstoringfactor die op kan treden bij jacht, beheer en schadebestrijding. Door de aanwezigheid van mensen en jachthonden en het geluid van gewerschoten kunnen diersoorten worden verstoord. Vooral vogels en middelgrote en grote zoogdiersoorten zijn gevoelig voor deze vorm van verstoring⁴⁰. Voor dit Natura 2000-gebied zijn geen vogels en habitatsoorten aangewezen die gevoelig zijn voor deze vormen van verstoring.

Wanneer jagers het gebied betreden kan optische verstoring van habitattypen optreden. Typische soorten, zoals weergegeven in de profielfragmenten, maken onderdeel uit van de habitattypen. Deze kunnen, afhankelijk van de soort, optisch verstoord worden. Echter, doordat jacht, faunabeheer en schadebestrijding plaatsvindt met een lage frequentie, waarbij gebiedsdelen slechts enkele dagen in het jaar worden bezocht, zijn significant negatieve effecten als gevolg van deze vorm van verstoring uitgesloten.

Verstoring door mechanische effecten

Uit de effectenindicator blijkt dat alle habitattypen in het algemeen gevoelig zijn voor mechanische effecten. Onder mechanische effecten vallen betreding en mechanische effecten door het rijden met machines over de habitattypen. Uiteraard leidt betreding door één of enkele personen tot minder verstoring dan het rijden met machines. Betreding van habitattypen kan leiden tot verstoring van de bodem en beschadiging van vegetatie. Bij jacht, faunabeheer en schadebestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op habitattypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op habitattypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden. Dit kan het geval zijn bij de habitattypen blauwgraslanden, kalkmoerassen, hoogveenbossen en de randen van de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen en zwakgebufferde vennen⁴⁰. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Voorwaarden

De activiteiten jacht, faunabeheer en schadebestrijding zijn beoordeeld met code geel: significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende

⁴⁰ Brenninkmeijer, A. van der Heide, Y. Oord, J.G. 2008. Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden. Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek. Rapport 1036. In opdracht van Provincie Gelderland. 89pp.;

voorwaarde: 'betreding ten behoeve van jacht, beheer en schadebestrijding is mogelijk, mits de habitattypen blauwgraslanden, kalkmoerassen, hoogveenbossen en de randen van de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen en zwakgebufferde vennen niet worden betreden. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden gecontinueerd: - Jacht; - Faunabeheer en schadebestrijding
------	---

5.4.21 Muskusrattenbestrijding

Beschrijving muskusrattenbestrijding

In en rond Bergvennen & Brecklenkampse Veld vindt bestrijding van muskus- en beverratten plaats. Hiervoor wordt het gebied betreden. Tijdens de trekperiodes van muskusratten (voorjaarsrek van februari tot en met april en najaarsrek van september tot en met november) wordt het gebied circa 1 keer in de week door 1 tot 2 personen bezocht om de vangmiddelen te plaatsen en te controleren. Dit gebeurt veelal lopend. Buiten de trekperiodes is de intensiteit van de bestrijding lager, de watergangen worden in de zomer en winter hooguit één keer geïnspecteerd.

Voor de bestrijding worden verschillende vangmiddelen gebruikt, namelijk:

- Loslaatkooien;
- Schijnduikers;
- Kooien voor duikers en afzettingen, en;
- Klemmen.

De eerste drie vangmiddelen worden gebruikt tijdens de trekperiodes. De rest van het jaar wordt gewerkt met klemmen die voor de hollen worden gezet.

Beoordeling

Mogelijke effecten van de muskus- en beverrattenbestrijding zijn: verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door betreding (in de effectenindicator wordt dit mechanische effecten genoemd) en verandering in populatiedynamiek (het daadwerkelijk veranderen van de omvang en opbouw van de populatie). Alle habitattypen in het gebied zijn gevoelig voor verstoring door mechanische effecten⁴¹, verstoring door geluid is niet van toepassing.

Muskus- en beverrattenbestrijding vindt in en rondom het Natura 2000-gebied zeer beperkt plaats (hooguit 1 keer per week door 1 tot 2 personen). Significant negatieve effecten als gevolg optische verstoring zijn dan ook op voorhand uit te sluiten; de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen komt niet in gevaar als gevolg van optische verstoring door de muskus- en beverrattenbestrijding. Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Bij muskus- en beverrattenbestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op vegetatietypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op vegetatietypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden. Gezien de intensiteit en frequentie waarmee betreding tijdens muskus- en beverrattenbestrijding plaatsvindt, kan in Bergvennen & Brecklenkampse Veld betreding tijdens deze activiteit alleen een knelpunt opleveren voor de habitattypen blauwgraslanden, kalkmoerassen, hoogveenbossen en de randen van de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen en zwakgebufferde vennen⁴⁰. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Rijden met een quad of een soortgelijk voertuig kan een negatief effect hebben op de natte habitattypen (verstoring door mechanische effecten). De bodems van deze habitattypen zijn gevoelig voor een dergelijke verstoring van de bodemstructuur. Uiteraard is het effect van het rijden met een quad groter dan het effect van betreding door enkele personen, daardoor zijn meer habitattypen gevoelig voor deze vorm van verstoring dan voor verstoring door betreding. De

⁴¹ Verandering van populatiedynamiek is bij de habitattypen niet aan de orde. De vegetaties (soortensamenstelling van planten) waaruit deze habitattypen bestaan worden niet aangetast door muskus- en beverrattenbestrijding. Ook worden de typische soorten van de habitattypen waarvoor dit Natura 2000-gebied is aangewezen niet bij de muskus- en beverrattenbestrijding gevangen.

volgende habitattypen zijn gevoelig voor verstoring door het rijden met een quad: blauwgraslanden, kalkmoerassen, hoogveenbossen, zeer zwakgebufferde vennen, zwakgebufferde vennen, vochtige heiden en pioniervegetaties met snavelbiezen. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen. Zolang niet met een quad of een soortgelijk voertuig over deze habitattypen wordt gereden, zijn negatieve effecten door bodemverstoring (verstoring door mechanische effecten) op deze habitattypen uitgesloten.

Conclusie

De activiteit muskus- en beverrattenbestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Het niet betreden van de habitattypen blauwgraslanden, kalkmoerassen, hoogveenbossen en de randen van de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen en zwakgebufferde vennen. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen;
- Het niet met een quad of een soortgelijk voertuig betreden van het gebied.

Conclusie muskusrattenbestrijding

Geel	De beschreven muskus- en beverrattenbestrijding kan onder de bovenstaande voorwaarden worden gecontinueerd.
------	---

5.5 Cumulatietoets

5.5.1 Wat is cumulatie

In de vorige paragrafen van dit Natura 2000-beheerplan zijn de bestaande activiteiten getoetst. Van belang is om niet alleen de effecten van de afzonderlijke bestaande activiteiten te beoordelen, maar ook het eventuele cumulatieve effect. Activiteiten die elk afzonderlijk kleine effecten hebben, kunnen gezamenlijk (in cumulatie) wel significante gevolgen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zogenaemde cumulatietoets is een verplicht onderdeel van het Natura 2000-beheerplan.

5.5.2 Beoordeling cumulatie in het Natura 2000-beheerplan

In de cumulatietoets is eerst bekeken welke bestaande activiteiten vanuit welke verstoringfactoren een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens is gekeken of de verschillende bestaande activiteiten met dezelfde verstoringfactoren, die individueel geen significant negatief effect hebben, samen wel significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben. In dat geval is sprake van een cumulatief effect.

Bij de beoordeling van cumulatieve effecten is gekeken naar:

- Effecten van bestaande activiteiten;
- Effecten van voorgenomen maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen.

5.5.3 Cumulatieve effecten

Uit de effectbeoordelingen van de bestaande activiteiten blijkt met name dat negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten en verdroging niet zonder voorwaarden uit te sluiten zijn. Dit zijn mechanische effecten als gevolg van de betreding van habitattypen of leefgebied voor beheermaatregelen, gedurende jacht, faunabeheer, schadebestrijding en muskus- en beverrattenbestrijding (al of niet met behulp van quads). Doordat het natuurbeheer zorgvuldig uitgevoerd wordt ten gunste van de habitattypen wordt mechanische schade aan de habitattypen voorkomen. Betreding van (betredingsgevoelige) habitattypen en leefgebieden gedurende jacht, faunabeheer, schadebestrijding en muskus- en beverrattenbestrijding is zeer beperkt en is in principe niet toegestaan. Ook het rijden met quads over gevoelige habitattypen tijdens muskus- en beverrattenbestrijding is niet toegestaan. Met inachtneming van de te nemen maatregelen en voorwaarden zijn cumulatieve effecten door betreding en andere mechanische effecten uit te sluiten.

Verdroging kan optreden door drainage of grond- en oppervlaktewaterwinning. Om negatieve effecten van deze activiteiten te voorkomen, zijn voorwaarden opgenomen om een toename van verdroging te voorkomen. Ook worden herstelmaatregelen getroffen voor behoud en herstel van

bepaalde habitattypen (onder andere hydrologische maatregelen). Maatregelen mogen geen toename van de drainerende werking van omliggende gronden veroorzaken en geen verlaging van het (grond)waterpeil. Onder deze voorwaarden worden significant negatieve effecten uitgesloten. Met inachtneming van de te nemen herstelmaatregelen of voorwaarden zijn cumulatieve effecten door verdroging eveneens uit te sluiten.

Geconcludeerd wordt dat cumulatieve effecten van bestaande activiteiten in combinatie met effecten van de voorgenomen maatregelen niet leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Enig voorbehoud hierbij zijn de resultaten van de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen onderzoeksopgaven (bijv. kleine grondwateronttrekkingen en drainage).

6 Instandhoudingsmaatregelen

6.1 Totstandkoming maatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op korte termijn (1^e beheerplanperiode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op langere termijn (2^e en 3^e beheerplanperiode, jaar 6 tot 18) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd.

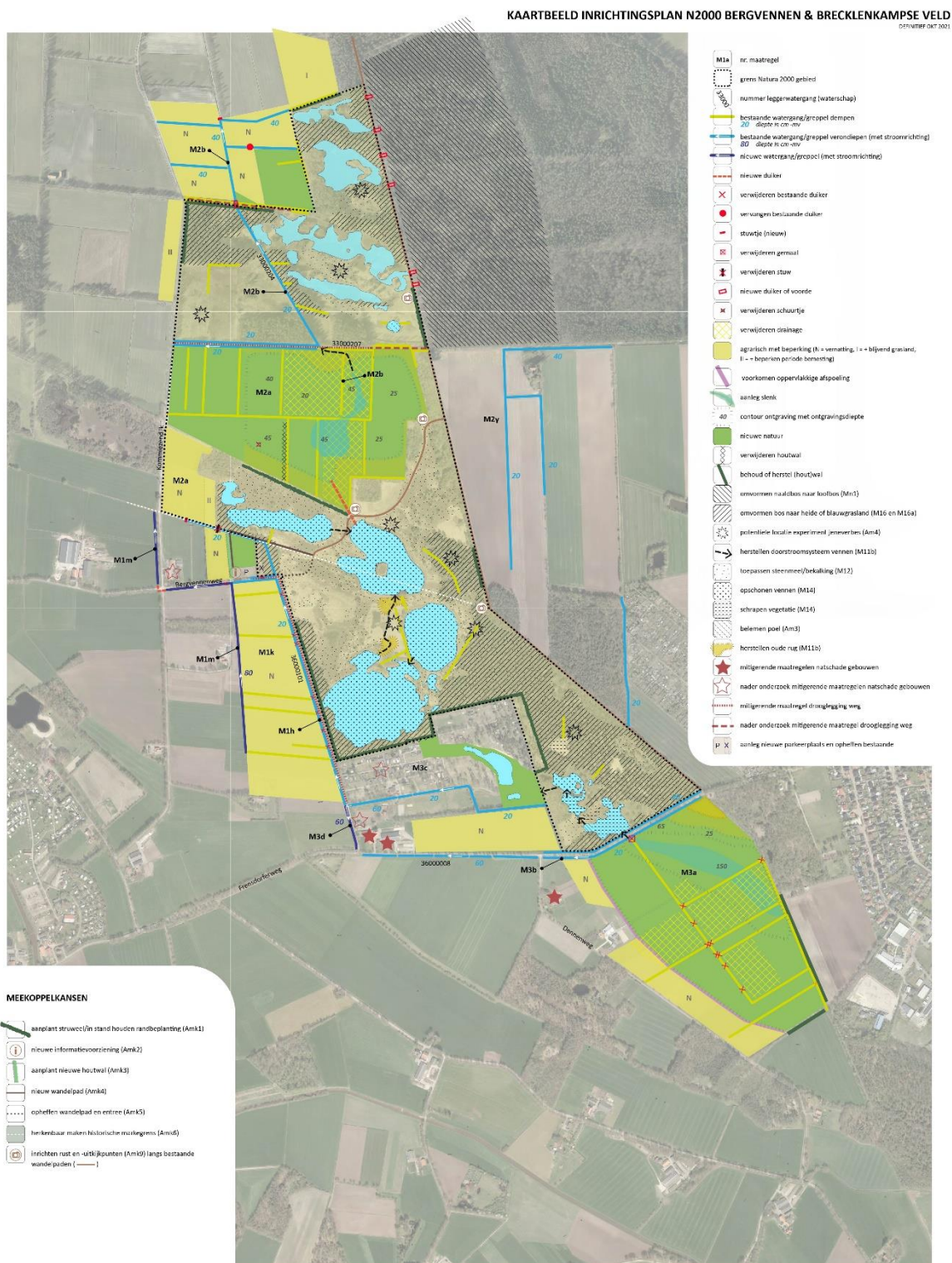
Voor Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld heeft de provincie Overijssel een gebiedsanalyse laten opstellen waarin de natuurdoelen zijn vastgelegd en welke herstelmaatregelen waar en wanneer nodig zijn. In 2016 en 2017 zijn deze maatregelen gevalideerd door de Unie van Bosgroepen in samenwerking met B-ware. Op basis van een landschapsecologische systeemanalyse voor het gebied¹¹ is een maatregelenpakket opgesteld voor de grondwaterafhankelijke habitattypen Zeer zwakgebufferde vennen (H3110), Zwakgebufferde vennen (H3130), Vochtige heiden (H4010A), Blauwgrasland (H6410), Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150), Heischrale graslanden (H6230) en Kalkmoerassen (H7320), waarvoor knelpunten zijn geformuleerd in de gebiedsanalyse.

B-ware heeft haar specialistische kennis ten aanzien van vennen ingebracht. Al vanaf begin jaren '90 wordt de waterkwaliteit van de Bergvennen gemonitord (door de Radboud Universiteit). Daarnaast heeft B-ware zich geconcentreerd op de beantwoording van de onderzoeksvragen gerelateerd aan bodemonderzoek, grondwaterkwaliteit en interne eutrofiëring. Zij heeft:

- fosfaatonderzoek uitgevoerd op (voormalige) landbouwgronden om potenties voor natuurontwikkeling in beeld te brengen;
- bodemonderzoek in reeds bestaande natuur gedaan om potenties voor verdere ontwikkeling van bestaande natuur in beeld te brengen;
- onderzoek uitgevoerd naar de grondwaterkwaliteit, om inzicht te krijgen in de mate van uitspoeling van onder meer nitraat en sulfaat uit landbouwgronden en bossen.

Ingenieursbureau Tauw heeft voor het gebied een actueel en gedetailleerd grondwatermodel opgesteld, dat een verfijning is van oudere modellen. In het model is ook het aanpalende Duitse grondgebied meegenomen. Alle informatie die beschikbaar is gekomen in de verschillende deelonderzoeken (door de Unie van Bosgroepen, B-ware en Aequator) is gebruikt om het grondwatermodel te toetsen en te verbeteren. Dit heeft geleid tot een model dat een zo goed mogelijke weergave geeft van de huidige situatie. Het model is gebruikt om te berekenen wat de effecten van de maatregelen op het grondwater zijn (waterstanden, kwelfluxen en duurlijnen), zowel binnen het natuurgebied als daarbuiten (effecten op omliggende landbouwgronden, wegen, erven etc.). Ook is met het grondwatermodel bepaald welke landbouwpercelen een hydrologische relatie hebben met het natuurgebied (stroombanen en isohypsenpatronen).

De maatregelen zorgen al met al voor een voldoende positief effect op de habitattypen in Bergvennen & Brecklenkampse Veld. De kwel, als belangrijkste criterium voor de habitattypen, neemt toe. De duur van de hoge waterstanden neemt eveneens toe en de gemiddelde grondwaterstanden stijgen. Negatieve effecten op het hydrologisch systeem als gevolg van het afgraven van gronden in de Landbouwenclave en het Lattropse veen zijn verzacht.

Figuur 6-1 Definitieve maatregelenkaart (zie ook bijlage 2 voor een groter formaat)

6.2 *Herstelmaatregelen*

Uit de tot nu toe uitgevoerde studies komt de ontwatering binnen het gebied en in de directe omgeving van het gebied naar voren als het grootste knelpunt. De onderzoeken die zijn uitgevoerd voor het Inrichtingsplan bevestigen dit. In het inrichtingsplan zijn verschillende maatregelen opgenomen om dit knelpunt te verminderen. De maatregelenkaarten zijn weergegeven in bijlage II (inrichtingsmaatregelen) en bijlage III (beheermaatregelen).

6.2.1 *Externe maatregelen ten behoeve van instandhoudingsdoelen*

De externe maatregelen zijn alle voor instandhouding van de habitattypen benodigde maatregelen op of buiten de Natura 2000-begrenzing, aan leggerwatergangen en binnen de begrenzing op percelen die momenteel geen natuur zijn (de landbouwenclave).

M1a Door het verondiepen in plaats van het dempen van watergang 33000204 (M2b) en het verondiepen van kavelsloten treedt beperkt vernatting op in het gebied ten noorden van het Brecklenkampse Veld. De maatregelen bestaan uit (1) het verondiepen van watergangen bij de landbouwgronden ten noorden van het Brecklenkampse Veld en (2) het dempen van grensslotten tussen het Brecklenkampse Veld en de landbouwpercelen.

M1h Verondiepen van waterloop 36000101 aan de rand van het Natura-2000 gebied tot 20 cm onder maaiveld.

M1k Verwijderen alle detailontwatering tussen Bergvennenweg en nieuwe watergang (maatregel M1m). Het ophogen van landbouwpercelen is een mitigerende maatregel die met de grondeigenaren besproken moet worden en nader uitgewerkt wordt in de realisatiefase. Ophogen kan maar heel beperkt, omdat er anders grondwaterinvloeden kunnen ontstaan richting de Bergvennen.

M1m Graven van een nieuwe leggerwatergang als vervanging van waterloop 36000101. De nieuwe watergang heeft in het landbouwgebied een diepte van maximaal 80 cm onder maaiveld. Dit is de maximale diepte die de watergang mag hebben om geen negatief effect te hebben op de habitattypen binnen de Bergvennen. De nieuwe waterloop watert af richting het noorden.

M2a Verwerven en natuurontwikkeling landbouwenclave voor het herstel van de waterhuishouding en het verwijderen van aanwezige ontwatering.
Het verwijderen van detailontwatering is nodig voor hydrologisch herstel van de habitattypen. Natuurontwikkeling in de landbouwenclave is op zichzelf niet noodzakelijk voor het hydrologisch herstel. Delen van de enclave worden echter te nat voor de landbouw. Dit, in combinatie met bemestingsbeperkende maatregelen, maakt dat voor de landbouwenclave natuurontwikkeling wordt ingezet om een goede uitgangssituatie te creëren voor uitbreiding van habitattypen.

M2b Het deels verondiepen van waterleiding 330024 tot 20 cm onder maaiveld en (verder noordelijk) naar 40 cm onder maaiveld. Op de grens met de landbouwenclave wordt deze watergang gedempt. Binnen het Brecklenkampse Veld wordt deze watergang verondiept naar 20 cm onder maaiveld. Buiten het Brecklenkampse Veld richting het noorden wordt deze watergang verondiept naar 40 cm onder maaiveld.

M2y Onderzoek naar effecten en mogelijke maatregelen Duitse waterlopen. Het grondwater stroomt vanuit het zuidoosten in noordwestelijke richting. Berekeningen met het grondwatermodel en de isohypsenpatronen laten zien dat de diepe landbouwonwateringssloten aan Duitse zijde 'trekken' aan deze grondwaterstroming en water afvoeren wat anders ten goede was gekomen aan de habitattypen in de Bergvennen en Brecklenkampse Veld. De watergangen hebben daarmee een verdrogend en dus negatief effect op de natuur. De reikwijdte van het effect van de watergangen aan Duitse zijde is onderzocht middels de verschillende scenario's in het iteratieve proces en heeft geleid tot een maatregel in het Inrichtingsplan, namelijk het verondiepen van enkele waterlopen. De twee noord-zuid gerichte sloten het dichtst bij de grens worden verondiept naar 20 cm onder maaiveld, zodat oppervlakkige afvoer van regenwater mogelijk blijft. De sloot op de grens met het bosgebied in het noorden kan een maximale diepte van 40 cm houden.
Iets zuidelijker ligt ten oosten van een bosje een watergang die in het zuiden loopt tot aan het grenspad. Ook deze watergang dient verondiept te worden naar 20 cm onder maaiveld. De maatregel kan op dit moment alleen met instemming van de eigenaar worden uitgevoerd.

M3a Het verwerven, opnieuw inrichten en vernatten van het landbouwgebied ten zuidoosten van Bergvennen. De detailontwatering wordt verwijderd/gedempt en er wordt een slenk gegraven voor het herstel van de zuidelijke vennen (De aanleg van een slenk in het Lattropse Veen is een aanvullende maatregel. Om uit-/afspoeling van nutriënten naar de slenk te voorkomen wordt de bemesting beeindigd en wordt de overmaat aan voedingsstoffen actief uitgemijnd. Hierdoor kan het overgrote deel van het gebied in de toekomst niet meer landbouwkundig worden gebruikt en krijgt het een natuurbestemming. Alleen een smalle zone langs de Dennenweg heeft geen invloed, omdat het aan de westzijde van de waterscheiding ligt: hier kan landbouwkundig gebruik, zij het met beperkingen, worden voortgezet.

M3b Verondiepen van waterloop 36000008 tot 20 en 60 cm onder maaiveld. De overgang van 20 cm naar 60 cm vindt niet abrupt plaats, maar geleidelijk van de hoek van het Natura 2000-gebied tot de Dennenweg. Of de duiker onder de Dennenweg kan blijven liggen of moet worden aangepast wordt bij de voorbereiding van de realisatie beoordeeld.

M3c Verminderen ontwatering en tegengaan natschade op de camping als gevolg van maatregel **M1h en M3b**. Welke maatregelen op de camping nodig zijn is mede afhankelijk van de vraag in welke mate vernattingsmaatregelen in de omgeving zullen doorwerken op de camping. Ook worden de effecten van het ven op de camping onderzocht. Indien nodig worden negatieve effecten op de natuur hersteld.

M3d Vervangende afwatering om het dempen van waterloop 36000101 (maatregel M1h) te compenseren. De waterloop is nodig om te zorgen dat de camping (zie ook maatregel M3c) en een aangrenzend landbouwperceel een afwatering blijven houden. Het gaat om de aanleg van een open watergang met een diepte van maximaal 60 cm onder mv. De watergang wordt naar het zuiden toe verbonden met watergang 36000008.

M3e Verminderen ontwatering op het landbouwperceel direct ten zuiden van de camping door aanpassen van de waterloop op de grens met de camping (zie ook M3c). Onderzoeken of een mitigerende maatregel om natschade op het perceel tegen te gaan zinvol is.

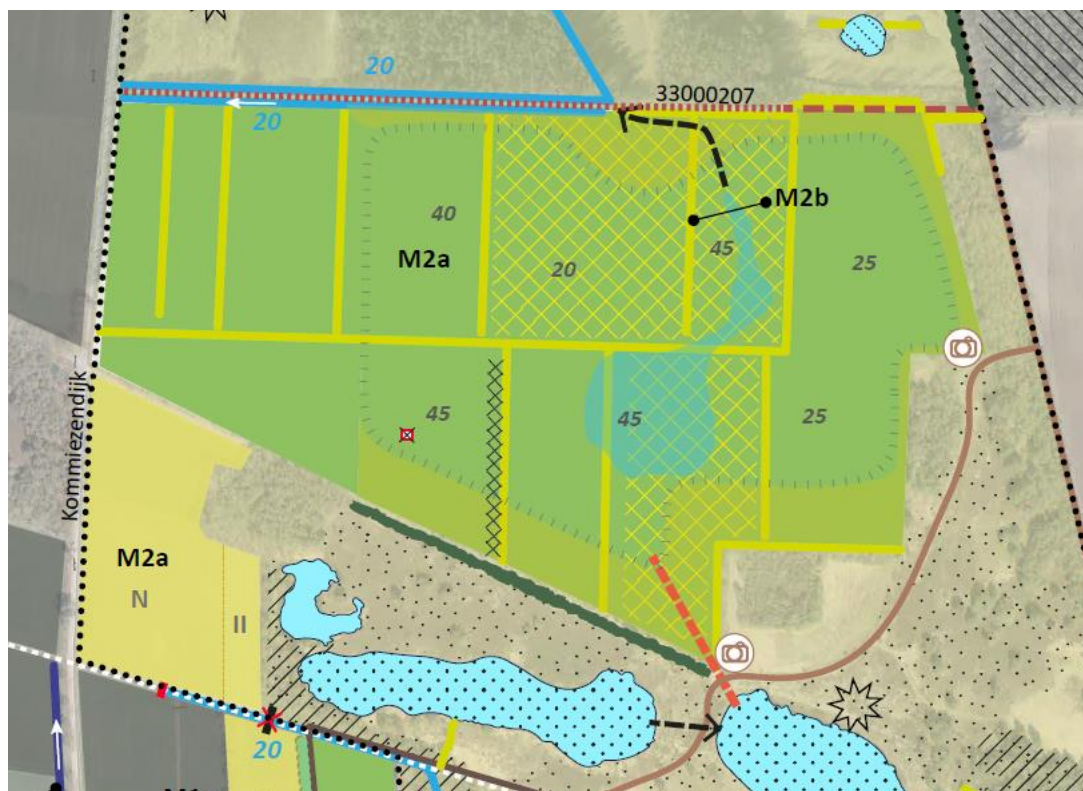
M3x Onderzoek naar hydrologische effecten en potenties voor natuurontwikkeling in gebied ten zuidoosten van Bergvennen. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een maatregel: aanleg van een slenk in het Lattropse Veen, waardoor gebufferd grondwater in de slenk aan het oppervlak komt en vervolgens kan worden doorgevoerd naar de zuidelijke vennen. Tot de jaren 50 van de vorige eeuw lag er in het Lattropse Veen een kralensnoer van zwakgebufferde vennen. Hoewel de vennen als gevolg van verdere landbouwkundige inrichting van het gebied zijn verdwenen en het niet duidelijk is of deze venbodems in de diepere ondergrond (onder de 1,50 m min mv) nog aanwezig zijn, is het onderliggende systeem van grondwaterstromen nog aanwezig. Dit is aangetoond met het nieuwe grondwatermodel. Bovendien geeft het huidige landbouwkundige afwateringssysteem van diepe sloten en het gemaal aan de Frensdorferweg aan, dat hier (in de winter) een significante aanvoer van grondwater is. De nieuwe slenk wordt grotendeels gevoed door grondwater, maar er zal ook water toestromen vanaf de flanken (zowel oppervlakkig als via ondiepe grondwaterstromen). Aangezien de percelen landbouwkundig in gebruik zijn (geweest) is het noodzakelijk om de voedselrijke toplaag actief uit te mijnen en bemesting binnen het beïnvloedingsgebied te stoppen.

Figuur 6-2 inrichting Lattropse Veen

6.2.2 Externe maatregelen ten behoeve van uitbreidingsdoelen

Alhoewel natuurontwikkeling in de landbouwenclave geen doel op zich is, leiden de maatregelen die daar nodig zijn tot grote landbouwkundige beperkingen. In combinatie met het feit dat landbouwenclave een zeer geschikte locatie is voor uitbreidingsdoelstellingen, is er voor gekozen deze gronden om te vormen tot natuur. De mogelijkheid om hiermee de verbinding tussen de Bergvennen en het Brecklenkampse Veld en hiermee het natuurgebied als totaal robuuster te maken en een betere uitwisseling van soorten tussen beide deelgebieden mogelijk te maken hebben hierin meegespeeld. In dit gebied worden de instandhoudingsdoelen en uitbreidingsdoelen tegelijkertijd gerealiseerd. Het stoppen van agrarisch gebruik in combinatie met vernatting leidt tot een grotere beschikbaarheid en nalevering van nutriënten met verruiging tot gevolg. Voor natuur zet dit ongewenste ontwikkelingen in gang met massale vestiging van soorten als Pitus. Daarom wordt de fosfaatrijke toplaag in fases afgegraven, waarna deze weer wordt opgevuld met leemarm, humus- en nutriëntenarm fijn zand. Het, aanvullend aan hydrologische maatregelen, ontgraven ten behoeve van de ontwikkeling voor habitattypen wordt voor alle natuurtypen gedaan die potentie hebben in de enclave. De ontgravingsdiepte varieert van 20 tot 45 cm. Een bestaande houtwal binnen de landbouwenclave wordt verwijderd.

Figuur 6-3 Inrichting landbouwenclave

6.2.3 Interne maatregelen

Interne maatregelen zijn alle maatregelen binnen de Natura 2000-begrenzing en bestaande natuur. **M11a** Inlaat van opgepompt grondwater. In 1993 is bij herstelmaatregelen voor de vennen een pomp geïnstalleerd om basenrijk grondwater te kunnen oppompen en in te laten in het zuidelijk gelegen Rietven. Indertijd heeft dit geleid tot een sterke verbetering en herstel van de vennen. De laatste jaren is het niet meer nodig geweest om basenrijk grondwater op te pompen, omdat de kwaliteit van het water in de vennen goed was. Experts verwachten dat het oppompen van grondwater ook in de toekomst niet meer nodig zal zijn. Toch wil men kunnen ingrijpen wanneer uit monitoring van de waterkwaliteit van de Bergvennen blijkt dat ingrijpen door het inlaten van opgepompt, basenrijk grondwater, noodzakelijk is. Daarom blijft de voorziening gehandhaafd. De aanleg van een slenk zorgt voor aanvoer van basenrijk water naar de zuidelijke vennen. Wanneer na monitoring in de toekomst blijkt dat de chemische samenstelling van het water in de zuidelijke

vennen van een voor zeer zwak gebufferde venen goede kwaliteit is kan overwogen worden een doorstroming richting het Rietven te realiseren. Vooralsnog wordt dit niet nodig geacht voor de instandhouding van de noordelijke venen.

M11b Optimaliseren afwatering venen (herstel doorstroomsysteem venen onderling). Deze maatregel bestaat uit het herstellen van bestaande en/of het aanleggen van nieuwe verbindingen tussen de venen en de afwatering van het laagst gelegen ven naar de omgeving. De maatregel omvat een pakket aan civieltechnische kunstwerken (duikers, stuw-, afsluit- en doorspuitputten) en grondwerk (herstellen van het oorspronkelijke reliëf (enkele kleine slenken en herstel van een grondwal).

M12 Het intrekgebied wordt éénmalig behandeld met steenmeel (in plaats van kalk). Steenmeel bevat in tegenstelling tot kalk een veelzijdig palet aan mineralen en sporenelementen en brengt daardoor de bodem meer in balans. De maatregel wordt uitgevoerd rondom de venen, op plekken waar bos gekapt wordt en in heidegebied waar mineralenonderzoek heeft aangetoond dat deze maatregel nodig is. Dit is een groot deel van het totale areaal van de Bergvenen en het Brecklenkampse veld.

M14 Het opschonen van venen en het schrappen van vegetatie in de zuidelijke venen. De maatregel is vooral noodzakelijk voor de ontwikkeling van venvegetaties met o.a. waterlobelia en oeverkruid. De maatregel is structureel, maar de verwachting is dat na uitvoering van de overige maatregelen, deze maatregel minder vaak hoeft te worden uitgevoerd dan in de huidige situatie. Effect is dat versnelde successie door verhoogde stikstofdepositie wordt tegengegaan.

M15 Plaggen (of strooisel verwijderen, evt. in combinatie met eenmalige bekalking). Het doel van deze maatregel is de voor vochtige heide kenmerkende mozaïekstructuur terug te brengen, daar waar deze is verdwenen. Ook worden zo ernstig vergraste delen weer vrijgemaakt van Pijpenstrootje en bevordert de maatregel de kieming en groei van gebiedskarakteristieke plantensoorten als jeneverbes, rode/blauwe bosbes en (korst)mossen. Plaggen is een maatregel om de verhoogde ophoping van stikstof tegen te gaan en een deel van het opgehoopte stikstof af te voeren. Plaggen kan echter ook nadelige effecten hebben op de soortenrijkdom en de structuurvariatie in heide. Plaggen vindt uitsluitend plaats op basis van de monitoringsresultaten van de vegetatieontwikkeling ter plaatse. Mocht de vegetatieontwikkeling hiertoe aanleiding geven dan wordt overgegaan tot kleinschalig plaggen.

M16 en M16a Verwijderen van opslag van struiken en bomen in de zuidoostelijke hoek van de Bergvenen (1 x per 5 à 10 jaar) en verwijderen ongewenste vegetatie. Deze maatregel is in het inrichtingsplan vertaald in maatregel 19 "omvormen bos naar heide of blauwgrasland" en behelst een groter gebied dan alleen de zuidoostelijke hoek van de Bergvenen. De maatregel is tevens aangevuld met maatregel 20 "omvormen naaldbos naar loofbos" in het bosgebied ten oosten van het Brecklenkampse Veld (Duits grondgebied). Deze maatregelen hebben het tegengaan van verdroging, herstel van de vochtthuishouding en betere werking van lokale hydrologische systeempjes tot doel. De bestaande houtopstanden worden gedomineerd door grove den en onttrekken jaarrond veel water aan de bodem.

M17 Drukbegrazing bij Jeneverbesstruwelen en uitrasteren jonge kiemplanten. Deze beheermaatregel verbetert het inwerken van zaden, waardoor kiemingsomstandigheden verbeteren. Het is van wezenlijk belang om terreindelen met jonge kiemplanten uit te rasteren. Dit is als maatregel in het Inrichtingsplan uitgewerkt.

M20 nestbehandeling of verjagen van ganzen, al dan niet met afschot. Deze maatregel moet vermesting van de Zeer zwakgebufferde venen door ganzenmest voorkomen. Dit is nodig om vorming van flab, veelstengelige waterbies en veenmossen door de stijging van nutriëntgehalten in de voedselarme venen te voorkomen. Bij verjagen door gebruik van het geweer is hiervoor een ontheffing van de provincie nodig. Jaarlijks dient beoordeeld te worden of M18 uitgevoerd moet worden.

6.2.4 Bemestingsmaatregelen

Op basis van risico's van stikstof en fosfaat zijn met de bemestingsmaatregelenwijzer per (huidig) agrarisch perceel of perceelgedeelte (binnen het invloedsgebied van de bemesting) benodigde maatregelen berekend. Hierbij is uitgegaan van de toekomstige hydrologische situatie (na uitvoering

hydrologische maatregelen), inclusief de beoogde natuurinrichting van de landbouwenclave en het Lattropse Veen.

Figuur 6-4 bemestingsmaatregelen na herinrichting van de landbouwenclave en het Lattropse Veen

6.2.5 Effecten op habitattypen

Hydrologische maatregelen

De effecten van de hydrologische maatregelen zijn met het grondwatermodel berekend. Naast dempen of verondiepen van watergangen is ook de boskap hierbij meegenomen. De effecten van boskap worden beschreven bij overige maatregelen (5.1.2). Bij de berekeningen zijn, naast een gebiedsdekkende analyse voor kwel, GVG en GLG, op zes puntlocaties de effecten beoordeeld. Deze puntlocaties zijn gekozen in de kwetsbare habitattypen. Vier locaties liggen in Brecklenkampse Veld (blauwgrasland (2x), zwakgebufferde vennen en kalkmoeras) en twee in Bergvennen (vochtige heide en pioniersvegetaties met snavelbiezen).

Alle habitattypen liften mee met de maatregelen die worden genomen om de meest kwetsbare te herstellen. Het maatregelenpakket zorgt voor een voldoende positief effect op de habitattypen in Bergvennen & Brecklenkampse Veld. De kwel als belangrijkste criterium voor de habitattypen neemt toe. De duur van de hoge waterstanden neemt eveneens toe als tweede belangrijke criterium. De GVG en GLG stijgen met als gevolg dat het doelgat dat er eerder was voor de GLG wordt gedicht.

Toepassen steenmeel

Het toepassen van steenmeel zal de samenstelling van de nutriëntenhuishouding in de bodems verbeteren waardoor de stikstofgevoeligheid afneemt. Deze toepassing is een wens van Landschap Overijssel en is nog in onderzoek. Het alternatief is bekalken (maatregel Gebiedsanalyse). B-ware adviseert een combinatie omdat kalk de verzuring bestrijdt en zeoliet (steenmeel) sterk stikstof bindt (en daarmee uitspoeling tegengaat).

Opschonen vennen

Met het opschonen van de venoeveren wordt versnelde successie door verhoogde stikstofdepositie tegengegaan. Het opschonen van de Bergvennen is vooral noodzakelijk voor de ontwikkeling van venvegetaties met o.a. Waterlobelia en Oeverkruid die door de aanwezigheid van slib en dikke dichte veenmospakketten niet tot ontwikkeling kunnen komen.

Plaggen

Plaggen is een maatregel om opgehoopte stikstof af te voeren. Door kleinschalig te plaggen keert de voor vochtige heide kenmerkende mozaïekstructuur terug, daar waar deze is verdwenen. Ook worden ernstig vergraste delen weer vrijgesteld van Pijpenstrootje. Herkolonisatie van de geplagde delen door o.a. jeneverbes, rode/blauwe bosbes en (korst)mossen wordt hierdoor bevorderd. Plaggen kan echter ook nadelige effecten hebben voor aanwezige flora en fauna. Daarom dient plaggen slechts op zeer beperkte schaal toegepast te worden.

Verwijderen opslag, struiken en bomen (zuidoosthoek Bergvennen)

De omvorming van (naald)bos naar heide met verspreid voorkomende loofbomen zorgt voor grote effecten op de grondwateraanvulling (ca. 80% meer aanvulling op deze locaties). Dit zorgt voor een grotere opbolling van de grondwaterstand in de dekzandruggen en daardoor minder (en kortere) droogte en langer toeleverend grondwater richting de vennen. Daarnaast kan met het verwijderen van bos het areaal Droge Heide (H4030), Natte Heide (H4010a) en Jeneverbesstruwelen (H5130) zich uitbreiden. Jonge kiemplanten van Jeneverbessen krijgen een kans zich te vestigen en te ontwikkelen tot volwaardige struiken.

Verwijderen van Bos (oosten Brecklenkampse veld)

Met het verwijderen van bos (Mn1 en M16) wordt herstel van de vochthuishouding, voornamelijk de aanvulling van grondwater, in het gebied beoogd. Aangezien de huidige bossen veel water verdampen, waarbij naaldhout jaarrond water verdampt, is er de verwachting (conform de Gebieds- en Systeemanalyse Bergvennen & Brecklenkampse Veld) dat meer water in de hogere ruggen (voormalige bos) kan intrekken en kan uittreden in en rondom de vennen en Blauwgraslanden als basenrijk kwelwater. Verwijderen van bos is dus vooral een hydrologische maatregel en meegenomen in de doorrekening van de scenario's in het grondwatermodel. Daarnaast kunnen als gevolg van de maatregel vegetaties met heide en graslandtypen zich ontwikkelen op de voormalige bosgronden en vindt een directe uitbreiding plaats van voornamelijk het habitatype Droge Heide (H4030) en in mindere mate Natte heide (H4010A). Jeneverbesstruwelen (H5130) en Heischraal grasland (H6230) breiden zich incidenteel uit tussen de andere habitattypen.

Peilfluctuaties (door herstel door- en afstroomsysteem)

Effect is dat het mogelijk wordt om water af te voeren bij te lange hoge waterstanden zodat deel venoever (zone waterlobelia) droog kan vallen. Dit heeft tot effect dat de waterlobelia zich goed kan ontwikkelen (en niet wordt weggeconcentreerd door veenmossen)

Herstelmaatregelen jeneverbes

Het vrijstellen van de bestaande struwelen zorgt ervoor dat bestaande struwelen de kans hebben zich te handhaven in het gebied. Hiermee wordt behoud van het bestaande areaal (0,2 ha) beoogd. Het actief verzamelen, bewaren en uitzaaien van zaden zorgt samen met het uitvoeren van aanvullende bodembewerkingen voor de ontwikkeling van jonge struwelen. Hierdoor blijft het habitatype Jeneverbesstruwelen (H5130) voor de lange termijn behouden (instandhouding) voor het gebied de Bergvennen.

Tabel 6.1 Samenvattende tabel herstelmaatregelen op gebieds- en habitattypeniveau

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
M01a compenseren van vernatting of verwerven landbouwgrond ten noorden van Brecklenkampse Veld <i>Betreft natschade door M02b. Door wijziging van maatregel M2b is natschade beperkt dan eerder gedacht. Kavelsloten in het gebied worden verondiept.</i>	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H6230	Heischrale graslanden	●●●	1 – 5	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1 – 5	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	> 10	± 23,3 ha	Eenmalig (2)
M01h verondiepen tot 20 cm-mv van waterloop 36000101	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H6230	Heischrale graslanden	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 1,5 km	Eenmalig (2)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	> 10	± 1,5 km	Eenmalig (2)
M01k verwijderen van alle detailontwatering tussen Bergvennenweg en nieuwe watergang (M1m). <i>Ophogen landbouwgronden is een maatregel die in de realisatiefase met betreffende grondeigenaar wordt afgestemd en evt. uitgewerkt.</i>	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H6230	Heischrale graslanden	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	> 10	± 0,3 ha	Eenmalig (2)
M01m aanleg vervangende leiding (ten	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
behoefte van herstel waterhuishouding) <i>Hangt samen met M01h.</i>	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	± 1,1 km	Eenmalig (2)
M01x uitwerken maatregelen gericht op vermindern ontwatering in de directe omgeving	H3110	Ze zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M02a verwerven en natuurontwikkeling landbouwgebied binnen begrenzing Het verwijderen van detailontwatering is nodig voor hydrologisch herstel van de habitattypen <i>Habitattypen kunnen profiteren van nieuwe natuurontwikkeling.</i>	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H3110	Ze zwakgebufferde vennen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	± 29,6 ha	Eenmalig (1)
M02b dempen en verondiepen van	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
waterleiding 330024 (ten behoefte van herstel waterhuishouding) Het gedeelte van M2b binnen de landbouwenclave wordt gedempt. Overige deel verondiept tot 20 cm-mv + verder naar noorden verondiepen tot 40 cm-mv	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1 – 5	± 0,8 km	Eenmalig (1)
M02x inrichtingsplan op basis bodemkundig onderzoek	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M02y onderzoek naar effecten en mogelijke maatregelen Duitse waterlopen	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M03a verwerven, opnieuw inrichten en vernatting landbouwgebied ten zuidoosten van Bergvennen Detailontwatering wordt gedempt en er wordt een slenk gegraven t.b.v. herstel zuidelijke vennen	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 34,1 ha	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 34,1 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 34,1 ha	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 34,1 ha	Eenmalig (1)
M03b verondiepen tot 20 en 60 cm- mv ontwateringssloot ten zuiden van gebied	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 1,3 km	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 1,3 km	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 1,3 km	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 1,3 km	Eenmalig (1)
M03c verminderen ontwatering en tegengaan natschade op camping Watergang ten zuiden van de camping wordt verondiept tot 20 en 60 cm-mv	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 13 ha	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 13 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 13 ha	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 13 ha	Eenmalig (1)
M03d vervangende afwatering camping en aangrenzende landbouwperceel <i>Hangt samen met M01h</i>	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	± 0,1 km	Eenmalig (1)
M03d vervangende afwatering camping en aangrenzende landbouwperceel <i>Hangt samen met M01h</i>	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	± 0,1 km	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	± 0,1 km	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	± 0,1 km	Eenmalig (1)
M03e verminderen ontwatering en tegengaan natschade op landbouwperceel	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 5,6 ha	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 5,6 ha	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
ten zuiden van de camping	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1 – 5	± 5,6 ha	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 5,6 ha	Eenmalig (1)
M03x onderzoek naar hydrologische effecten en potenties voor natuurontwikkeling in gebied ten zuidoosten van Bergvennen	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M11a (handhaven) inlaat opgepompt grondwater	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	1 st.	Eenmalig (1,2,3)
M11b optimaliseren afwatering vennen	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	± 12,89 ha	Cyclisch (1,2,3)
M12 intrekgebied wordt eenmalig behandeld met steenmeel (geen kalk) Steenmeel bevat een veelzijdig palet aan mineralen en sporenelementen en brengt daardoor de bodem meer in balans <i>Opp/locatie afhankelijk van habitattypekaart</i>	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●	1 – 5	± 12,89 ha	Eenmalig (1,2,3)
M14 opschonen vennen <i>abiotisch effect <1 jaar</i>	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 12,89 ha	Eenmalig (1, 2,3)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1 – 5	± 5 ha	Eenmalig (1, 2,3)
M15 plaggen (eventueel in	H6230	Heischrale graslanden	●●●	5 – 10	± 2,20 ha	Cyclisch (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
combinatie met eenmalige bekalking / toepassing steenmeel) <i>abiotisch effect <1 jaar</i>						
M15 plaggen (eventueel in combinatie met eenmalige bekalking / toepassing steenmeel)	H6230	Heischrale graslanden	●●●	5 – 10	± 2,20 ha	Cyclisch (2,3)
	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	●●	1 – 5	± 0,02 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●	1 – 5	± 5,65 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●●	1 – 5	± 17,62 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	●●●	1 – 5	± 2,75 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H7230	Kalkmoerassen	●●	< 1	± 0,28 ha	Cyclisch (1,2,3)
M1 plaggen (of strooisel verwijderen) (eventueel in combinatie met bekalking / toepassing steenmeel)	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	1 – 5	± 0,20 ha	Cyclisch (1,2,3)
M16a verwijderen opslag struiken en bomen zuidoostelijke hoek Bergvennen (1x/5- 10 jaar) (opslag verwijderen, dunnen en/of vrijzetten oevers) <i>Opp/locatie afhankelijk van habitattypekaart</i>	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	●●●	< 1	± 0,02 ha	Cyclisch (1,2,3)
M16a verwijderen opslag struiken en bomen zuidoostelijke hoek Bergvennen (1x/5- 10 jaar) (opslag verwijderen, dunnen en/of vrijzetten oevers)	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	± 12,89 ha	Eenmalig (1,2,3)
	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	± 5 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●	< 1	± 5,65 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H4030	Droge heiden	●●	< 1	± 17,62 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H5130	Jeneverbesstruwelen	●	< 1	± 0,20 ha	Cyclisch (1,2,3)
M17 begrazen (drukbegrazing)	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●	1 – 5	± 5,65 ha	Cyclisch (1,2,3)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
(maatregel vervalt voor 34,1 ha H5130)	H5130	Jeneverbesstruwelen	●●●	1 – 5	± 0,20 ha	Cyclisch (2,3)
M17 begrazen (drukbegrazing) <i>Effect op structuur is groot (op afvoer stikstof klein)</i>	H4030	Droge heiden	●	1 – 5	± 17,62 ha	Cyclisch (1,2,3)
M17 begrazen (drukbegrazing) <i>Opp/locatie afhankelijk van habitattypekaart</i>	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	●●●	< 1	± 0,01 ha	Cyclisch (1,2,3)
M18 maaien	H6230	Heischrale graslanden	●●	5 – 10	± 2,20 ha	Cyclisch (1)
	H6410	Blauwgraslanden	●●	1 – 5	± 3,38 ha	Cyclisch (1)
M19 onderzoek naar trend in areaal en kwaliteit van nieuw aangewezen habitattypen	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M20 nestbehandeling of verjagen van ganzen, al dan niet met afschot	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●●	< 1	Niet van toepassing	Jaarlijks
Mn2 herstellen van de afwatering tussen de Bergvennen onderling en afwatering op westelijke sloot 3600000101 of nieuwe waterloop ten westen	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	●●	1-5	± 12,89 ha	Eenmalig (1)
Mn1 omvormen naaldbos naar loofbos ten oosten van het Brecklenkampse veld in combinatie met het aanpassen van greppels zodat deze richting Nederland gaan afwateren	H3130	Zwakgebufferde vennen	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)
	H6230	Heischrale graslanden	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)
	H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)
	H4030	Droge heiden	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)
	H7230	Kalkmoerassen	●●●	1-5	± 34 ha	Eenmalig (1)

Legenda:

- * klein
- matig
- groot
- ** De responstijd is de tijd waarvan verwacht wordt dat de maatregel effect zal hebben:
<1jr; 1 tot 5 jr; 5 tot 10 jr; 10 jr of langer
- *** De frequentie, per tijdvak van zes jaar, is eenmalig of cyclisch

6.2.6 Maatregelen voor VHR-soorten

Er zijn geen instandhoudingsdoelstellingen voor VHR-soorten in Bergvennen & Brecklenkampse Veld en daarmee is het vanuit Natura 2000 niet noodzakelijk om hiervoor maatregelen te treffen.

6.2.7 Interactie herstelmaatregelen met andere habitattypen en -soorten

De maatregelen ter behoud en verbetering van de habitattypen hebben geen negatieve gevolgen voor andere habitattypen. Het gehele (water-)systeem wordt hersteld. Elk habitatype heeft zijn eigen plaats binnen dit systeem, waaronder ook de habitattypen H3160 Zure Vennen en H91D0 Hoogveenbossen, die ook baat hebben bij hydrologische herstel. De te dempen en verondiepen wateren bevatten geen habitattypen. Aandachtspunt is dat de te kappen opslag geen deel uitmaakt van het habitatype H91D0 Hoogveenbossen. Wel dient logischerwijs bij de uitvoering van de maatregelen rekening gehouden te worden met de aanwezige habitattypen, bijvoorbeeld bij aan- en afvoerroutes van materieel.

6.3 Overige maatregelen

Algemeen onderzoek kleine grondwateronttrekkingen

In samenwerking met waterschappen en belanghebbende partners wordt onderzoek gedaan naar gebiedsspecifieke effectafstanden van (drainage en) kleine agrarische onttrekkingen rondom de Overijsselse Natura 2000-gebieden met als doel:

- Bescherming van natuur binnen bestaande juridische kaders met minimale beperking van activiteiten en een zo klein mogelijke onderzoeksplicht;
- Eenduidige uitwerking van het beleid op basis van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en Waterwet;
- Zoveel mogelijk eenduidigheid voor ondernemers voor onttrekkingen en drainage rondom Natura 2000-gebieden.

6.4. Effecten tijdens uitvoeringsfase

Het totale maatregelenpakket dient het behalen van de behoud-, verbeter- en uitbreidingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Uit paragraaf 6.2.6 blijkt dat de maatregelen een positief effect hebben op de habitattypen en de instandhoudingsdoelstellingen. Op dit moment is nog niet concreet te zeggen op welke wijze de uitvoering plaats gaat vinden en of hierdoor negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden.

Begin 2020 is de Spoedwet Aanpak Stikstof in werking getreden. Deze wet bevat onder meer een vrijstelling van vergunningplicht voor projecten die *direct verbandhouden met of nodig zijn voor* het beheer van een Natura 2000-gebied. Aan deze wettelijke vrijstelling, die geldt boven provinciale regelingen over dit onderwerp, zijn in beginsel geen voorwaarden verbonden. Ondanks de vrijstelling, blijft de zorgplicht van kracht. In dat kader is het aan te raden een ecologisch werkprotocol op te stellen voor de uit te voeren werkzaamheden, op het moment dat deze in detail bekend zijn.

In het kader van een goede samenwerking én vanwege de algemene zorgplicht in de Wnb wil de provincie voorafgaand aan de uitvoering graag door de terreinbeheerders over de uitvoering worden geïnformeerd. Dit kan door een informerende mail aan meldpunt@overijssel.nl met onderstaande informatie:

- Aanhef Informatie vrijgestelde Natura 2000-herstelmaatregelen;

- Contactgegevens voor als er vragen zijn over de werkzaamheden of wanneer een derde hierover contact opneemt met de provincie;
- Korte samenvatting van de werkzaamheden (wie, wat, waar en wanneer);
- Kaart waarop de werkzaamheden zijn weergegeven met legenda (geen vlakken, maar details)
- Inrichtingsplan of planuitwerking of korte notitie waarin is aangegeven dat aan de voorwaarden wordt voldaan. Let hierbij op dat (privacy)gevoelige informatie niet wordt aangeleverd.
- Natuurtoets/effectbeoordeling (behorende bij planuitwerking), geen aeriusberekening;
- Ecologisch werkprotocol;

7 *Sociaal-economisch perspectief*

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan en het bepalen van de daarin opgenomen maatregelen is het uitgangspunt dat negatieve sociaal-economische effecten zo veel mogelijk worden voorkomen. In dit hoofdstuk gaan we in op de sociaal-economische gevolgen van de in het Natura 2000-beheerplan opgenomen maatregelen en de sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening. Tenslotte wordt kort ingegaan op de waarde van het Natura 2000-gebied voor andere functies dan natuur.

7.1 *Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen*

Een belangrijk deel van de maatregelen in dit Natura 2000-beheerplan komt voort uit het – inmiddels vervallen – PAS. Zoals al eerder aangegeven worden deze maatregelen, ondanks het vervallen van het PAS, uitgevoerd. De natuurherstelmaatregelen in dit beheerplan zijn een combinatie van de oude PAS-maatregelen en andere herstelmaatregelen.

Bij de invulling van deze maatregelen en het maken van de benodigde afspraken streeft Gedeputeerde Staten naar het hand in hand gaan van natuur en economie, ter voorkoming van negatieve effecten op de werkgelegenheid en/of de leefbaarheid. Mocht onverhoopt schade bij belanghebbenden ontstaan dan kan een beroep worden gedaan op schadeloosstelling (zie hiervoor paragraaf 8.4.2).

7.2 *Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening*

Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. Uit dat hoofdstuk blijkt of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden gecontinueerd.

7.2.1 *Nieuwe activiteiten*

Voor toekomstige activiteiten geldt het vergunningstelsel op grond van de Wet natuurbescherming (zie ook hoofdstuk 9). Als een activiteit mogelijk significante effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is een Wnb-vergunning nodig. Deze vergunningplicht geldt niet alleen binnen het Natura 2000-gebied maar ook daarbuiten. Uit een passende beoordeling moet blijken of een vergunning kan worden verleend. Een vergunningprocedure kan vaak sneller worden doorlopen als in een vroeg (plan)stadium van een project rekening wordt gehouden met mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden. Door 'natuurinclusief' denken kan een project vaak zo vorm worden gegeven dat significante effecten op de natuurwaarden kunnen worden voorkomen. Met deze werkwijze worden negatieve sociaal-economische effecten tengevolge van een beperkende werking van de Wnb voor de ontplooiing van nieuwe activiteiten, voorkomen.

7.3 *De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur*

Dit Natura 2000-beheerplan beschrijft welke maatregelen nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en wat het beschermingsregime betekent voor bestaande activiteiten in en rond het Natura 2000-gebied. Daarbij is in eerste instantie met een ecologische bril naar het gebied gekeken; wat is nodig om de internationaal karakteristieke biodiversiteit te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Het Natura 2000-gebied levert echter ook andere diensten aan de maatschappij: schoon water, rust, een plek om te ontspannen en te recreëren, landschappelijke waarde, identiteit, een mooie woonomgeving etc. Met (de uitvoering van) dit Natura 2000-beheerplan zijn de instandhouding en versterking van de unieke kwaliteiten van dit Natura 2000-gebied, ook voor volgende generaties, verzekerd.

8 *Uitvoeringsprogramma*

8.1 *Uitvoering*

In het op 29 mei 2013 ondertekende akkoord 'Samen werkt beter' hebben 15 organisaties⁴² afspraken gemaakt over uitvoering van de Overijsselse opgaven voor natuur, water en landelijk gebied. Diverse ontwikkelingen (waaronder de decentralisatie van het natuurbeleid) vragen een andere manier van denken en handelen van de betrokken partijen. Zij hebben daarom gekozen voor een nieuwe samenhangende aanpak van de opgaven voor ecologie en economie. Daarvoor is een concrete uitvoeringsagenda⁴³ opgesteld. Belangrijk element in deze uitvoeringsagenda is de realisatie van de Ontwikkelopgave Natura 2000.

In de vanuit SWB in gang gezette gezamenlijke verkenningen en de daaruit volgende gebiedsprocessen draagt elke partner vanuit de eigen rol verantwoordelijkheden en mogelijkheden bij aan het realiseren van de opgaven.

8.2 *Monitoring*

In deze paragraaf wordt toegelicht wat er in het kader van het Natura 2000-beheerplan wordt gemonitord, door wie en waarom.

Met monitoring wordt gevolgd of de instandhoudingsmaatregelen het gewenste resultaat opleveren en of veranderingen in het gebied of het gebruik in en om het gebied effect hebben op het realiseren van de doelen.

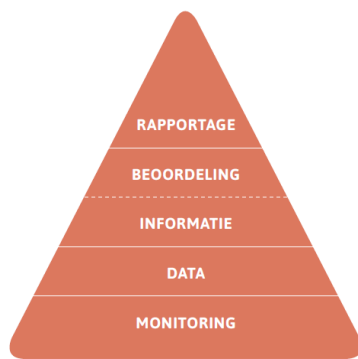
Er zijn verschillende meetnetten die de benodigde informatie leveren. Voor de KRW en (beleids)doelen van de Waterschappen worden de waterkwaliteit en -kwantiteit gemonitord. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit worden gemonitord onder regie van de provincie (het Meetnet Verdroging). Daarnaast zijn er nog twee voor Natura 2000 belangrijke meetnetten over natuurkwaliteit: het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en de monitoring in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL)⁴⁴.

De meetnetten zijn zo vormgegeven dat deze informatie opleveren die gebruikt kan worden voor het beantwoorden van verschillende vragen. De rapportages van de verschillende overheden kunnen wat betreft het detailniveau verschillen. Zo is voor zowel de Natura 2000-rapportage voor de Europese Commissie als de Natura 2000 en stikstof-rapportage voor het rijk informatie nodig over de omvang en de kwaliteit van habitattypen. Voor de rapportage aan de Europese Commissie volstaat een abstracter niveau dan voor de rapportage aan het Rijk. Figuur 8.1 laat de verschillende fasen van de monitoringscyclus zien. In de volgende paragraaf worden deze fasen verder toegelicht.

⁴² Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Overijssels Particulier Grondbezit, Provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, Vereniging Nederlandse Gemeenten Overijssel, VNO-NCW Midden, Waterschap Groot Salland, Waterschap Reest en Wieden, Waterschap Regge en Dinkel, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Velt en Vecht

⁴³ Uitvoeringsagenda Samen Werkt Beter, november 2013;

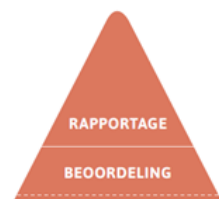
⁴⁴ Op <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-en-natuurkwaliteit-downloads/> is de werkwijze natuurmonitoring beschreven.

Figuur 8.1: MDIAR-keten (Bron: Europees Milieuagentschap)

8.2.1 Rapportage en beoordeling

De uit de monitoring volgende informatie wordt gebruikt bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan voor de daaropvolgende beheerplanperiode en voor de door het rijk aan de Europese Commissie te leveren natuurrapportage. De informatie is ook van belang voor vergunningverlening, handhaving en beheer van het Natura 2000-gebied.

Voor het Natura 2000-beheerplan moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe verhouden de oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen zich ten opzichte van de uitgangssituatie?
- Wat is de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen van het Natura 2000-beheerplan ten opzichte van de uitgangssituatie?

Per gebied wordt jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen (zie voor volledige tekst paragraaf 8.2.5).

Naast de hierboven beschreven informatiebehoefte is er voor het Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld nog de specifieke informatiebehoefte, zie hiervoor paragraaf 3.3 en 3.4.

Beoordeling vindt op specifieke momenten plaats. De voortgang van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt na 6 jaar beoordeeld ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan voor de volgende beheerplanperiode. Het rijk levert op basis van deze informatie elke zes jaar een rapportage aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland.

Voor de beoordeling is een vergelijking nodig tussen twee (of meer) situaties. De datum van deze situaties verschilt voor de diverse rapportages. Voor de Vogel- en Habitatrichtlijnen geldt de datum van aanmelding als datum voor de uitgangssituatie. Voor het Natura 2000-beheerplan geldt de inwerkingtredingsdatum als datum voor de uitgangssituatie.

8.2.2 Informatie

De natuurkwaliteit van een Natura 2000-gebied wordt afgemeten aan de flora en fauna en aan de omstandigheden die het mogelijk maken dat plant- en diersoorten ergens kunnen gedijen. Die omgevingsfactoren kunnen door beheerders en overheden worden beïnvloed.

De monitoring van habitattypen richt zich op oppervlakte en kwaliteit en wordt gevolgd aan de hand van (zie voor uitleg Natura 2000 Profielendocument⁴⁵):

- Vegetatietype;
- Abiotische randvoorwaarden;

⁴⁵<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/profielen/habitattypen/Leeswijzer%20N2000%20profielendoc%202014.pdf>;

- Typische soorten;
- Overige kenmerken van een goede structuur en functie

De in het aanwijzingsbesluit genoemde soorten worden gevolgd aan de hand van:

- Omvang populatie;
- Omvang, kwaliteit en draagkracht leefgebied.

8.2.3 Data

DATA

De basisgegevens uit het veld worden na validatie centraal opgeslagen en toegankelijk gemaakt. Zo zijn ze door verschillende partijen en voor verschillende doeleinden te gebruiken. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt gebruikt voor de opslag van biotische gegevens. De uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling voor het Natuurnetwerk en Natura 2000 zullen op termijn worden opgeslagen in het InformatieModel Natuur (IMNa). Daarnaast wordt er ook gewerkt aan een landelijke database voor kaarten van de vegetatie- en habitattypen.

8.2.4 Natuurmonitoring

MONITORING

Uitvoering en verantwoordelijkheid

De provincie is verantwoordelijk voor de in dit Natura 2000-beheerplan beschreven natuurmonitoring van haar Natura 2000-gebieden. De provincie maakt met betrokken partijen afspraken over de uitvoering van de monitoring. De uitvoering van de aspecten vegetatie, typische soorten en structuur zal veelal uitgevoerd worden door de terreinbeheerders. Waterschappen voeren veelal de monitoring van de waterkwaliteit en -kwantiteit uit. De provincie bewaakt de uitvoering van de afspraken.

Aanpak

Over de manier waarop de monitoring wordt uitgevoerd zijn landelijke afspraken gemaakt. De belangrijkste is dat de Natura 2000-monitoring integraal is opgenomen in de 'Werkwijze Natuurmonitoring en -beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS'⁴⁶ (hierna: werkwijze SNL-monitoring). In deze werkwijze wordt gedetailleerd beschreven hoe de kwaliteit van natuur moet worden gemonitord. De beschreven monitoringsmethodiek is onafhankelijk van het Natura 2000-gebied: eenzelfde habitatype wordt overal op dezelfde manier gemonitord. Deze werkwijze is te vinden op het portaal Natuur en Landschap⁴⁷. Aanvullend op deze werkwijze dienen nog enkele zaken te worden meegenomen:

- Natuurmonitoring specifiek ten behoeve Natura 2000:
 - o Jaarlijks veldbezoek;
 - o Gebruik en keuze procesindicatoren: er zijn indicatoren benoemd die de effectiviteit van de herstelmaatregelen in beeld brengen.
- Gebiedsspecifieke natuurmonitoring:
 - o Monitoren verjonging jeneverbesstruik.
 - o keuze te monitoren typische soorten. De typische soorten van de habitattypen zijn te vinden opgenomen in het profielendocument⁴⁹. Deze typische soorten zijn één van de parameters aan de hand waarvan de kwaliteit van de habitattypen wordt bepaald. Een groot aantal typische soorten betreft vaatplanten. Deze worden reeds in het kader van de SNL gemonitord. Voor een aantal habitattypen zijn echter ook typische soorten opgenomen uit soortgroepen die niet in het kader van de SNL worden gemonitord. Omdat het voor een onderbouwde uitspraak over de kwaliteit van een habitatype niet nodig is alle typische soorten in beeld te hebben, moet nader bekeken worden voor welke typische soorten extra monitoringsinzet nodig is

Planning natuurmonitoring

De provincie heeft een 'provinciebreed' monitoringsprogramma opgesteld. De natuurmonitoringsactiviteiten kennen een cyclus van 3, 6 of 12 jaar. De planning van de SNL-monitoring is afgestemd met de terreinbeherende organisaties. In onderstaande tabel staat aangegeven in welk jaar welke soortgroepen in Natura 2000-gebied Bergvennen & Brecklenkampse Veld worden gemonitord.

⁴⁶ Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS, IPO, 5 maart 2014;

⁴⁷<http://www.portaalnatuur-en-landschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-natuurkwaliteit/>;

Tabel 8.1 Planning natuurmonitoring

Bergvennen & Brecklenkampse Veld	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vegetatie					S	
Flora					X	
Broedvogels					X	
Dagvlinders/ sprinkhanen					X	
Libellen					X	
Structuur					S	

X: standaard-monitoring SNL/Natura 2000 conform werkwijze SNL-monitoring

S: stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten

8.2.5 Monitoring Natuurherstelmaatregelen

Ten behoeve van de monitoring van de natuurherstelmaatregelen wordt per Natura-2000 gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen.

De gebiedsrapportage bevat:

- Presentatie van stand van zaken natuurontwikkeling en uitvoering herstelmaatregelen op gebiedsniveau:
 - o Geactualiseerde informatie over omvang en kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten (eenmalig per tijdvak, zodra beschikbaar)
 - o De procesindicatoren (zodra relevant) en de informatie op basis van de indicatoren
 - o Verslag van jaarlijks veldbezoek (ontwikkelen de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten zich volgens verwachting)
 - o Verslag van voortgangsoverleg over de ontwikkeling van natuurkwaliteit en uitvoering en effecten van herstelmaatregelen tussen voortouwnemers/ bevoegd gezag en uitvoerende organisaties/terreinbeheerders.
 - o Inzicht in de voortgang van de voorbereiding en uitvoering van (gewijzigde) herstelmaatregelen
 - o Aanvullende monitoring en onderzoek zoals beschreven in de gebiedsanalyses (inhoudelijke resultaten uit aanvullende monitoring en onderzoek, wanneer relevant)
- Evaluatie monitoringssystematiek, ten behoeve van eventuele verbeteringen van de monitoring.
- Samenvatting van relevante signalen over bovenstaande onderdelen.

Procesindicatoren worden gebruikt om de voortgang van het herstelproces als gevolg van het uitvoeren van een bepaalde herstelmaatregel te volgen. De procesindicatoren worden ingezet bij het uitvoeren van die herstelmaatregelen, waarbij de planning van de uitvoering van de 'meting' zodanig wordt gekozen dat zij logisch is ten opzichte van de responstijd van de herstelmaatregel. Informatie op basis van procesindicatoren wordt opgenomen in de gebiedsrapportages. Vijf jaar na inwerkingtreding van dit programma wordt de informatie op basis van de procesindicatoren benut voor de evaluatie en actualisatie van de gebiedsanalyses ten behoeve van het volgende tijdvak van dit programma. Ook wordt informatie op basis van procesindicatoren betrokken bij doorontwikkeling van de herstelstrategieën en voor onderzoek in het kader van geconstateerde kennisleemtes.

8.2.6 Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan

Naast de landelijk vastgestelde monitoring, zijn er ook een aantal specifieke punten die gemonitord moeten worden, die vaak al zijn opgenomen in de landelijke monitoring, maar wel extra aandacht verdienen. Deze worden hieronder kort genoemd:

- Monitoring van de verandering in de waterhuishouding (zowel van waterstanden als van de chemie van het grond- en oppervlaktewater in laagten waar zuurbuffering vereist is). Door middel van monitoring kan worden bepaald of maatregelen ten aanzien van vernatting voldoende vergaand zijn (zowel qua reductie van ontwatering als ten aanzien van de

begrenzing van het gebied, waarbinnen de maatregelen worden genomen) om de vereiste grondwatertoestand voor realisatie van de korte en lange termijn doelstellingen te behalen. Pas als er aanleiding is voor aanvullende maatregelen, is onderzoek nodig naar de effectiviteit van deze maatregelen.

- Zoals hoeveelheid en kwaliteit toestromend grondwater voor H3110.
 - Uit de beschikbare studies is niet duidelijk in welke mate de Bergvennen onder invloed staan van (periodieke) aanvoer van lokaal grondwater en welke bijdrage grondwater kan leveren aan de buffering van de vennen.
 - Het is niet duidelijk in hoeverre de huidige hydrologische situatie in het Brecklenkampse geschikt is voor duurzame instandhouding van de aanwezige grondwaterafhankelijke ecosystemen in de huidige oppervlakte en kwaliteit. In welke mate huidige vegetatiepatronen in het Brecklenkampse Veld een weerspiegeling vormen van actuele kwel-infiltratiepatronen, dan wel nog beïnvloed worden door processen uit het verleden (na-ijling) is niet bekend.
 - Het hydrologisch effect van maatregel M2a is onbekend. Bij de maatregel is aangegeven dat daarvoor vooronderzoek nodig is. Na uitvoeren van de maatregel moeten de hydrologische effecten specifiek gemonitord worden.
 - Er bestaan nog onzekerheden over de effecten van andere hydrologische maatregelen, en dan met name over het effect van het kappen of omvormen van bossen.
 - Monitoren of verzuring effectief wordt bestreden met de hydrologische herstelmaatregelen en of aanvullende bekalking of oppompen grondwater nodig is.
 - Watergang 330024 wordt over een minder lange lengte gedempt dan in het GGOR is aangegeven. De effectiviteit daarvan moet gemonitord worden om te bepalen of dempen over een langere lengte nodig is.
 - Door ophogen percelen (M1k) bestaat het risico dat in het voorjaar een kwelstroompje richting de oostelijke vennen ontstaat. Aangezien deze kwel onder invloed staat van het landbouwkundig gebruik moet gemonitord worden of dit een nadelige invloed heeft op de waterkwaliteit.
- Monitoren verjonging Jeneverbesstruweel.
 - Voortzetten reeks metingen waterkwaliteit vennen door Radboud universiteit (B-ware).
 - Monitoring waterkwaliteit slenk in Lattroper vennen.
 - Monitoring grondwaterstanden.

8.3 *Financiering*

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe de financiering van de uitvoering van het Natura 2000-beheerplan wordt geregeld. Uitgangspunt hierbij is dat monitoring en maatregelen 'haalbaar en betaalbaar' zijn en gefinancierd worden uit bestaande budgetten.

8.3.1 *Dekking*

Provinciale staten hebben op 23 april 2014 de realisering van de ontwikkelopgave EHS/Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer gewaarborgd (Statenbesluit 'Uitvoeringsreserve EHS' d.d. 23 april 2014, kenmerk PS/2014/62). Dit besluit volgt op het besluit van Provinciale Staten van 3 juli 2013 ('Samen verder aan de slag met de EHS', d.d. 3 juli 2013, kenmerk PS/2013/412) waarin uitvoeringskaders zijn vastgesteld en de 'uitvoeringsreserve EHS' is ingesteld en met provinciale middelen gevuld.

De 'uitvoeringsreserve EHS' bevat voldoende middelen voor de uitvoering van de ontwikkelopgave en het beheer. In totaal is er tot en met 2021 € 785 miljoen beschikbaar. De vanaf 2022 structureel beschikbare middelen voor natuurbeheer en uitvoeringskosten zijn bovendien voldoende om de dan te verwachten kosten te kunnen dekken. Daarmee wordt voldaan aan de belangrijke in SWB geformuleerde voorwaarde: 'opgaven en middelen in balans'.

Voor de uitvoering van de ontwikkelopgaven gelden ondermeer de volgende principes:

- De middelen van de uitvoeringsreserve EHS zijn bestemd voor het realiseren van de EHS inclusief de ontwikkelopgave Natura 2000 en het (agrarisch) natuurbeheer;
- Deze door Provinciale Staten in de Omgevingsvisie gedefinieerde opgaven worden samen met de SWB-partners binnen de gestelde termijnen gerealiseerd;
- Gebiedsgewijze realisering van de EHS waar mogelijk met synergie door ontwikkelopgaven te combineren met versterking van de landbouw, de regionale economie en de wateropgave, met ruimte voor maatwerk.

De kosten van de uitvoering van dit Natura 2000-beheerplan⁴⁸ maken onderdeel uit van de onder de uitvoeringsreserve EHS liggende kostenramingen. Bij deze kostenramingen is uitgegaan van de geactualiseerde Omgevingsvisie, de onderliggende PAS-gebiedsanalyses en de afspraken over middelen en grond zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Natuur⁴⁹ en het Natuurpact⁵⁰, alsmede de afspraken in de daarop gebaseerde Bestuurovereenkomst grond⁵¹. Met het vaststellen van het Statenvoorstel is er dekking voor de kosten. Met de partners van SWB zijn procesafspraken gemaakt om tot voorbereiding en realisatie van de opgave te komen. Op 8 december 2014 hebben de SWB-partners specifieke borgingsafspraken over de programmering en uitvoering van de herstelmaatregelen gemaakt. Deze zijn in een overeenkomst vastgelegd.

8.3.2 Schadevergoeding

De Wet natuurbescherming biedt iedere belanghebbende de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding bij het bevoegd gezag in te dienen in het geval een aanwijzingsbesluit en/of Natura 2000-beheerplan schade veroorzaakt. Alleen voor schade die redelijkerwijs niet ten laste van de belanghebbende hoort te komen, kan een vergoeding worden toegekend. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met overige, al verleende, vergoedingen. In het algemeen gesproken komt alle schade die tot de risicosfeer van de betrokkene behoort, niet voor vergoeding in aanmerking.

⁴⁸ PAS-maatregelen, niet-PAS maatregelen en onderzoeksmaatregelen (conform 'Maatregelen voor Natura 2000 soorten in Overijssel en in De Wieden en Weerribben in het bijzonder', augustus 2012);

⁴⁹ Bestuursakkoord Natuur: het geheel aan afspraken tussen rijk en provincies over de decentralisatie van het natuurbeleid, te weten het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur d.d. 20 september 2011, aanvullende afspraken d.d. 7 december 2011 en de uitvoeringsafspraken d.d. 8 februari 2012;

⁵⁰ Natuurpact: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027

⁵¹ Bestuurovereenkomst grond: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013

9 *Vergunningverlening en handhaving*

Dit hoofdstuk gaat in op de vergunningplicht en –procedure vanuit de Wet natuurbescherming. Ook is beschreven hoe nu en in de toekomst invulling wordt gegeven aan de handhaving van de Wet natuurbescherming.

9.1 Vergunningverlening

9.1.1 Vergunningplicht

Op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) geldt een vergunningplicht voor een project dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. In hoofdstuk 5 is duidelijk gemaakt in welke gevallen de daar beschreven bestaande activiteiten vergunningvrij kunnen worden voortgezet. Dat zijn de gevallen waarvoor voorafgaand aan het vaststellen van dit beheerplan uit onderzoek is gebleken dat deze activiteiten niet leiden tot significante effecten op het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld.

Naast deze uitzondering op de vergunningplicht voor beheerplannen geldt een wettelijke uitzondering voor activiteiten die verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Dit betekent dat voor de maatregelen in dit beheerplan, die zijn gericht op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheer van het gebied (zie hoofdstuk 6) geen vergunning nodig is. Ook is in de Wnb geregeld dat de verboden uit het beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn en voor houtopstanden, niet van toepassing zijn op instandhoudingsmaatregelen of preventieve maatregelen. De maatregelen uit het beheerplan zijn allemaal als zodanig te typeren.

Bij de uitvoering van de maatregelen geldt in zijn algemeenheid dat de algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) in acht moet worden genomen.

9.1.2 Vergunningverlening algemeen

Onderzoek naar effecten

Als uit een zogeheten voortoets volgt dat op basis van objectieve gegevens op voorhand significant negatieve effecten van een project zijn uit te sluiten, geldt er geen vergunningplicht. Is het niet mogelijk om significante gevolgen voor Natura 2000-waarden op voorhand uit te sluiten, dan is de activiteit vergunningplichtig. De Wet natuurbescherming schrijft voor dat de initiatiefnemer in zo'n geval een passende beoordeling moet maken. Daarin worden de effecten van de voorgenomen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Daarbij worden alle aspecten van de activiteit, ook in combinatie met andere activiteiten of plannen, geïnventariseerd en getoetst en worden waar nodig en mogelijk mitigerende maatregelen benoemd.

Voorwaarden vergunningverlening

Het bevoegd gezag bepaalt op basis van de resultaten van de passende beoordeling óf de betreffende activiteit kan plaatsvinden en onder welke voorwaarden en legt dit vast in een natuurvergunning. Uitgangspunt is dat een vergunning alleen kan worden verleend als uit de passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten. Is die zekerheid er niet, dan biedt de wet nog de mogelijkheid voor een zogeheten ADC-toets. De initiatiefnemer moet dan aantonen dat er geen Alternatief is, er voor het project een Dwingende reden van groot openbaar belang is⁵², en Compensatie plaatsvindt voor de schade aan de natuur.

⁵² Als het gaat om prioritaire habitattypen of -soorten is vergunningverlening alleen mogelijk als (a) de activiteit noodzakelijk is in verband met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of om wezenlijk gunstige effecten voor het milieu te bereiken, of (b) er een andere dwingende reden van openbaar belang is, waarover de Europese Commissie heeft geadviseerd. Zie artikel 2.8 Wnb.

Procedure vergunningverlening

De beslistermijn voor een natuurvergunning is 13 weken, met een mogelijke verlenging van zeven weken. In het geval dat de natuurtoestemming deel uitmaakt van de aanvraag omgevingsvergunning (voor de activiteit bouwen bijvoorbeeld) geldt een beslistermijn van 26 weken, met een mogelijke verlenging van zes weken.

Gedeputeerde Staten maken voor het afgeven van deze vergunningen gebruik van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht). In die uitgebreide procedure wordt eerst een ontwerpbesluit genomen, waarop belanghebbenden een zienswijze kunnen indienen. Dan volgt een definitief besluit, waarna voor indieners van zienswijzen de mogelijkheid bestaat om in beroep en eventueel hoger beroep te gaan. de website van de provincie Overijssel (<https://www.overijssel.nl/loket/vergunning/milieu-natuur/wet-1/>) is meer informatie te vinden over de procedures.

9.1.3 Stikstofgerelateerde effecten

Als een activiteit stikstofdepositie veroorzaakt op een Natura 2000-gebied, moet de initiatiefnemer van de activiteit onderzoeken of de activiteit vergunningplichtig is op grond van de Wet natuurbescherming. Via het rekeninstrument AERIUS kunnen de stikstofgerelateerde effecten van activiteiten bepaald worden. Hierbij wordt naar de aanlegfase én de gebruiksfase gekeken. In zijn algemeenheid geldt dat wanneer uit de AERIUS-berekening blijkt dat geen sprake is van stikstofdepositie ($\leq 0,00$ mol/ha/j), voor het aspect stikstof geen natuurvergunning aangevraagd hoeft te worden.

Bij de aanvraag van een natuurvergunning is een onderbouwing nodig. Tot de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 konden initiatiefnemers voor de onderbouwing gebruikmaken van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Sinds het PAS ongeldig is verklaard, kan dat niet meer. Per activiteit moet op individueel niveau gewaarborgd worden dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantast. Er zijn verschillende manieren om dat te doen, zoals ook in figuur 9.1 is weergegeven. Zo zijn nieuwe activiteiten mogelijk door stikstofruimte vrij te maken op de eigen locatie (intern salderen) of door stikstofruimte over te nemen van een ander bedrijf dat (gedeeltelijk) stopt (extern salderen). In de Beleidsregel Natuur Overijssel 2017 is bepaald welke voorwaarden daarvoor gelden.

Bij een aanvraag kan ook een combinatie van de bovenstaande mogelijkheden worden gebruikt.

Figuur 9.1 Schematische weergave van mogelijkheden om een project met stikstofdepositie te kunnen uitvoeren

9.1.4 Niet-stikstof gerelateerde effecten

Bij de beoordeling van andere effecten dan stikstofdepositie, kan als indicatie gebruik worden gemaakt van de in hoofdstuk 5 gehanteerde methodiek voor het beoordelen van bestaande activiteiten en de daarbij gehanteerde effectafstanden. Deze methodiek is gebaseerd op actuele kennis van mogelijke verstoringsfactoren voor habitattypen en –soorten en de bijbehorende effectafstanden.⁵³ Het werkt als volgt:

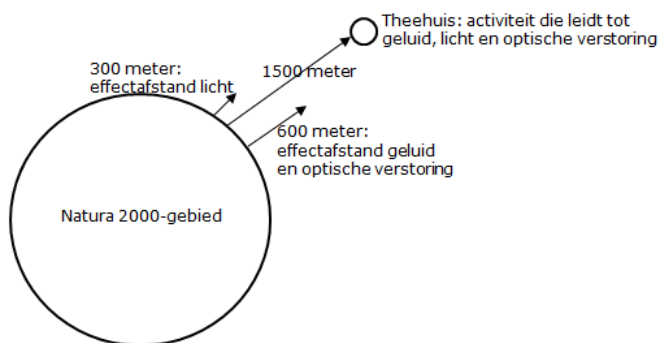
- Stap 1 Beschrijving van de activiteit

Beschrijf de activiteit en benoem de daaruit voortkomende mogelijke verstoringsfactoren. De effectenindicator Natura 2000-gebieden (zie ook paragraaf 5.3.2) kan daarbij een handreiking bieden voor het bepalen van niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten.⁵⁴ Het is een instrument van het Rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft aan welke verstoringsfactoren relevant zijn voor bepaalde activiteiten en in het betreffende Natura 2000-gebied tot negatieve effecten kunnen leiden. Deze indicator geeft een eerste indicatie. Het daadwerkelijke effect moet nader worden onderzocht door een deskundig ecooloog. Het is niet uitgesloten dat er ook nog andere effecten spelen.

- Stap 2 Beoordeling van de activiteit

Bepaal of de benoemde mogelijke verstoringsfactoren effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Bepaal de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied. Bepaal per verstoringsfactor of de bijbehorende effectafstand groter of kleiner is dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied. Bij het hanteren van deze vaste effectafstanden is het van belang zich te realiseren dat er feitelijk geen algemeen afstandscriterium gehanteerd kan worden voor effecten. Het is altijd maatwerk, afhankelijk van de aard van de ingreep, de gevoeligheid van een soort of plantengemeenschap voor een effect, het tussenliggende landschap, de ecologische en landschappelijke relaties van de soorten of plantengemeenschappen vanuit het Natura 2000 gebied naar de omgeving, etc.

Als bij deze (maatwerk)analyse alle effectafstanden van de bij de activiteit behorende mogelijke verstoringsfactoren kleiner zijn dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied kunnen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten (zie voor een voorbeeld figuur 9.2). Om zekerheid te verkrijgen of een activiteit al of niet zonder vergunning is toegelaten, is het aan te bevelen dat de initiatiefnemer met het bevoegd gezag in overleg treedt.

Figuur 9.2 Voorbeeld activiteit en effectafstanden

9.2 Toezicht en handhaving

De Wet natuurbescherming biedt het kader voor toezicht en handhaving in relatie tot de Natura 2000-beheerplannen (gebiedscontrole, naleving vergunningen etc.). Adequaat toezicht en handhaving zijn nodig voor een goede naleving en dus voor een goede uitvoering van de Wnb.

⁵³ Voor een nadere toelichting zie de Centrale beoordeling.

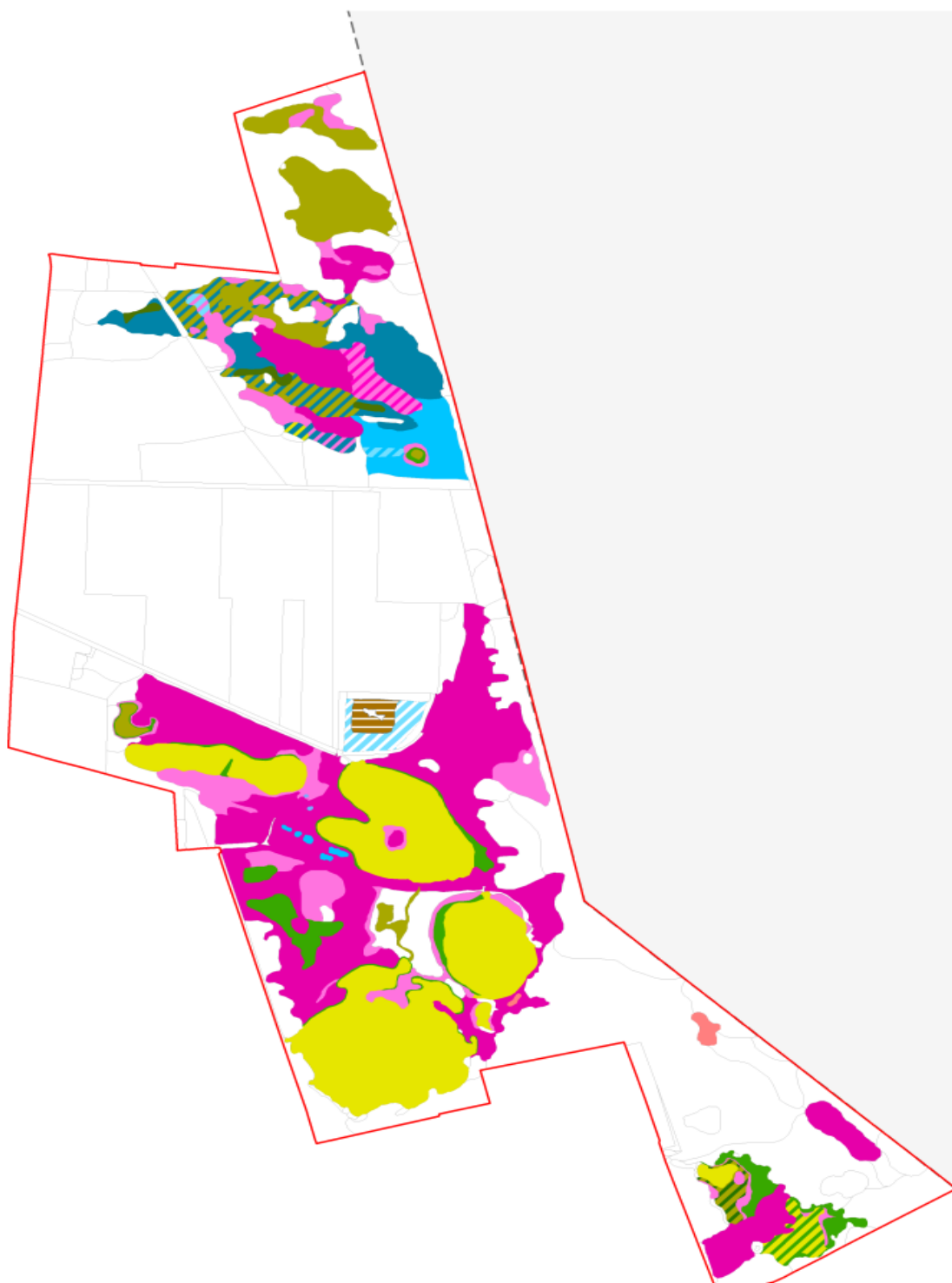
⁵⁴ Zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/bij12>.

Toezicht en handhaving zien toe op de controle op de naleving van vergunningen en op het opsporen van en optreden (in het veld) tegen overtredingen van een aantal artikelen van de Wnb.

De Wnb biedt het bevoegd gezag ook de mogelijkheid maatregelen te nemen ter voorkoming van schade aan natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Zo kan het bevoegd gezag verleende vergunningen intrekken of wijzigen als de situatie daartoe noopt. Het bevoegd gezag kan als dat nodig is ook besluiten de toegang tot een beschermd gebied te beperken.

Op basis van de landelijk ontwikkelde en vastgestelde 'Handreiking handhavingsplan Natura 2000' (IPO, 2013) worden toezicht en handhaving nader uitgewerkt in toezichts- en handhavingsplannen voor de Natura 2000-beheerplannen en handhavingsuitvoeringsprogramma's. Bij het opstellen van het handhavingsplan wordt samengewerkt met de partijen die een taak hebben op dit gebied (zoals de terreinbeherende organisaties).

Bijlage 1: Habitattypenkaart
(Legende op volgende pagina)

Natura2000 Habitatkarteringen

Bergvennen & Breckienkampse Veld

aanduidingen

 Natura-2000 begrenzing

Habitattypen

- H0000, geen habitatype
- H2320, Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
- H3110 Zeer zwakgebufferde vennen
- H3130, Zwakgebufferde vennen
- H4010A, Vochtige heiden (hogere zandgronden)
- H4030, Droge heiden
- H5130, Jeneverbesstruwelen
- H6230vka, Heischraie graslanden (vochtig, kalkarm)
- H6410, Blauwgraslanden
- H7150, Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H7230, Kalkmoerassen
- H91D0, Hoogveenbossen

Combinaties

- Combinatie H3110, H7150, (met dominantie van H3110)
- Combinatie H3130, H6410, (met dominantie van H3130)
- Combinatie H3130, H7150, (met dominantie van H3130)
- Combinatie H4010A, H4030, (met dominantie van H4010A)
- Combinatie H6230, H4010A, (met dominantie van H6230)
- Combinatie H6230vka, H7150, (met dominantie van H6230vka)
- Combinatie H6230, H6410, (met dominantie van H6230)
- Combinatie H6410, H3130, (met dominantie van H6410)
- Combinatie H6410, H4010A, (met dominantie van H6410)

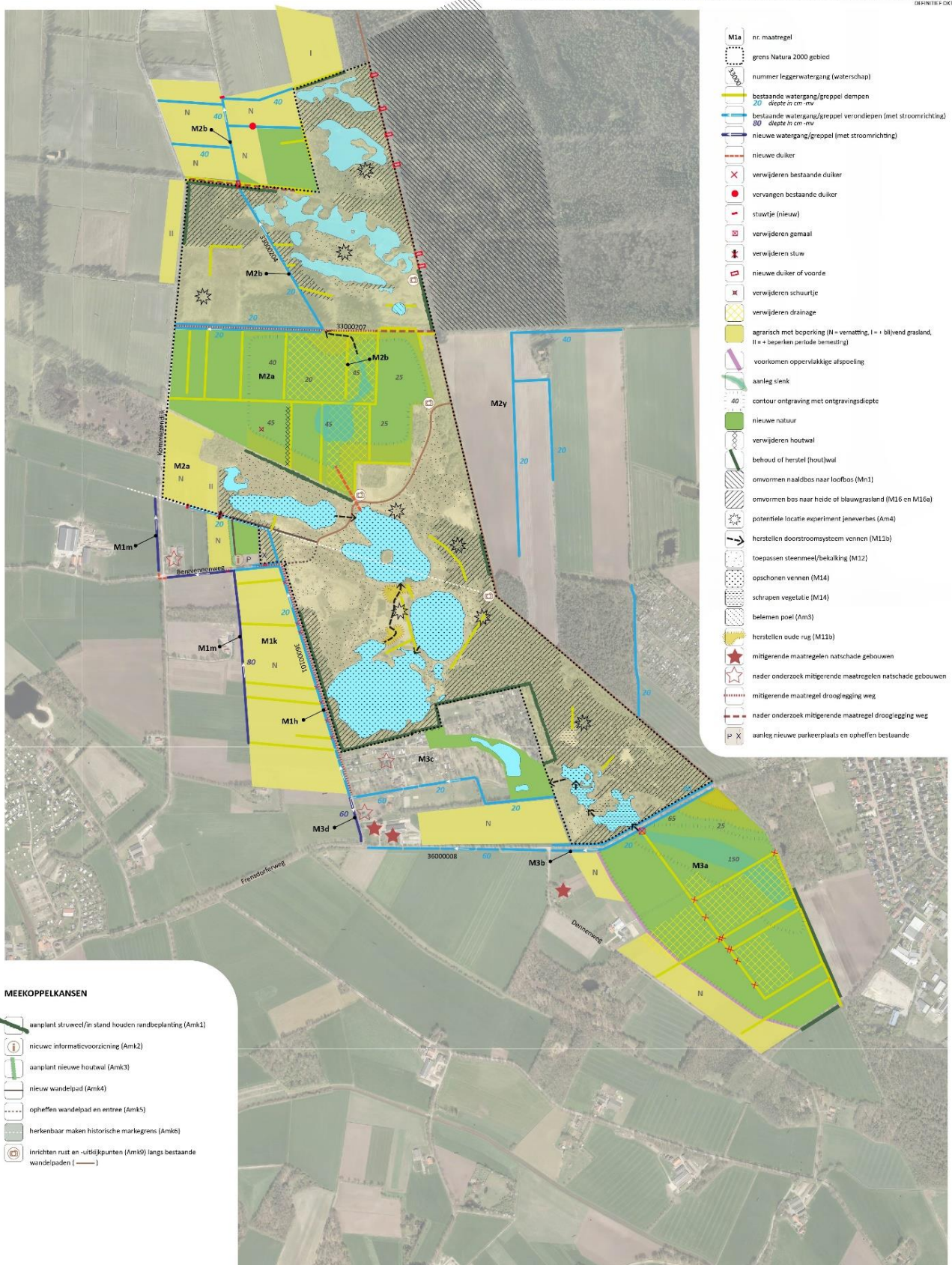
Beleidsinformatie, juli 2015 nr. 150215-46

0 0,1 0,2 0,3 0,4 km

Bijlage 2: Maatregelenkaart

KAARTBEELD INRICHTINGSPLAN N2000 BERGVENNEN & BRECKLENKAMPSE VELD

18 JUNI 2015 OCT 2021

Bijlage 3: Invloedsafstand perceelsontwatering

Provincie Overijssel, december 2014

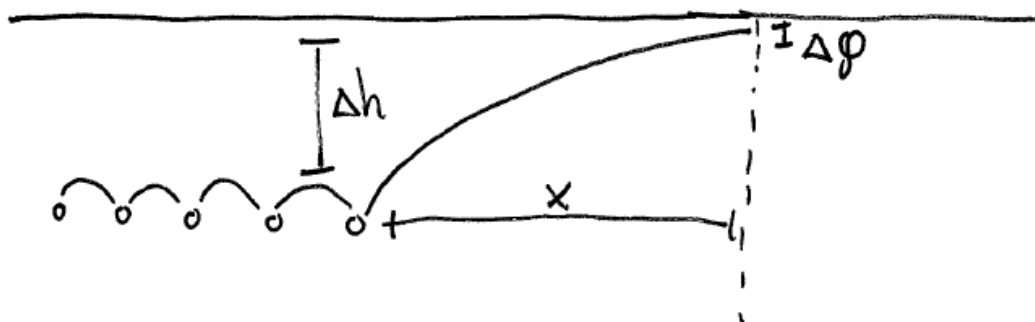
1. Beheerplannen Natura 2000

Het aanleggen van perceelsontwatering (buisdrainage of greppels) kan leiden tot daling van de grondwaterstand in een nabijgelegen Natura 2000-gebied en daarmee tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen. Aanleg van perceelsontwatering wordt daarom beoordeeld als activiteit in de beheerplannen.

In deze notitie wordt onderbouwd vanaf welke afstand een significante verlaging van de grondwaterstand door perceelsontwatering kan worden uitgesloten. Aanleg van perceelsontwatering buiten deze afstand kan op basis daarvan worden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet.

2. Conceptueel model

De invloedsafstand van een gedraineerd gebied kan analytisch worden berekend (Schunselaar et al. 2013). De berekening gaat uit van een gedraineerd gebied dat zich op een afstand x van een nat natuurgebied bevindt. Op de grens met het natuurgebied is de verlaging van de grondwaterstand ($\Delta\phi$) als gevolg van drainage maximaal 5 cm (figuur 4.1). Dit is een algemeen geaccepteerde grenswaarde voor het beoordelen van effecten van een verandering van de grondwaterstand (ACSG, 2014).

Figuur 4.1 Schematische voorstelling van het effect van perceelsontwatering in een conceptueel model

In het gedraineerde gebied is voor aanleg van nieuwe perceelsontwatering al reguliere landbouwkundige ontwatering aanwezig, maar door bijvoorbeeld een lage maaiveldhoogte ligt de grondwaterstand in de winter en het voorjaar te dicht onder maaiveld voor een optimale draagkracht.

Aanleg van perceelsdrainage heeft twee gevolgen: de drainageweerstand in het gedraineerde gebied wordt verlaagd van enkele honderden dagen naar enkele tientallen dagen en de grondwaterstand in het perceel wordt verlaagd tot een niveau dat in de winter en het voorjaar iets boven het niveau van de drains ligt. Dit leidt tot een verandering Δh van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied als gevolg van de aanleg van perceelsontwatering.

3. Berekening

De afstand x waar een maximaal toelaatbare verlaging van de grondwaterstand $\Delta\phi$ optreedt is analoog aan de werkwijze van Van der Gaast & Massop (2003) te berekenen met de volgende formule⁵⁵ (Wesseling, 1973):

$$x = -\lambda \ln(\Delta\phi/\Delta h)$$

Hierin is x de afstand tot het gedraineerde gebied, $\Delta\phi$ de verlaging van de grondwaterstand op de grens van het natuurgebied en Δh de verlaging van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied.

⁵⁵ Deze formule staat bekend als de formule van Mazure en geeft de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met watervoerende sloten vanaf een gebied met een gegeven grondwaterstand. De formule is hier zo geschreven dat de invloedsafstand x direct is te berekenen.

De parameter λ is de spreidingslengte van het freatisch grondwater in het tussenliggende landbouwgebied met reguliere ontwatering.

Op basis van de gekozen technische uitgangspunten (zie tekstkader) geldt $\Delta\phi=5$ cm en $\Delta h=50$ cm. De formule is daarmee te vereenvoudigen tot:

$$x = -2,3 \lambda$$

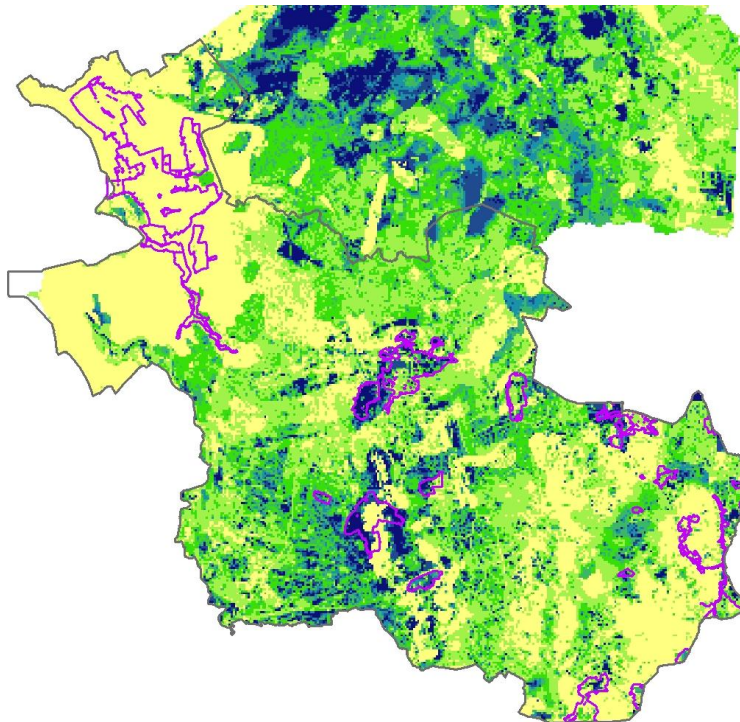
Technische uitgangspunten

Voor de berekening gelden de volgende technische uitgangspunten:

1. Het effect van perceelsdrainage werkt over een langere periode en mag daarom stationair worden berekend (Schunselaar et al. 2013)
2. Perceelsdrainage voert alleen water af in de winter en het voorjaar, in de zomer is de grondwaterstand weggezakt en voert de perceelsdrainage geen water af (Schunselaar et al. 2013).
3. Aangenomen wordt dat de verlaging Δh van de grondwaterstand in gedraineerde percelen in de winter en het voorjaar maximaal 50 cm bedraagt. Deze veronderstelling wordt nader onderbouwd in bijlage 1.
4. Een verlaging $\Delta\phi$ van de freatische grondwaterstand van 5 cm of meer wordt beoordeeld als een verlaging waarbij significant negatieve effecten op natte natuur niet meer zijn uit te sluiten. De grondwaterverlaging op de grens met het Natura 2000-gebied mag daarom niet meer zijn dan $\Delta\phi=5$ cm. Dit is het gebruikelijke criterium voor het beoordelen van effecten van grondwaterstandsverandering (ACSG, 2014).

Freatische spreidingslengte

Voor de berekening is spreidingslengte λ bepaald uit de kaart van de freatische spreidingslengte van Alterra (Massop et al. 2012). Per Natura 2000-gebied is de mediaan bepaald van alle voorkomende freatische spreidingslengtes per gridcel van 250 bij 250 meter in het landbouwgebied in een kilometer rondom het Natura 2000-gebied⁵⁶.

Figuur 4.2 Kaart van freatische spreidingslengte (Massop et al. 2012))

⁵⁶ De mediaan geldt als een schatter die weinig gevoelig is voor uitschieters (extreem hoge of extreem lage waarden, in dit geval van de spreidingslengte). In dit geval blijkt de mediaan van de spreidingslengte lager te zijn dan het gemiddelde. Dat is te verklaren door het veelvuldig voorkomen van hoger gelegen gronden met een hoge spreidingslengte. Omdat deze gronden veelal niet drainagebehoefstig zijn is het onwenselijk als deze zwaar meetellen in het bepalen van de spreidingslengte rondom een Natura 2000-gebied.

4. Te hanteren invloedsafstanden

Op basis van de beschreven werkwijze worden invloedsafstanden berekend zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.1 Spreidingslengte, berekende invloedsafstand en relatieve kwelflux vanuit het gebied buiten de te hanteren invloedsafstand voor Natura 2000 gebieden in Overijssel

Gebied	Lambda	Berekende afstand	Te hanteren afstand
Aamsveen	59	136	200
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	318	731	700
Bergvennen & Brecklenkampse veld	347	798	800
Boetelerveld	688	1582	1500
De Borkeld	322	741	700
Buurserzand & Haaksbergerveen	149	343	350
De Wieden	20	46	
Dinkelland	217	499	500
Engbertsdijkerven	442	1017	1000
Landgoederen Oldenzaal	55	127	200
Lemselermaten	468	1076	1000
Lonnekermeer	386	888	900
Oldematen en Veerslootlanden	17	39	
Sallandse heuvelrug ⁵⁷	535	1231	1200
Springendal & Dal van de Mosbeek	416	957	900
Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht	33	76	
Vecht & Beneden-Regge	301	692	700
Weerribben	21	48	
Wierdense veld	505	1162	1100
Witte veen	146	336	350

Afronding van invloedsafstanden

Gezien de onzekerheidsmarge in uitgangsmateriaal en berekeningsmethode zijn de berekende invloedsafstanden afgerond naar een te hanteren invloedsafstand voor het beoordelen van vergunningplicht. De afronding is gebaseerd op een deskundigenoordeel waarbij grote afstanden waar mogelijk naar beneden zijn afgerond en kleine afstanden naar boven.

In de gekozen werkwijze wordt aangenomen dat de eigenschappen van het ontwateringstelsel constant zijn over een groter gebied. Bij een relatief kleine invloedsafstand zal deze aanname minder goed opgaan, zodat het voor de hand ligt naar boven af te ronden. Daarentegen is bij een grote invloedsafstand de kans groter dat het effect van perceelsdrainage extra wordt gedempt door aanwezigheid van grote drainerende watergangen. Daarom ligt bij een grote invloedsafstand afronding naar beneden voor de hand.

Door afronding van de berekende invloedsafstanden wordt voorkomen dat ten onrechte een te kleine afstand wordt gehanteerd, zonder dat onnodige vergunningplicht ontstaat.

Invloedsafstand in veengebieden

Voor Natura 2000-gebieden in het laagveengebied worden zeer geringe invloedsafstanden berekend.

⁵⁷ De spreidingslengte voor het Natura 2000-gebied Sallandse heuvelrug is gebaseerd op de mediaan van gridcellen in een kilometer rondom de stuwwal. Hiermee wordt voorkomen dat de spreidingslengte deels wordt gebaseerd op de spreidingslengte van het bosgebied op de stuwwal dat niet binnen de Natura 2000-begrenzing ligt.

Dit geldt voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Oldematen en Veerslootlanden, Wieden en Weerribben.

Uit navraag bij Alterra blijkt dat wordt verondersteld dat effecten van een ingreep beperkt blijven tot het freatisch grondwater in de veenlaag. Veen heeft een geringe horizontale doorlatendheid en een hoge verticale weerstand, wat leidt tot een geringe spreidingslengte van maximaal 20 – 40 meter. Deze veronderstelling sluit aan bij de praktijk: Oppervlaktewaterpeilen in laagveengebieden liggen dicht onder maaiveld en het effect van perceelontwatering zal daarom in de praktijk beperkt blijven tot de veenlaag. Voor de Natura 2000-gebieden in laagveen kan daarom in het beheerplan een geringe invloedsafstand voor perceelsdrainage gehanteerd worden, met de aanvullende voorwaarde dat perceelsdrainage in de veenlaag wordt aangelegd.

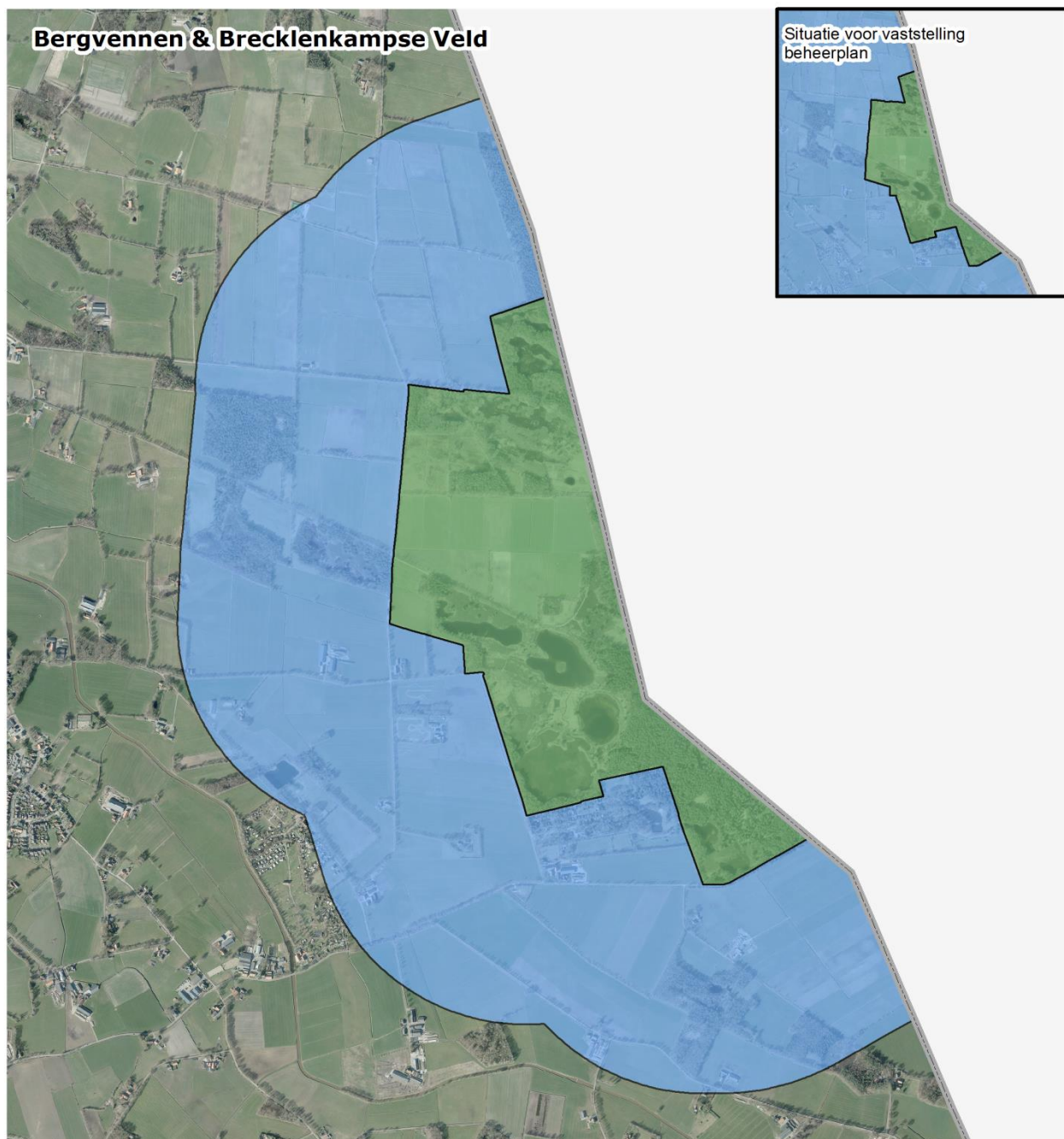
Ingrepen die effect hebben op de zandondergrond onder het veenpakket zullen juist een zeer grote invloedsafstand hebben. Dat komt doordat het zandpakket onder de veenlaag een zeer grote spreidingslengte heeft. Peilveranderingen in waterschapsleidingen waarvan de bodem onder de veenlaag ligt kunnen daardoor tot op zeer grote afstand effect hebben. Hetzelfde geldt voor perceelsdrainage die in de zandondergrond wordt aangelegd. Het effect van een ingreep in de zandondergrond dient per situatie te worden beoordeeld.

Beoordeling van effecten binnen de invloedsafstand

Binnen de berekende invloedsafstanden kan een significant negatief effect van aanleg van perceelontwatering niet op voorhand worden uitgesloten. Voor aanleg van nieuwe perceelontwatering binnen deze afstand dient de initiatiefnemer dan ook zelf aan te tonen dat significant negatief effect is uit te sluiten. Dat vraagt een onderbouwing die per situatie kan verschillen. De initiatiefnemer is daarbij niet gebonden aan de algemene uitgangspunten in deze notitie aangezien bij het optreden van effecten op korte afstand de lokale omstandigheden een relatief grote invloed zullen hebben. Een benadering zoals in deze notitie, waarbij effecten van ontwatering gemiddeld worden over grotere afstanden, is dan minder goed toepasbaar.

Referenties

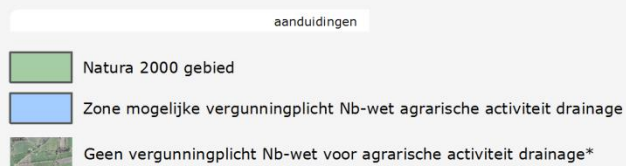
- ACSG (2014). Protocol. Beschrijving behandeling verzoeken om onderzoek naar schade. AdviesCommissie Schade Grondwater, Utrecht.
- Massop, H.Th.L, C. Kwakernaak & P.J.T. van Bakel (2012). Fysieke onderlegger voor het Deltaprogramma. Kansen voor waterconservering in regionale stroomgebieden. Alterra-rapport 2287. Alterra, Wageningen.
- Naudin-Ten Cate, R., T. Tjootink & M. Wentink (2000) Cultuurtechnisch Vademecum. Handboek voor inrichting en beheer van land, water en milieu Doetinchem, Elsevier bedrijfsinformatie.
- Schunselaar, S.S., P.E. Dik & S. Rijpkema (2013). Uitwerking beïnvloedingszones N2000. Externe werking drainage en beregening. Grontmij, Assen.
- Sluijter, R. (2011). De Bosatlas van het klimaat. Noordhoff Uitgevers Groningen/KNMI De Bilt.
- Van Bakel, P.J.T., E.M.P.M. van Boekel & I.G.A.M. Noij (2008). Modelonderzoek naar effecten van conventionele en samengestelde, peilgestuurde drainage op de hydrologie en nutriëntenbelasting. Alterra-rapport 1647. Alterra, Wageningen.
- Van der Gaast, J.W.J. & H. Th. L. Massop (2003). Spreidingslengte voor het beheergebied van Waterschap Veluwe. Alterra-rapport 653. Alterra, Wageningen.
- Wesseling, J. (1973). Theories of Field Drainage and Watershed Runoff. 13 Seepage. ILRI, Wageningen.

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect agrarische activiteit drainage op Natura 2000 gebied

Effect-afstand drainage Bergvennen & Brecklenkampse Veld: 800 m

Beleidsinformatie, januari 2016, nr. 160015-1 Bergvennen & Brecklenkampse Veld

0 150 300 450Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

Bijlage 4: Onderbouwing verlaging grondwaterstand in een gedraineerd perceel

Voor de berekening in deze notitie dient de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met nieuwe perceelsontwatering te worden opgegeven. De gebruikte schatting $\Delta h = 50$ cm wordt in deze bijlage nader onderbouwd.

Schatting op basis van vuistregels

Uitgangspunt is dat drainage wordt aangelegd in een landbouwgebied, dus in een situatie waarin al ontwatering aanwezig is. Bij een drainageweerstand van 300 tot 400 dagen en een neerslagoverschot in het winterhalfjaar van 200 mm (Sluijter, 2011) is de opbolling $300 \cdot (200/180/1000) = 34$ cm.

Bij aanleg van buisdrainage neemt de drainageweerstand af tot ongeveer 70 dagen en wordt de opbolling 8 cm. Aangenomen dat buisdrainage 5 tot 10 cm boven het slootpeil ligt is de verlaging van het grondwater op perceelsniveau als gevolg van aanleg van perceelsontwatering in de winter ongeveer 30 – 40 cm.

Onderbouwing op basis van modelberekeningen

Onderstaande tabel met getallen uit Van Bakel et al. (2008, p58) geeft een onderbouwing op basis van modelberekeningen. In deze studie zijn berekeningen uitgevoerd met een landelijk grondwatermodel, gekoppeld aan een model van de onverzadigde zone. Onderstaande getallen geven effecten van aanleg van perceelsdrainage in voorheen ongedraineerd landbouwgebied (voor enkele zandgebieden in Brabant).

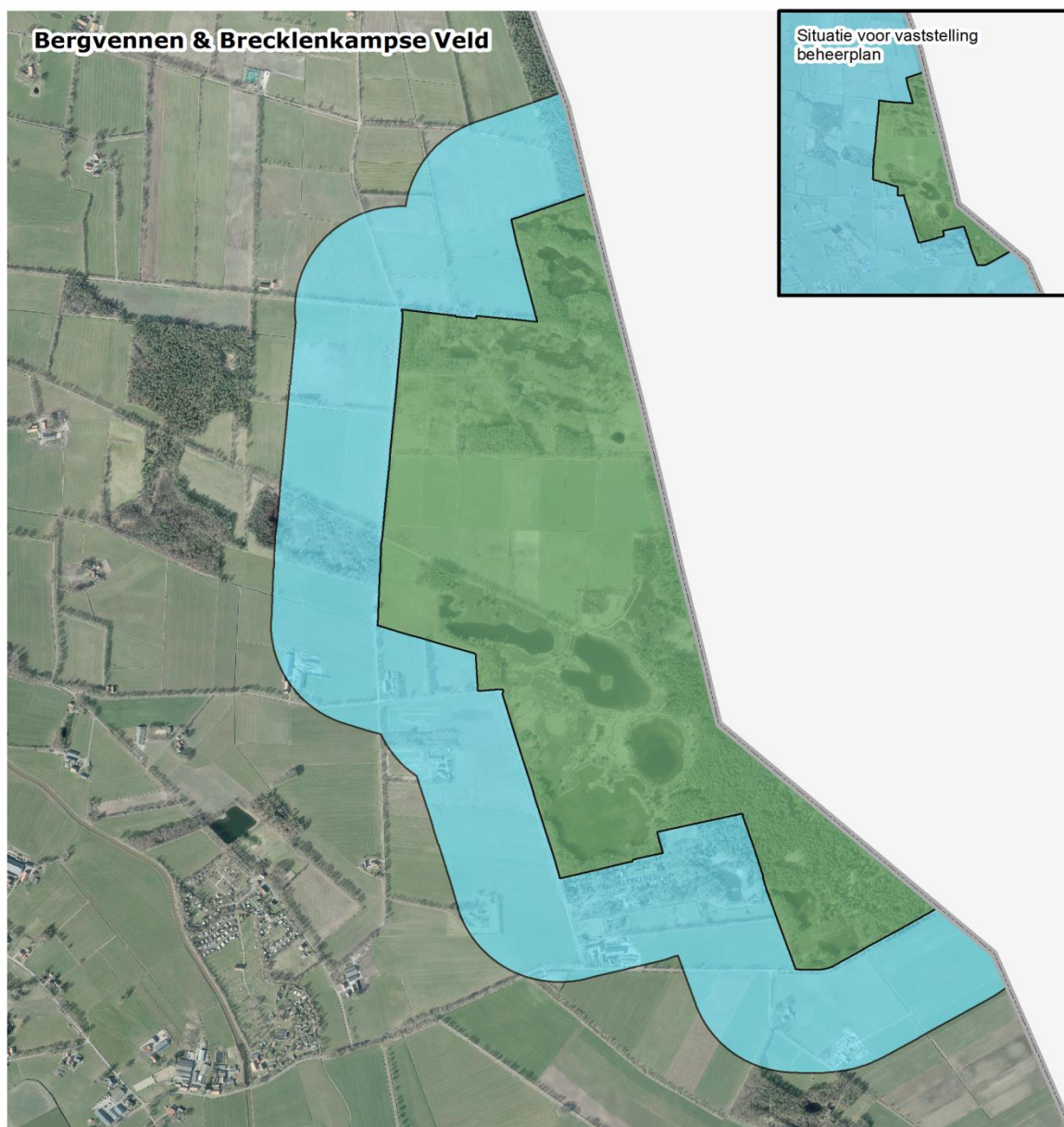
Tabel 4.2 Effect van perceelsdrainage op de GHG, GLG en GVG in zandgebieden (de flux betreft de toestroming door de onderrand, een positief getal is kwel naar het perceel)

Plot	3059	4603	4974	5055	5325	5496	5622	5654	5724
GHG	18	23	46	52	28	42	34	26	47
GLG	137	139	142	147	123	153	123	79	148
GVG	68	47	65	76	46	54	51	45	71
flux mm/d	0,11	0,36	-0,01	-0,26	0,28	0,02	0,4	2,35	-0,24
GHG	70	71	78	82	77	80	77	71	85
GLG	143	146	144	151	127	158	126	104	153
GVG	96	85	90	96	87	88	87	81	97
flux mm/d	0,48	0,58	0,2	0,06	0,63	0,3	0,69	2,52	0,04
dGHG	-52	-48	-32	-30	-49	-38	-43	-45	-38
dGLG	-6	-7	-2	-4	-4	-5	-3	-25	-5
dGVG	-28	-38	-25	-20	-41	-34	-36	-36	-26
dFlux	0,37	0,22	0,21	0,32	0,35	0,28	0,29	0,17	0,28

Uit bovenstaande blijkt dat de verlaging van de wintergrondwaterstand (GHG) weliswaar in de orde grootte van 40 cm ligt, maar dat een verlaging tot 50 cm niet is uit te sluiten. Omdat voor het vergunning vrij stellen ieder significant negatief effect op voorhand moet kunnen worden uitgesloten wordt in deze notitie gerekend met 50 cm, wat als een maximaal te verwachten verlaging wordt beschouwd.

De tabel laat ook zien dat buisdrainage ertoe leidt dat aanzienlijke toename van de kwel naar gedraineerde percelen wordt berekend. Dat is in lijn met de verwachting, dat gedraineerde percelen grondwater uit de omgeving zullen aantrekken.

Bijlage 5: Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect kleine grondwateronttrekkingen op Natura 2000 gebied

Effect-afstand: 300 m

aanduidingen

- Natura 2000 gebied
- Zone mogelijke vergunningplicht Nb-wet kleine grondwateronttrekkingen
- Geen vergunningplicht Nb-wet voor kleine grondwateronttrekkingen*

Beleidsinformatie, Januari 2016, nr. 160015-2 Bergvennen & Brecklenkampse Veld

0 150 300 450Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

provincie Overijssel

Bijlage 6: Beoordeelde recreatiebedrijven

Zie voor een nadere toelichting op de beoordeling paragraaf 5.4.13

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	De Bergvennen Recreatie ⁵⁸	Bergvennenweg 35	Lattrop-Breklenkamp	113 meter
Groen	Vennen Horeca V.O.F.	Bergvennenweg 35	Lattrop-Breklenkamp	113 meter

⁵⁸ De nieuwe naam van 'De Bergvennen Recreatie' en 'Vennen Horeca V.O.F.' is 'Recreatiepark De Bergvennen BV'.

Bijlage 7: Begrippen- en afkortingenlijst

Begrippen

Onderstaande lijst bevat de in dit voorontwerp-beheerplan gehanteerde begrippen. Nadere uitleg over Natura 2000 en daar mee samenhangende begrippen is ook te vinden op website:

<http://www.Natura2000.nl>

- *Aanwijzingsbesluit*: Besluit waarmee een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven.
- *Andere handeling*: Bestaand gebruik niet zijnde een project. Uit jurisprudentie blijkt dat ook het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus op Terschelling, het opnieuw open stellen van een bestaande verharde weg voor ontsluitingsverkeer en het wijzigen van het veebestand onder een andere handeling vallen.
- *Beheerplan*: Een door het bevoegd gezag vastgesteld plan waarin is vastgelegd wat er wordt gedaan om de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te realiseren.
- *Belanghebbende*: (Rechts)personen zoals bestuursorganen, bewoners, bedrijven, recreanten die een direct belang kunnen aantonen tav het betreffende Natura 2000 gebied.
- *Bestaand gebruik*: gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag (artikel 1 lid m, Natuurbeschermingswet 1998).
- *Beschermde Natuurmonumenten* wettelijk beschermde gebieden die vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw zijn aangewezen. Een deel van de beschermde Natuurmonumenten ligt binnen Natura 2000-gebieden.
- *Bestuursakkoord Natuur*: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027
- *Bevoegd gezag*: Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.
- *Biodiversiteit*: soortenrijkdom.
- *Fauna*: De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied.
- *Voeragegebied*: Bepaald gebied waarin dieren regelmatig gebruik maken voor het zoeken van voedsel.
- *Gedeputeerde Staten (GS)*: Dagelijks bestuur van een provincie.
- *Gunstige staat van instandhouding*: Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.
- *Habitat*: Kenmerkend leefgebied van een soort.
- *Habitatrichtlijn*: EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- *Habitatype*: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat) of beschrijving van tot een bepaald habitatype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven.
- *Herstelstrategieën*: De herstelstrategie betreft de maatregelen die nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen.
- *Kritische depositiewaarde*: de hoeveelheid stikstof die een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden.
- *Instandhouding*: Geheel aan maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde diersoorten.
- *Instandhoudingsdoelstelling*: de habitattypen en soorten waarvoor een gunstige staat van instandhouding moet worden behouden of gerealiseerd.
- *Landschapsecologische systeemanalyse*: Een beschrijving van het ontstaan van een gebied, het functioneren van dit gebied en van de processen die bepalend zijn voor het voorkomen van planten en dieren in dit gebied. Dit inzicht vormt de basis voor de aanduiding van duurzame beheer- en/of inrichtingsmaatregelen.
- *Monitoring*: Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.
- *Natura 2000*: Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.
- *Natura 2000 doelendocument*: Beleidsdocument van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (december 2006), het document biedt het kader voor de aanwijzingsbesluiten en geeft sturing aan de beheerplannen.
- *Natura 2000-gebied*: Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied (art 10a Natuurbeschermingswet).
- *Natuurbeschermingswet 1998*: Wet die natuurgebieden beschermt (gebiedsbescherming). Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten

- op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen.
- *Natuurpact*: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013
 - *Natuurnetwerk Nederland*: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. Het NNN is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.
 - *Negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied zonder dat deze gevolgen de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengen.
 - *Ontwerp-beheerplan*: Beheerplan dat helemaal gereed is om de inspraak in te gaan, inclusief de formele instemming van de betrokken bevoegde gezagen.
 - *Open stal*: Stal met (gedeeltelijk) open gevel
 - *PAS (Programma Aanpak Stikstof)*: een programma met als doel het omlaag brengen van de stikstofdepositie in Natura 2000 gebieden, om zo de vergunningverlening in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 vlot te trekken. Als gevolg van een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 is het PAS niet meer in werking. Het vergeven van ontwikkelruimte voordat onomstotelijk vaststaat dat de natuurmaatregelen gerealiseerd worden én tot positief effect zouden leiden is door de uitspraak onmogelijk geworden.
 - *Procesindicator*: Procesindicatoren zijn plantensoorten die kunnen helpen bij het tijdig signaleren van (dreigende) verslechtering, en ook optredende verbetering van de kwaliteit van Habitattypen. Procesindicatoren geven inzicht in veranderingen van de standplaatscondities als gevolg van verdroging, verzuring, vermessing.
 - *Profielendocument*: In het profielendocument zijn voor alle aangewezen habitattypen, habitatsoorten en vogels beschrijvingen opgenomen. Aan de hand van deze beschrijvingen en de staat van instandhouding in een Natura 2000-gebied worden de instandhoudingsdoelstellingen (behoud, verbetering, uitbreiding, etc.) voor dat Natura 2000-gebied vastgesteld.
 - *Project*: Een activiteit is 'een project' in de zin van de Nbwet als er sprake is van 'de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten'.
 - *SBI*: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.
 - *Sense of urgency*: Een sense of urgency is toebedeeld als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn.
 - *Significant negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied waardoor de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar worden gebracht. Bijvoorbeeld wanneer ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen de toekomstige oppervlakte van een habitatype of het leefgebied van een soort vermindert, het aantal van een soort vermindert of de kwaliteit van een habitatype of het leefgebied van een soort achteruitgaat.
 - *Staat van instandhouding*: Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie.
 - *Vastgesteld beheerplan*: Het beheerplan zoals dat (na de inspraakprocedure) is vastgesteld door het bevoegde gezag. Een eventueel daarna ingesteld beroep bij de Raad van State valt hier dus buiten.
 - *Vegetatie*: Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
 - *Versnippering*: Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding.
 - *Verstoring*: Storen van dieren door lawaai, betreding, licht en dergelijke.
 - *Vogelrichtlijn*: De Vogelrichtlijn is een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van kwetsbare en bedreigde soorten.
 - *Voortouwnemer*: De voortouwnemer is hét aanspreekpunt voor het beheerplan voor de buitenwereld. Vanuit haar positie als 'frontoffice' is de voortouwnemer verantwoordelijk voor het totale externe proces.

Afkortingen

- ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
- ADC	Alternatieven, dwingende redenen van groot openbaar belang, compenserende maatregelen
- Awb	Algemene wet bestuursrecht
- BN	Beschermd Natuurmonument
- CDG	Commissie van Deskundigen en Grondwaterwet
- EHS	Ecologische Hoofdstructuur
- GGOR	Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime
- GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- GS	Gedeputeerde Staten
- HvJ	Hof van Justitie van de Europese Unie, voorheen Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.
- ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
- KDW	Kritische Depositiewaarde
- KRW	Kaderrichtlijn Water
- LEI	Landbouw Economisch Instituut
- MLA	Microlight airplane
- NAP	Normaal Amsterdams Peil
- Nbwet	Natuurbeschermingswet 1998
- NEM	Netwerk Economische Monitoring
- PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
- RPAS	Remotely piloted aircraft system
- RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
- SBB	Staatsbosbeheer
- SBI	Standaard Bedrijfsindeling
- SGBP	Stroomgebiedsbeheerplan
- SKNL	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
- SNL	Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer
- SRNL	Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer
- SVIR	Structuurvisie Infrastructuur en ruimte
- SWB	Samen Werkt Beter
- TBO	Terreinbeherende organisatie
- TUG	Tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
- UAS	Unmanned aircraft system
- Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Wav	Wet ammoniak en veehouderij
- Wro	Wet ruimtelijke ordening